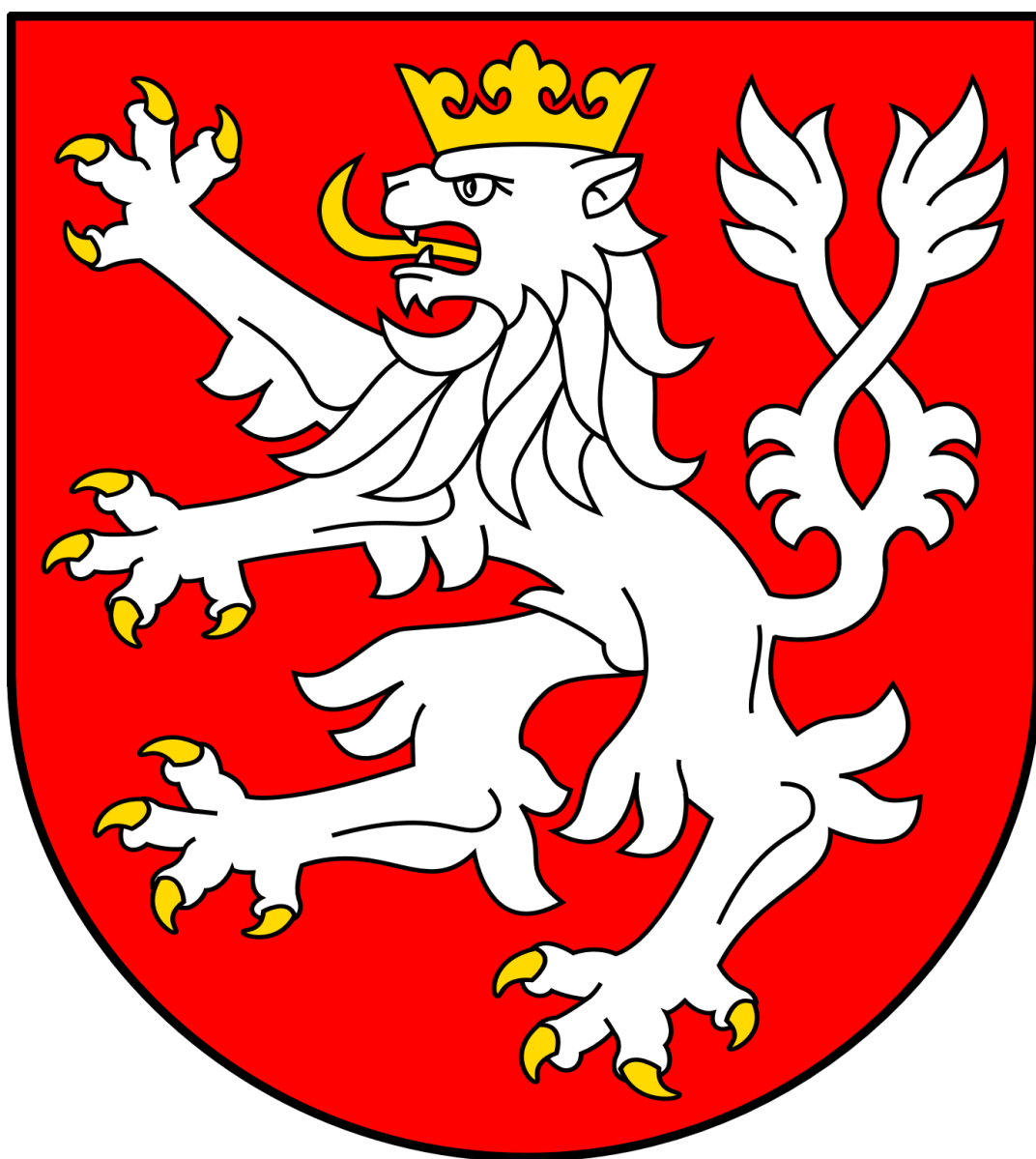

**STRATEGIA ROZWOJU GMINY
ŁĄDEK-ZDRÓJ NA LATA 2021-2027**

Łądek-Zdrój 2020

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY ŁĄDEK-ZDRÓJ
NA LATA 2021-2027

Opracowane przez

Centrum Funduszy Unii Europejskiej Sp. z o.o. Sp. k.

Spis treści

Wykaz skrótów.....	5
1. WSTĘP.....	7
2. DIAGNOZA.....	10
2.1. Cel diagnozy i metody badań	10
2.2. SFERA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	12
2.2.1. Położenie administracyjne i geograficzne	12
2.2.2. Zasoby środowiska przyrodniczego.....	15
2.2.3. Ochrona środowiska przyrodniczego	17
2.2.4. Zagrożenia naturalne.....	21
2.3. SFERA SPOŁECZNA	25
2.3.1. Demografia.....	25
2.3.2. Edukacja	38
2.3.3. Ochrona zdrowia	44
2.3.4. Pomoc społeczna	47
2.3.5. Kultura	52
2.3.6. Aktywność społeczna	59
2.3.7. Administracja.....	64
2.4. SFERA GOSPODARCZA	72
2.4.1. Przedsiębiorczość	72
2.4.2. Rynek pracy	79
2.4.3. Turystyka.....	85
2.5. SFERA PRZESTRZENNA.....	102
2.5.1. Infrastruktura techniczna.....	102
2.5.2. Zasoby mieszkaniowe	110
2.5.3. Transport i komunikacja.....	115
3. UZDROWISKO	129
4. ANALIZA SWOT	133
5. KONTEKST DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	137
5.1. Dokumenty unijne	138
5.1.1. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	138
5.2. Dokumenty krajowe	142

5.2.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....	142
5.2.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	144
5.2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	147
5.3. Dokumenty regionalne	149
5.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.....	149
5.3.2. Dolnośląska Strategia Innowacji 2030	153
5.3.3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego 2020	156
5.3.4. Strategia Rozwoju Sudety 2030	157
5.3.5. <i>Strategia rozwoju regionu kłodzkiego</i>	159
6. STRATEGICZNY PROGRAM ROZWOJU GMINY ŁĄDEK-ZDRÓJ.....	160
6.1. Wizja Gminy	160
6.2. Misja Gminy.....	160
6.3. Cele strategiczne i operacyjne	162
6.4. System wdrażania oraz monitoring Strategii.....	165
6.5. Potencjalne źródła finansowania realizacji Strategii	187
Bibliografia.....	190
Wykaz tabel	194
Wykaz wykresów	196
Wykaz map.....	197
Wykaz rycin.....	197

Wykaz skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych
bp	bez paginacji
CKE	Centralna Komisja Egzaminacyjna
CKiR	Centrum Kultury i Rekreacji
DSI	Dolnośląskie Systemy Innowacji
DSI 2030	Dolnośląska Strategia Innowacji 2030
DSS	Dolnośląska Sieć Szerokopasmowa
EFMiR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
EHTTA	European Historic Thermal Towns Association
FAiM	Fundusz Azylu i Migracji
FBW	Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego
FDS	Fundusz Dróg Samorządowych
FS	Fundusz Spójności
FZGiZ	Instrument na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz
GSS	Główny Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IP	Inkubator Przedsiębiorczości
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KPZK 2030	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
LUK	Łądeckie Usługi Komunalne Sp. z o. o.
MF EOG	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
MŚP	sektor małych i średnich przedsiębiorstw
NGO	organizacja pozarządowe (ang. <i>non-government organization</i>)
NMF	Norweski Mechanizm Finansowy
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PoiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POPC	Program Operacyjny Polska Cyfrowa

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY ŁĄDEK-ZDRÓJ
NA LATA 2021-2027

POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
POT	Polska Organizacja Turystyczna
PTTK	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
PZPWD 2020	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego 2020
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
RIS	Regionalne Inteligentne Specjalizacje
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPO WD	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego
SAS	System Analiz Samorządowych
SGU RP	Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych Rzeczypospolitej Polskiej
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SRPK 2016-2020	Strategia Rozwoju Powiatu Kłodzkiego na lata 2016-2020
SRWD 2030	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030
Strategia Rozwoju Sudety 2030	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030
TBS	Towarzystwo Budownictwa Społecznego,
UMiG Łądek Zdrój	Urząd Miasta i Gminy Łądek-Zdrój
UE	Unia Europejska
UP	Umowa Partnerstwa
WPF	Wieloletnia Prognoza Finansowa
ZUP	Założenia Umowy Partnerstwa

1. WSTĘP

„Strategia Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027” (dalej także: Strategia Łądek-Zdrój 2027) to plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju Gminy Łądek-Zdrój (dalej także: Gmina) w perspektywie kolejnych 6 lat. Ustalenia zawarte w Strategii Łądek-Zdrój 2027 stanowią podstawę do prowadzenia przez władze Gminy średniookresowej i długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół zawartych w dokumencie ustaleń koncentrować się będą działania władz samorządowych, a także innych interesariuszy, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków do dalszego rozwoju gospodarczego i życia mieszkańców Gminy.

Ważność wcześniejszego dokumentu pt.: „Strategia Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2014-2020”¹ właśnie dobiega końca. Władze Gminy dostrzegając ten fakt, jak również szereg istotnych zmian, jakie zaszły w ciągu ostatnich kilku lat, tak w otoczeniu zewnętrznym, jak i relacjach wewnętrznych, zdecydowały o ponownym zdefiniowaniu celów rozwojowych Gminy Łądek-Zdrój. Dowodzi to konsekwencji władz samorządowych w definiowaniu oraz realizacji, długoplanowych i obszernych w różnorodne zadania, strategicznych planów rozwoju. Nieustannie zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza skłania do uważnego spojrzenia na obecne uwarunkowania oraz posiadane zasoby i skonfrontowania ich z aspiracjami całej wspólnoty samorządowej, jaką jest Gmina. Dodatkowo doświadczenia z realizacji obowiązującej „Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2014-2020” oraz pozyskiwania środków unijnych z obecnie kończącej się perspektywy finansowej Unii Europejskiej (UE) na lata 2014-2020 oraz innych programów pomocowych, pozwoliły przygotować nowy dokument, który stanowi podstawy do długofalowego rozwoju Gminy Łądek-Zdrój oraz sprawnego nią zarządzania.

---

¹ *Strategia Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2014-2020*, oprac. A. Sztando, Łądek-Zdrój 2014.

Ponadto istotną przesłanką uzasadniającą potrzebę przygotowania nowego dokumentu jest zapewnienie spójności z całym katalogiem dokumentów strategicznych na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym. Pewną trudność przy opracowywaniu dokumentu stanowił fakt, iż ustawa regulująca zasady prowadzenia polityki rozwoju² wchodząc w życie wraz z dniem 13 listopada 2020 r. uchyła większość dokumentów strategicznych o zasięgu krajowym. W konsekwencji zarówno one, jak i zależne od nich dokumenty strategiczne niższego szczebla, będą musiały być w przyszłości zaktualizowane, co dotyczy również i niniejszej strategii. W związku z tym uwzględniono w nim zmiany wynikające ze wspomnianej ustawy oraz główne założenia podstawowych dokumentów strategicznych o znaczeniu krajowym i regionalnym. Oprócz tego oparto się na uprawnieniach gminy wynikających z ustawy o samorządzie gminnym do prowadzenia spraw pozostających w zakresie działania gminy, w tym uchwalania programów gospodarczych³.

Strategia Rozwoju Łądek-Zdrój 2027 składa się z dwóch zasadniczych części: diagnostycznej oraz planistycznej. Diagnoza odnosi się do przeszłości i teraźniejszości, prezentuje bowiem obiektywny oraz wyczerpujący obraz Gminy w czterech kluczowych aspektach: środowiska przyrodniczego, społeczeństwa, gospodarki i przestrzeni w ostatnich pięciu latach. Odrębny rozdział poświęcono funkcji uzdrowiskowej Gminy, decydującej o jej charakterze i specyfice oraz statusie gminy uzdrowiskowej. Każdy z podrozdziałów zawiera konkluzję poruszanych zagadnień w postaci opisowej, natomiast zbiorcze i syntetyczne podsumowanie części analitycznej stanowi analiza SWOT. Analizą objęto lata 2014-2019, czego uzasadnienie stanowią ramy czasowe poprzedniej strategii Gminy oraz zasób danych udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) kończący się zazwyczaj na roku 2019. Dane te stanowiły podstawę przeprowadzonej analizy; poza nimi posiłkowano się również danymi wewnętrznymi zgromadzonymi przez Urząd Miasta i Gminy w Łądku-Zdroju (UMiG Łądek-Zdrój), a także wynikami badania ankietowego

---

² Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

³ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2019.506 t.j., z późn. zm.).

przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy (raport z ankiety jest załącznikiem nr 1 do niniejszego dokumentu). Z kolei druga część dokumentu odnosi się do przyszłości i wskazuje kierunki rozwoju na najbliższe lata wytyczone w oparciu o dostępne w momencie sporządzania Strategii Rozwoju Łądek-Zdrój 2027 dokumenty strategiczne oraz zmiany w zakresie polityki rozwoju wprowadzane przez wspomnianą ustawę. W części tej sformułowano cele strategiczne, cele operacyjne oraz uszczegółowiające je zadania, które będą realizowane w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2021-2027. Z uwagi na opóźnienia w przygotowaniu i zatwierdzeniu Umowy Partnerstwa (UP) między Polską a UE spowodowany stanem epidemiologicznym, a w związku z tym brakiem Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), w zakresie finansowania działań Gminy ograniczono się do wskazania ich potencjalnych źródeł.

Przyjęcie i sukcesywne wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027 pozwoli na prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju Gminy. Dokument ten będzie stanowił podstawę do ubiegania się o dofinansowania z różnych źródeł finansowych dla realizacji wytyczonych w niej celów, w tym pochodzących ze środków Unii Europejskiej.

2. DIAGNOZA

2.1. Cel diagnozy i metody badań

Celem diagnozy jest rozpoznanie sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Łądek-Zdrój, zidentyfikowanie potrzeb, sytuacji problemowych oraz potencjału w wymienionych trzech sferach, a także wypracowanie wniosków. Posłużą one następnie jako podstawa do opracowania celów i kierunków rozwoju tego obszaru w najbliższych latach.

W celu przygotowania diagnozy sytuacji społecznej, przestrzennej i gospodarczej zastosowano poniższe metody badawcze:

- analiza danych zastanych (ang. *desk research*),
- analiza danych dostępnych online (ang. *web research*).

Metoda analizy danych zastanych polega na kompilacji oraz analizie danych wtórnych, a więc danych statystycznych, publikacji, dokumentów, biuletynów, raportów branżowych, baz danych, katalogów itp., z których większość udostępniana jest obecnie na stronach internetowych (analiza danych dostępnych online ang. *web research*). Jej cel to zorientowanie się w specyfice Gminy Łądek-Zdrój oraz uzyskanie szczegółowego obrazu sytuacji poprzez analizę danych i informacji pochodzących z dostępnych prac badawczych i analitycznych. Jako cezurę przyjęto lata 2014-2019, co jak wspomniano we wstępie, uzasadnia zakres poprzedniego dokumentu strategicznego przygotowanego dla Gminy. Data zamykająca podyktowana została zakresem danych udostępnionych online przez GUS w momencie gdy prowadzono prace nad dokumentem. Niemniej należy zauważyć, iż w przypadku kilku kategorii statystycznych dane za rok 2019 nie zostały wówczas jeszcze upublicznione przez wspomniany urząd.

Podstawę diagnozy stanowią zatem dane zgromadzone przez GUS dane statystyczne udostępniane online w Banku Danych Lokalnych (BDL) oraz w raportach

i opracowaniach tematycznych umieszczonych na stronach tego urzędu, zwłaszcza Urzędu Statystycznego we Wrocławiu. Zdecydowanie rzadziej powoływano się na dane zamieszczone na portalu Systemu Analiz Samorządowych (SAS). Baza ta opiera na danych GUS, a dodatkowo jest uzupełniana na bieżąco przez urzędników JST. W konsekwencji niekiedy te same dane mogą się nieco różnić. Wówczas za punkt odniesienia przyjmowano informacje pozyskane ze strony GUS. Sporadycznie odwoływano się do danych prezentowanych na stronie „Polska w liczbach”, która również powołuje się na GUS jako źródło udostępnianych informacji.

W dokumencie nie ograniczono się tylko do przedstawienia danych statystycznych w wartościach bezwzględnych, ale odwołano się także do danych względnych – posłużono się wybranymi wskaźnikami, zapewniając porównywalność danych. Pozwala to na przeprowadzenie bardziej miarodajnej i rzetelnej analizy przestrzennej badanych zjawisk, ponieważ dane relatywne dostarczają większego ładunku informacyjnego, a ich wykorzystanie zapewnia możliwość przestrzennej porównywalności wyników.

- metoda komparatystyczna (porównawcza)

Zebrane dane, zwłaszcza względne, starano się porównywać do danych odnoszących się do powiatu kłodzkiego, województwa dolnośląskiego oraz Polski.

- ankieta online

Na potrzeby niniejszej diagnozy sporządzono ankietę przeznaczoną dla mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój. Została ona udostępniona w dniach 2-16 września 2020 r. na oficjalnej stronie Gminy Łądek-Zdrój, natomiast informacje o ankiecie zachęcające do wzięcia udziału w badaniu zamieszczono także na portalu społecznościowym Gminy. Tym samym grupę docelową badania stanowili mieszkańcy szczególnie zainteresowani sytuacją społeczną i gospodarczą tejże Gminy.

2.2. SFERA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.2.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Łądek-Zdrój położona jest w południowo-zachodniej Polsce, w południowej części województwa dolnośląskiego, we wschodniej części powiatu kłodzkiego i Ziemi Kłodzkiej (poniższa mapa).

Mapa 1. Położenie Gminy Łądek-Zdrój

Źródło: <https://www.nasze-sanatorium.pl/ladek-zdroj-uzdrowisko.html> (dostęp: 12.10.2020).

Gmina graniczy z następującymi gminami:

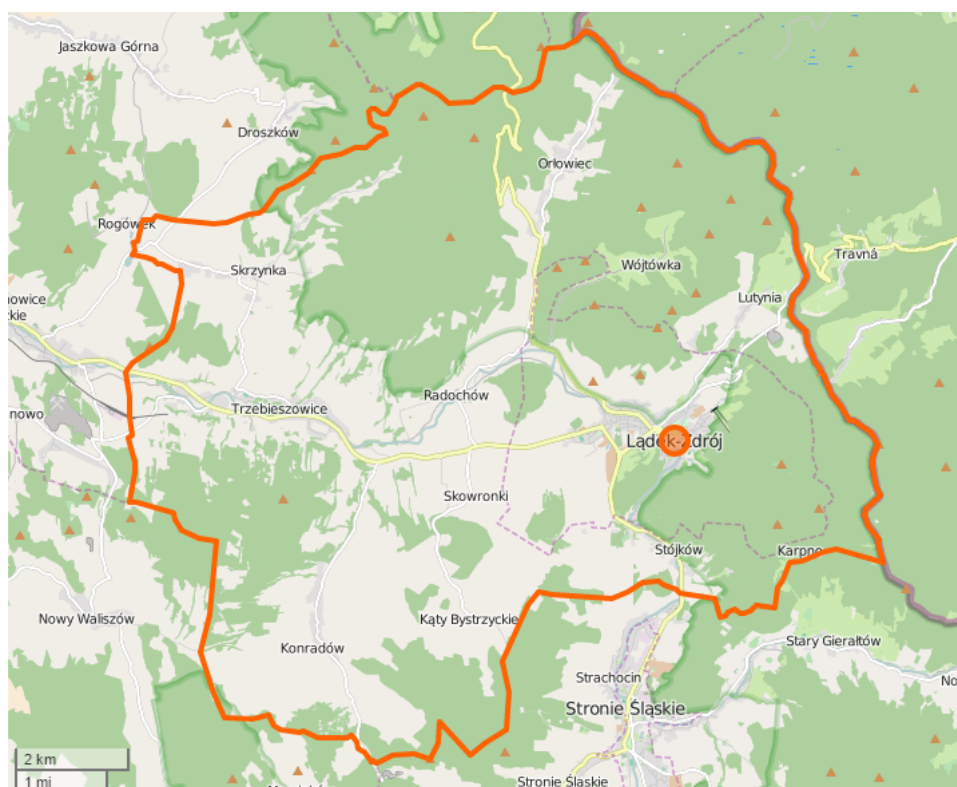
- od północy z gminą miejsko-wiejską Złoty Stok;
- od południa z gminą miejsko-wiejską Stronie Śląskie;
- od południowego zachodu z gminą miejsko-wiejską Bystrzyca Kłodzka;
- od północnego zachodu gminą wiejską Kłodzko.

Wschodnia granica gminy jest jednocześnie granicą państwową z Republiką Czeską. Powierzchnia Gminy wynosi 11 727 ha, czyli 117 km², co stanowi 7,14%

powierzchni powiatu kłodzkiego oraz 0,59 % powierzchni województwa dolnośląskiego. Gmina jest gminą miejsko-wiejską, której centrum administracyjne stanowi miasto Łądek-Zdrój położone nad rzeką Białą Łądecką (długość 52,7 km). W skład Gminy wchodzi 9 sołectw: Konradów, Kąty Bystrzyckie, Lutynia, Orłowiec, Radochów, Skrzyńka, Stójków, Trzebieszowice, Wójtówka wraz z Wrzosówką, co przedstawia poniższa mapa.

Mapa 2. Gmina Łądek-Zdrój

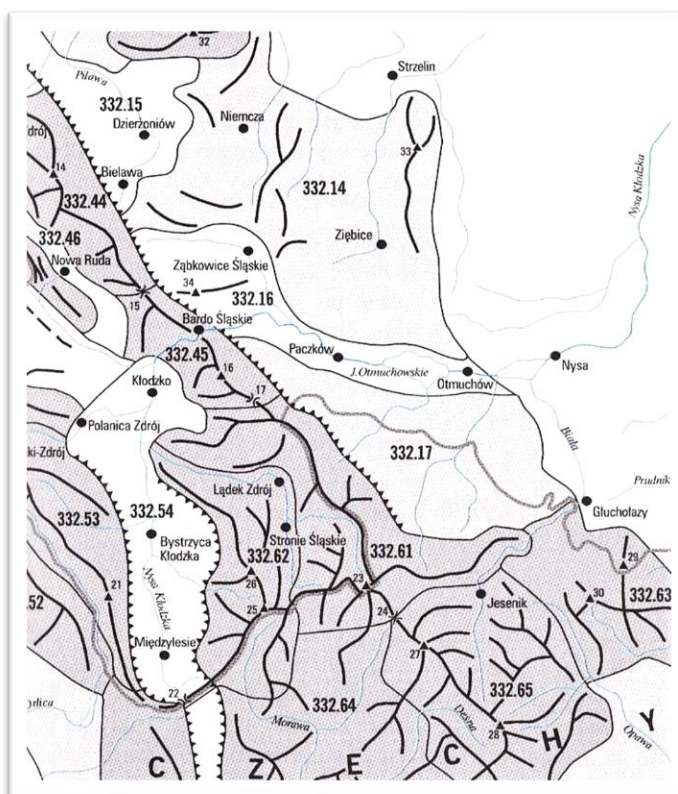
Źródło: <https://www.openstreetmap.org/> (dostęp: 20.10.2020).

Łądek-Zdrój położony jest w odległości 25 km od miasta powiatowego, zaś od stolicy województwa dolnośląskiego – Wrocławia oddalony jest o 116 km. Gmina usytuowana jest w strefie przygranicznej z państwem czeskim; w odległości ok. 6 km na wschód od Łądka-Zdroju znajduje się przejście graniczne Lutynia-Travná położone na Przełęczy Łądeckiej i udostępnione dla samochodów. Dystans do innych przejść granicznych polsko-czeskich waha się od ok. 50 km (Boboszów - Dolní Lipka) do ok. 60 km (Międzyzylesie-Lichkov – 54 km; Kudowa Słone -Náchod – ok. 60 km).

Pod względem geograficznym Gmina Łądek-Zdrój zlokalizowana jest w makroregionie Sudetów Wschodnich (332.6 wg regionalizacji J. Kondrackiego). Jej powierzchnia obejmuje środkową część doliny rzeki Białej Łądeckiej oraz częściowo pasmo gór Krowiarek, które wchodzi w skład mezoregionu Masywu Śnieżnika (332.62), czyli najwyższego pasma górskiego w polskiej części Sudetów Wschodnich (najwyższy szczyt Śnieżnik ma wysokość 1425 m n.p.m.). Północna i wschodnia część Gminy leży w zalesionym mezoregionie Gór Żółtych (332.61) stanowiących równocześnie granicę państwa polskiego. W Górach Żółtych, a dokładnie na wschód od wsi Orłowiec, wznosi się najwyższy szczyt Gminy – Borówkowa Góra o wysokości 900 m n.p.m., zawdzięczający swą nazwę obficie rosnącym tu jagodom. Na szczycie tej granicznej góry wznosi się mierząca około 25 m wysokości wieża widokowa wzniesiona w 2006 r. przez Czechów. Najniżej położony w Gminie obszar znajduje się w jej zachodniej części, wzdłuż koryta Białej Łądeckiej (360 m n. p. m.).

Mapa 3. Lokalizacja Łądko-Zdroju według regionalizacji J Kondrackiego

Źródło: J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000, s. 221.

2.2.2. Zasoby środowiska przyrodniczego

Podstawę rozwoju uzdrowiska Łądek Zdrój i jego europejskiej renomy w przeszłości stanowiły zasoby wód radoczynnych, cieplice siarczkowe i fluorkowe. Obecnie te wody termalne eksploatowane są w 5 źródłach i 1 sztucznym odwiercie, a ich łączna wydajność szacowana jest na 750 l/min⁴.

Ponad połowę powierzchni Gminy Łądek-Zdrój (52,2%) pokrywają kompleksy leśne oraz obszary zadrzewione i zakrzewione, które stanowią ostoję dla zwierzyny leśnej, a dla mieszkańców – źródło grzybów i runa leśnego. Największym właścicielem lasów na terenie Gminy jest Państwowe Gospodarstwo Leśne - Lasy Państwowe, które posiada 5179 ha, z czego 4941 ha stanowią lasy i tereny zadrzewione (580 ha lasy i tereny zadrzewione w mieście). Obszarem tym administruje Nadleśnictwo Łądek-Zdrój z siedzibą w Strachocinie. Drugim właścicielem jest Gmina, która w swoich zasobach posiada Gminne Lasy Uzdrawiskowe o łącznej pow. 764,20 ha składające się z dwóch Obrębów Leśnych - Miasta i Wsi.

Sporą część powierzchni Gminy (42,3%) zajmują użytki rolne, wśród których dominują grunty orne oraz pastwiska trwałe. Tutejsze warunki dla rozwoju rolnictwa nie należą jednak do zbyt dobrych ze względu na górskie ukształtowanie terenu oraz przydatność rolniczej gleb, które zalicza się do IV i V klasy bonitacyjnej, a więc do gleb ornych o średniej i słabszej jakości (stanowią one 74,6% ogółu powierzchni użytków rolnych). Dodatkowo część żyznych gleb w okolicach Trzebieszowic oraz Radochowa uległa degradacji wskutek powodzi w 1997 r.

Oś hydrograficzną Gminy tworzy rzeka Biała Łądecka wraz ze swymi dopływami: Konradowskim Potokiem, Piotrówką, Orliczką i Skrzynczaną. Sama Biała Łądecka jest prawym dopływem Nysy Kłodzkiej; jej całkowita długość wynosi 52,7 km, zaś powierzchnia dorzecza 314,6 km². Pod względem hydrologicznym charakter jej zlewni określany jest jako górski i cechuje się gwałtownymi

---

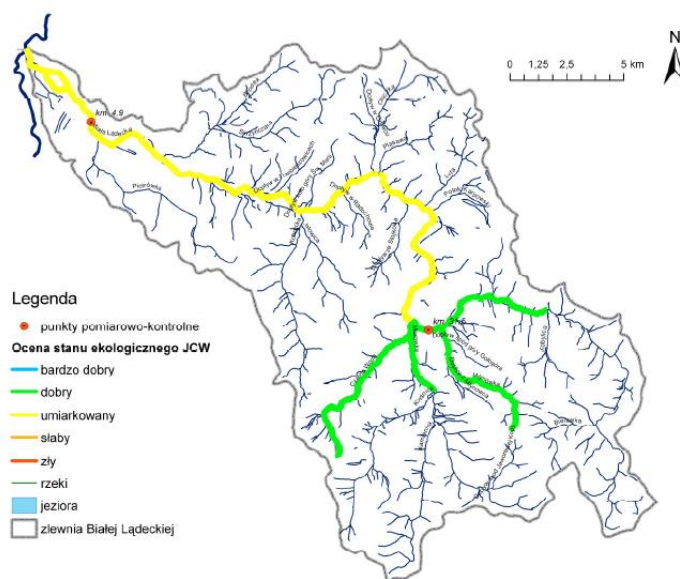
⁴ *Strategia rozwoju Gminy Łądek Zdrój na lata 2004-2013*, Łądek-Zdrój 2004, s. 28.

wzbraniami, do powstania których przyczynia się współwystępowanie uwarunkowań meteorologicznych, geologicznych i fizjograficznych. Wody niesione przez Białą Łądecką w granicach miasta Łądek-Zdrój określane są jako wody dobrej jakości i zaliczane do I i II klasy czystości, natomiast poniżej miasta – do III klasy, co spowodowane jest brakiem uregulowanej gospodarki (por. poniższa mapa).

Mapa 4. Ocena stanu ekologicznego jednolitych części wód Białej Łądeckiej w 2011 r.

Źródło: Adynkiewicz-Piragas M., Lejcuś I., *System wspomaganie decyzji jako narzędzie harmonizacji działań w dolinach rzecznych na obszarach Natura 2000*, [w:] *Gospodarowanie w dolinach rzecznych na obszarach Natura 2000*, red. B. Pawluśkiewicz, Warszawa 2013, s. 43.

Obszar Łądka-Zdroju już we wczesnym średniowieczu został spenetrowany pod względem rozpoznania tutejszych kopalin, czego dowodzą źródła pisane z XIII w. mówiące o eksploatacji złota w pobliskim Złotym Stoku oraz informacje pośrednie o górnictwie rudnym w Masywie Śnieżnika. Stwierdzone na obszarze Gminy złoża rudne, w tym ołowiu i galeny, nie są zbyt wielkie, dlatego też nie przedstawiają obecnie znaczenia przemysłowego. Znaczenie takie posiadają natomiast eksploatowane od XIX w. złoża bazaltu, których zasoby szacuje się na 1272 tys. ton w kategorii C1 oraz 2283 tys. ton w kategorii C2. Bazaltowe wylewy w okolicach Łądka-Zdroju uznaje się za jeden z najmłodszych przejawów tzw. dolnośląskiej

trzeciorzędowej prowincji bazaltowej. Na terenie Gminy bazalty występują w czterech lokalizacjach, z których dwie wykorzystywane są rekreacyjnie (Szary Kamień – strzelnica myśliwska, Czerne Urwisko – punkt widokowy)⁵.

2.2.3. Ochrona środowiska przyrodniczego

Gmina Łądek-Zdrój położona jest na obszarze wyróżniającym się wybitnymi walorami przyrodniczymi, o czym świadczy fakt, iż aż 99,96% jej powierzchni stanowią tereny chronione przyrodniczo i krajobrazowo, w większości o niskim stopniu zagospodarowania. Zgodnie z art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.⁶ na terenie gminy Łądek-Zdrój znajdują się: park krajobrazowy, obszary Natura 2000, pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt.

W 1981 r. utworzono Śnieżnicki Park Krajobrazowy obejmujący swym zasięgiem pasma górskie Masywu Śnieżnika oraz Gór Złoty. Jego całkowita powierzchnia wynosi 288 km², z których 57,8 km² znajduje się w granicach Gminy Łądek-Zdrój, co stanowi prawie połowę jej obszaru (49,4%). W obrębie Parku położone są w całości wsie Orłowiec, Wójtówka, Wrzosówka, Lutynia i Karpno; pozostała powierzchnia Gminy wchodzi w skład strefy otulinowej Parku.

W ramach sieci obszarów Natura 2000 na obszarze Gminy Łądek-Zdrój wyznaczono:

- Kościół w Konradowie (PLH020008) (Specjalny Obszar Ochrony) – obejmuje strych i wieżę tego kościoła, które są jedną z największych na Dolnym Śląsku kolonii rozrodczych i żerowisk nocka dużego – gatunku nietoperza z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG;

---

⁵ A. Marek – Wybrane kamieniołomy Ziemi Kłodzkiej i ich wykorzystywanie geoturystyczne – Instytut Geografii i Studiów Regionalnych, Akademia Pomorska w Słupsku, 2017, str. 153-170.

⁶ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz.U. Nr 92 poz. 880).

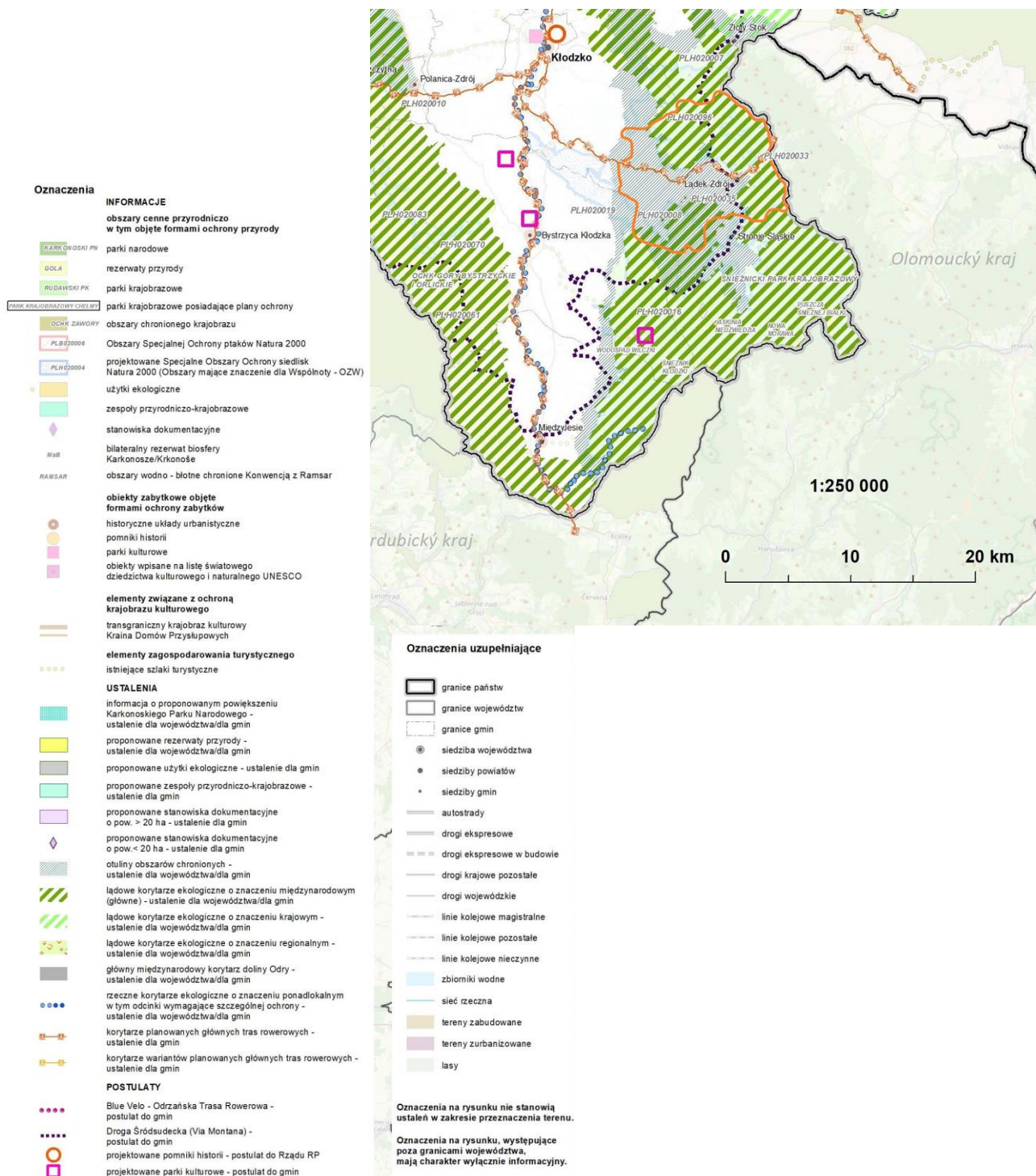

- Pasma Krowiarki (PLH020019) (Specjalny Obszar Ochrony) – niewielki fragment tego obszaru znajduje się w południowo-zachodniej części Gminy, obszar ma szczególne znaczenie regionalne z uwagi na unikatowe dla Dolnego Śląska nagromadzenie flory i fauny związanej z siedliskami wapiennymi (m. in. murawy kserotermiczne i ciepłolubne, buczyny nawapienne, nocek duży, nocek orzęsiony, wydra, modraszek telejus);
- Biała Łądecka (PLH020035) (Specjalny Obszar Ochrony) – obejmuje koryto rzeczne rzeki Biała Łądecka wraz z terasami rzecznyymi o długości 16,3 km (od Goszowa do ujścia potoku Konradka w Trzebieszowicach); głównym przedmiotem ochrony jest tu sama rzeka zajęta przez siedliska włosieniczników (inaczej jaskrów wodnych) z udziałem włosienicznika pędzelkowatego (jedno z 4 jego stanowisk w Polsce), jest ona także unikatową strefą przejściową występowania głowacza białopłetwego oraz głowacza przęgopłetwego;
- Czarne Urwisko koło Lutyni (PLH020033) (Specjalny Obszar Ochrony) – obszar położony w niewielkiej odległości od Łądka Zdroju w kierunku północno-wschodnim, w środkowej części Gór Żółtych w dolinie Lutego Potoku, znajduje się w całości w granicach Śnieżnickiego Paru Krajobrazowego; zachowana flora leśna oraz flora ziołorośli górskich, siedliska ptaków chronionych (sóweczka, dzięcioł czarny);
- Góry Bialskie i Grupa Śnieżnika (PLH020016) (Specjalny Obszar Ochrony) – niewielka część wyżej wymienionego obszaru znajduje się w rejonie południowo-wschodnich krańców gminy Łądek Zdrój, obszar o bardzo niskim stopniu zagospodarowania, dzięki czemu występuje tu doskonale zachowana flora leśna oraz flora muraw bliźniczkowych i wysokogórskich, z kresowymi stanowiskami gatunków karpackich, ważny obszar łącznikowy, na którym przenikają się elementy flory sudeckiej i karpackiej, a dzięki różnorodności geologicznej (wapień, serpentynity) i dużemu lokalnemu zróżnicowaniu wysokości jest to teren o bardzo wysokiej różnorodności biologicznej;

- Góry Złote (PLH020096) (Specjalny Obszar Ochrony) – szczególnie ważny dla zachowania populacji nietoperzy: podkowca małego, nocka orzęsionego, nocka dużego i mopka.

Mapa 5. Obszary prawnie chronione w Gminie Łądek-Zdrój

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r., rys. 2.

W obrębie Gminy znajduje się 12 pomników przyrody ożywionej, z których większość stanowią grupy i aleje drzew rosnące w mieście Łądek-Zdrój:

- 2 pojedyncze buki pospolite (w Parku 1000-lecia),
- 3 pojedyncze dęby szypułkowe (2 w Parku Zdrojowym im. Jana Pawła II, 1 przy ul. Wolności),
- grupa 23 lip drobnolistnych (ul. Lipowa),
- szpaler 28 modrzewi europejskich (al. Modrzewiowa przy Domu Zdrojowym),
- cis – drzewo na zbiegu ulic Ogrodowa i Strażacka
- grupa różnych gatunków 25 drzew, w tym 12 jaworów, 11 jesionów wyniosłych, 1 lipa drobnolistna, 1 lipa szerokolistna (aleja na przedłużeniu ul. Zamkowej).

Z kolei do pomników przyrody nieożywionej zalicza się Grotę Radochowską, czyli jaskinię krasową o długości 265 m, znajdującą w dolinie potoku Jaskiniec, u podnóża Gór Żółtych, w pobliżu wsi Radochów. Jest ona udostępniona dla turystów od połowy kwietnia do końca września; mogą się oni dostać do niej niebieskim i zielonym szlakiem turystycznym.

Ponadto zgodnie ze Statutem Gminy Łądek-Zdrój jest ona gminą uzdrowiskową w granicach miasta i jego stref ochronnych, wyznaczonych w celu ochrony warunków naturalnych niezbędnych do prowadzenia i rozwijania lecznictwa uzdrowiskowego oraz w celu kształtowania innych czynników środowiskowych. W Gminie Łądek-Zdrój utworzono następujące strefy ochronne:

- **strefa „C” ochrony uzdrowiskowej** o powierzchni 5 053,34 ha, obejmuje strefy „A” i „B” ochrony uzdrowiska wraz z otuliną tych obszarów o zasięgu mającym wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę źródeł naturalnych surowców leczniczych; obszar strefy ten nie obejmuje sołectw Skrzynka, Trzebieszowice i Konradów;
- **strefa „B” ochrony uzdrowiskowej** o powierzchni 1402,52 ha, obejmuje swym zasięgiem obszar strefy „A” ochrony uzdrowiska i przyległy do niego teren, który zawiera częściowo obszar miejski Łądka-Zdroju, obszar wsi

Karpno i częściowo obszar wsi Lutynia i Stójków, który jest przeznaczony dla obiektów i terenów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, mieszkaniowych, komunalnych i sportowych oraz innych związanych z zaspokojeniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze, a nie mających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska;

- **strefa „A” ochrony uzdrowiskowej** o powierzchni 294,92 ha; granica obszaru „A” ochrony uzdrowiska obejmuje swym zasięgiem tereny istniejącego uzdrowiska wraz z terenami przeznaczonymi pod inwestycje uzdrowiskowe zgrupowane wokół parków uzdrowiskowych wraz z Arboretum.

2.2.4. Zagrożenia naturalne

O występowaniu zagrożeń naturalnych, czyli powodzi, ale również gwałtownych ulew, pożarów lasów, czy silnych wichur, decydują dwa główne czynniki. Pierwszy to zmiany klimatyczne, które niezależnie od przyczyn, mają coraz większy wpływ na występowanie i rozmiar kataklizmów, a w ich konsekwencji sytuacji kryzysowych. Drugi to postęp cywilizacyjny przejawiający się w postaci rozwoju infrastruktury, który nierzadko przebiega w sposób chaotyczny i błędny, przyczyniając się większej niż dawniej podatności różnych elementów środowiska człowieka na zagrożenia naturalnymi czynnikami pogodowymi. Zagrożenia naturalne mogą występować sezonowo, ale też nagle, co obliguje odpowiednie służby do nieustannego pozostawania w gotowości do usunięcia ich skutków.

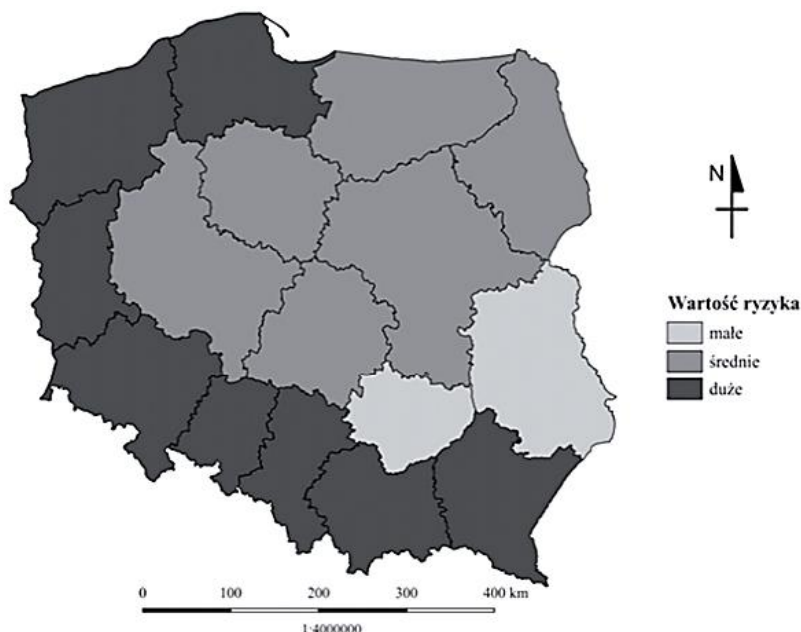
Ze względu na położenie geograficzne i warunki przyrodnicze Dolny Śląsk należy do regionów Polski szczególnie narażonych na skutki zjawisk naturalnych, zwłaszcza powodzi, czyli czasowego pokrycia przez wodę terenu, normalnie niepokrytego wodą, powstałe na skutek wezbrania wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach (poniższa mapa). Na Dolnym Śląsku powodzie występują głównie latem, po długotrwałych i intensywnych opadach deszczu., są one o wiele groźniejsze niż zdarzające się o wiele rzadziej wiosenne powodzie roztopowe.

Mogą przybierać niekiedy formę kataklizmów, tak jak np. powódź w lipcu 1997 r. Została ona wywołana intensywnymi opadami deszczu w dorzeczu górnej Odry oraz Nysy Kłodzkiej. Zyskała miano „powodzi tysiąclecia”, ponieważ pokryła powierzchnię ok. 672 tys. ha, a pod wodą znalazło się 1 358 miejscowości, w tym Łądek-Zdrój. Powódź pochłonęła w Polsce łącznie 54 ofiary śmiertelne oraz spowodowała ogromne straty gospodarcze, społeczne i moralne; jej skutki objęły ok. 1,2 mln ludzi⁷.

Mapa 5. Zagrożenie powodziowe według województw

Źródło: N. Gołąb, *Ochrona przeciwpowodziowa Polski w latach 2007–2016*, [w:] *Bezpieczeństwo i zagrożenie kryzysowe. Źródła i rodzaje zagrożeń bezpieczeństwa publicznego*, red. Z. Wilk-Woś, A. Marjański, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, t. 19, z. 8, cz. II, Łódź-Warszawa 2018, s. 97.

W październiku 2016 r. Rada Ministrów przyjęła w formie rozporządzeń Rady Ministrów plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszarów dorzeczy Odry, Wisły oraz Pregocy. Głównym celem PZRP jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń. Działania te podzielono na:

⁷ M. Truba, K. Jankowski, J. Jankowska, B. Wiśniewska-Kadżajan, *Analiza zabezpieczeń przeciwpowodziowych województwa dolnośląskiego*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*, Seria: Administracja i Zarządzanie, nr 98 (2013), s. 24.

- strategiczne (techniczne i nietechniczne) o najwyższym priorytecie, rekomendowane do realizacji w latach 2016-2020;
- buforowe, o niższym priorytecie, rekomendowane do wdrożenia po wdrożeniu działań strategicznych lub w razie braku możliwości wdrożenia działania strategicznego, których realizacja może rozpocząć się jeszcze w I cyklu planistycznym po spełnieniu tych warunków.

Do pierwszej grupy została włączona ochrona przeciwpowodziowa doliny rzeki Białej Łądeckiej i rzeki Morawki. Zadanie obejmuje odcinek rzeki Białej Łądeckiej od źródeł do ujścia rzeki do Nysy Kłodzkiej, odcinek potoku Morawa od km 6+900 do km 0+000, a także strefy cofkowe ich dopływów. Poza korytem cieku głównego planowane jest wykonanie szeregu prac w obrębie doliny rzeki (między innymi obwałowania, przebudowa mostów, przesiedlenia itp.) oraz podobny zakres robót na dopływach wyżej wymienionych cieków w obrębie odcinka objętego zadaniem (zlewanie cieków). Planowane prace związane są z przebudową i remontem ubezpieczeń brzegowych oraz zwiększeniem przepustowości koryta, budową i przebudową obwałowań i murów ochronnych, zwiększeniem przepustowości budowli mostowych i kładek dla pieszych, zwiększeniem przepustowości jazów i progów regulacyjnych oraz przeniesieniem zabudowań mieszkalnych i gospodarczych poza granice zalewów powodziowych⁸. W listopadzie 2020 r. odbyły się konsultacje z mieszkańcami Gminy Łądek-Zdrój w sprawie proponowanych przez Wody Polskie działań w celu zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego pod hasłem „Stop powodzi”.

Poza powodzią zagrożenie w Gminie ze względu na duże zalesienie stwarzają pożary lasów, a także podwyższone opady atmosferyczne, które są charakterystyczne dla obszarów górskich. W Sudetach dodatkowym czynnikiem sprzyjającym opadom jest rozciągłość pasma w kierunku północny zachód-południowy wschód. Podtopienia powodują szereg innych problemów w zakresie odprowadzania i oczyszczania wód opadowych i roztopowych, w tym m. in. znaczne

---

⁸ Lista działań strategicznych dla obszaru dorzecza Odry, oprac. Państwowe Gospodarstwo Wodne. Wody Polskie, <https://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/materialy-informacyjne/plany-zarzadzania-ryzykiem-powodziowym> (dostęp: 29.11.2020).

zmniejszenie filtracji wód opadowych i roztopowych do wód podziemnych wskutek uszczelnienia powierzchni terenu, przeciążenie sieci kanalizacyjnych, brak lub zbyt mała liczba zbiorników retencjonujących wodę w systemach kanalizacyjnych, wreszcie – zniszczenia infrastruktury. Tym samym eliminacja ich skutków wymaga dodatkowych nakładów pieniężnych, których brak może opóźnić naprawę szkód, tak jak w przypadku dwóch dróg gminnych w Radochowie i Trzebieszowicach uszkodzonych w wyniku intensywnych opadów deszczu w 2013 r. Pomimo starań Gmina wciąż nie otrzymała dofinansowania na ich przebudowę w ramach usuwania skutków klęsk żywiołowych.

Środowisko przyrodnicze należy bezsprzecznie uznać za jeden z głównych atutów Gminy Łądek-Zdrój, na jego naturalnych zasobach opiera się bowiem działalność turystyczno-rekreacyjna jej mieszkańców. Dzięki zasobom środowiskowym w postaci wód leczniczych Gmina wypracowała swą własną, znaną nie tylko w Polsce, markę regionu uzdrowskiego. W rozwiniętej działalności uzdrowskiej, a także atrakcyjnej lokalizacji górskiej, tkwi ogromny potencjał dla rozwoju turystyki oraz osadnictwa na obszarze Gminy. Jednakże przy wykorzystaniu potencjału środowiska w realizacji działań prorozwojowych należy uwzględnić poważne ograniczenie wynikające z faktu, iż niemal cały obszar Gminy (99,96%) objęty jest ochroną przyrodniczą i krajobrazową i stanowi teren w większości o niskim stopniu zagospodarowania. Obostrzenia związane z ochroną prawną przyrody ograniczają możliwości rozwojowe w zakresie budowy infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i in., a także prowadzenia działalności wytwórczej i handlowej. Przyszłe działania prorozwojowe muszą brać pod uwagę poszanowanie zasobów przyrody, minimalizację i kompensację ewentualnych szkód dla środowiska przyrodniczego co z pewnością będzie wymagało dodatkowych nakładów finansowych oraz wieloaspektowego przygotowania planistycznego. Drugie ograniczenie stanowić może zagrożenie zjawiskami naturalnymi, takimi jak pożary, nawałnice, podtopienia czy powodzie. Usuwanie ich następstw generuje dodatkowe nakłady pieniężne oraz zaangażowanie odpowiednich służb, od lokalnych władz zaś wymaga nie tylko sprawnego zarządzania logistycznego i ekonomicznego, ale

i właściwego planowania przestrzennego. Tak ryzykowny teren może zniechęcać potencjalnych inwestorów od lokowania i rozwijania na nim swojego kapitału.

2.3. SFERA SPOŁECZNA

2.3.1. Demografia

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez GUS Gmina Łądek-Zdrój w 2019 r. liczyła 8 210 mieszkańców, w tym 3 891 mężczyzn i 4 319 kobiet. Współczynnik feminizacji, czyli stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosił we wspomnianym roku 111, a więc był wyższy niż dla powiatu kłodzkiego (107), województwa dolnośląskiego (108) oraz Polski (107). W 2019 r. liczba ludności Gminy Łądek-Zdrój stanowiła 5,2% całkowitej liczby ludności powiatu kłodzkiego oraz 0,3% ludności województwa dolnośląskiego. Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój, bo 67,7%, zamieszkuje miasto Łądek-Zdrój, a proporcje te odzwierciedlają strukturę województwa dolnośląskiego wyróżniającego się na tle pozostałych województw w kraju wysokim stopniem urbanizacji (2 miejsce w Polsce w 2019 r. zaraz po woj. śląskim)⁹. Według danych zgromadzonych przez Urząd Miasta i Gminy Łądek Zdrój (UMiG Łądek-Zdrój) liczba ludności w pozostałych miejscowościach wchodzących w obręb Gminy przedstawiała się w omawianym roku następująco:

Tab. 1. Liczba ludności na obszarach wiejskich Gminy Łądek-Zdrój w 2019 r.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA LUDNOŚCI
1	Trzebieszowice	1040
2	Radochów	570

⁹ *Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.*, oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 12.

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA LUDNOŚCI
3	Skrzynka	358
4	Konradów	288
5	Stójków	219
6	Orłowiec	71
7	Kąty Bystrzyckie	66
8	Wojtówka	55
9	Lutynia	43
10	Wrzosówka	2
	RAZEM	2712

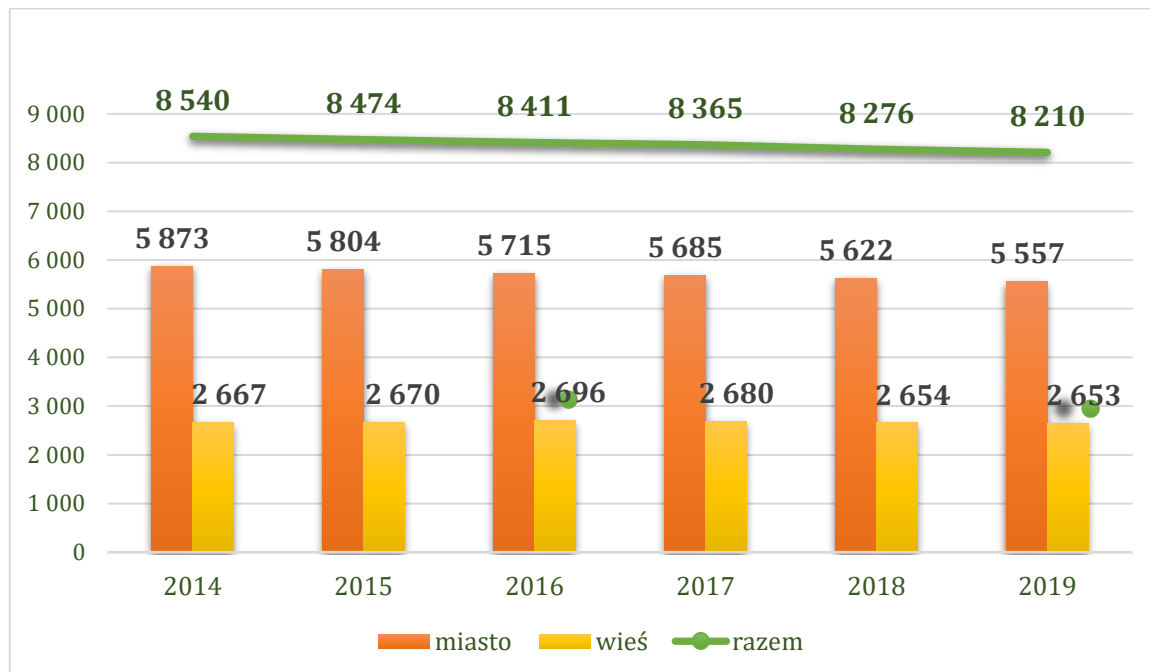
Źródło: Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., oprac. UMiG Łądek-Zdrój, Łądek-Zdrój 2020, s. 27.

Jak wskazuje poniższy wykres w latach 2014-2019 całkowita liczba mieszkańców Gminy zmniejszyła się o 3,9%, przy czym większy spadek dotyczył liczby mieszkańców miasta (5,4%) niż mieszkańców wsi (0,5%). Tendencja spadkowa liczby ludności Gminy wpisuje się w trendy demograficzne krajowe i wojewódzk¹⁰, ale jej wartości znacznie przekraczają oba te wskaźniki (odpowiednio: 0,2% i 0,3%). Ponadto ubytek ludności dotknął we wspomnianych latach wsie wchodzące w skład Gminy Łądek-Zdrój (0,5%), podczas gdy w skali krajowej i wojewódzkiej odnotowano wówczas wzrost liczby ludności wiejskiej (odpowiednio: 0,6% i 2,5%).

¹⁰ Por. P. Szukalski, *Depopulacja w Polsce w 2019 r.*, Demografia i Gerontologia Społeczna – Biuletyn Informacyjny 2019, nr 10, s. 1-5.

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Łądek-Zdrój ogółem (jednostka miary: osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

W związku ze spadkiem ogólnej liczby ludności na terenie Gminy pozostaje również spadek gęstości zaludnienia, która zgodnie z danymi zgromadzonymi przez GUS w 2014 r. wynosił 73 os./km², a w 2019 r. – 70 os./km². Wskaźnik ten był w 2019 r. znacznie niższy niż średnia krajowa (123 os./km²), średnia wojewódzka (145 os./km²) oraz średnia dla powiatu kłodzkiego (96 os./km²).

Liczebność i struktura wiekowa kształtowane są przez ogólne trendy demograficzne oraz saldo migracji ludności (różnica między napływem i odpływem ludności w ruchu migracyjnym), i przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń i zgonów).

Tab. 2. Bezwzględne i względne współczynniki ruchu migracyjnego ludności w Gminie Łądek-Zdrój

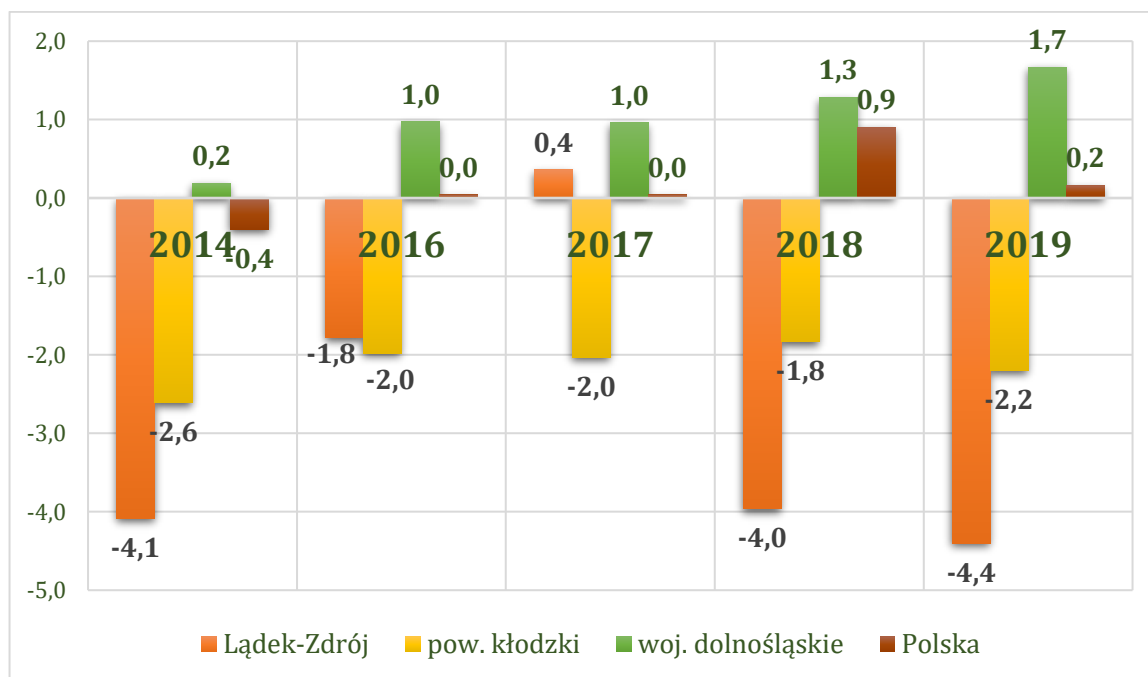
Lp.	Współczynnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	saldo migracji wewnętrznych ogółem	-10,0	-33,0	-22,0	0,0	-29,0	-36,0
2	saldo migracji wewnętrznych na 1 000 osób ogółem	-1,2	-3,9	-2,6	0,0	-3,5	-4,4
3	saldo migracji zagranicznych	-25,0	0,0	7,0	3,0	-4,0	3,0
4	saldo migracji zagranicznych na 1 000 osób ogółem	-2,9	0,0	0,8	0,4	-0,5	0,4
5	saldo migracji ogółem	-35,0	0,0	-15,0	3,0	-33,0	-33,0
6	saldo migracji na 1 000 osób ogółem	-4,1	0,0	-1,8	0,4	-4,0	-4,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

Powyższa tabela ukazuje dane bezwzględne i względne dotyczące skali migracji wewnętrznych i zewnętrznych (zagranicznych) mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój w latach 2014-2019. Obie kategorie danych, udostępnione przez GUS, wskazują, że w omawianym okresie więcej osób wyjechało z Gminy Łądek-Zdrój na inne obszary Polski (migracja wewnętrzna) niż zagranicę. Porównywalnej skali zmian dostarczają jednak dane względne, a więc te w przeliczeniu na 1 000 zamieszkujących osób. Wykres poniższy prezentuje porównanie współczynnika salda migracji na 1 000 osób, z wyłączeniem 2015 r., dla którego brak informacji wiarygodnych w tym zakresie. Z przedstawienia graficznego wynika z niego, że pomimo wahań współczynnik ten dla Gminy Łądek-Zdroju przyjmuje zazwyczaj wartości ujemne. Co gorsze, są one niższe niż dla powiatu kłodzkiego i znacznie niższe niż te odnotowane dla województwa dolnośląskiego.

Wykres 2. Współczynnik przyrostu naturalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

Oprócz ruchu migracyjnego kluczowe znaczenie dla tempa rozwoju ludności na danym obszarze posiada wielkość przyrostu naturalnego, będąca różnicą między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Poniższa tabela przedstawia bezwzględne i względne (w przeliczeniu na 1 000 zamieszkujących osób) współczynniki ruchu naturalnego w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019 udostępnione przez GUS.

Tab. 3. Bezwzględne i względne współczynniki ruchu naturalnego ludności w Gminie Łądek-Zdrój

Lp.	Współczynnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	urodzenia żywe ogółem	58	57	47	56	54	50
2	zgony ogółem	107	101	95	105	107	94
3	przyrost naturalny ogółem	-49	-44	-48	-49	-53	-44
4	urodzenia żywe na 1 000 ludności	6,77	6,72	5,56	6,68	6,48	6,07

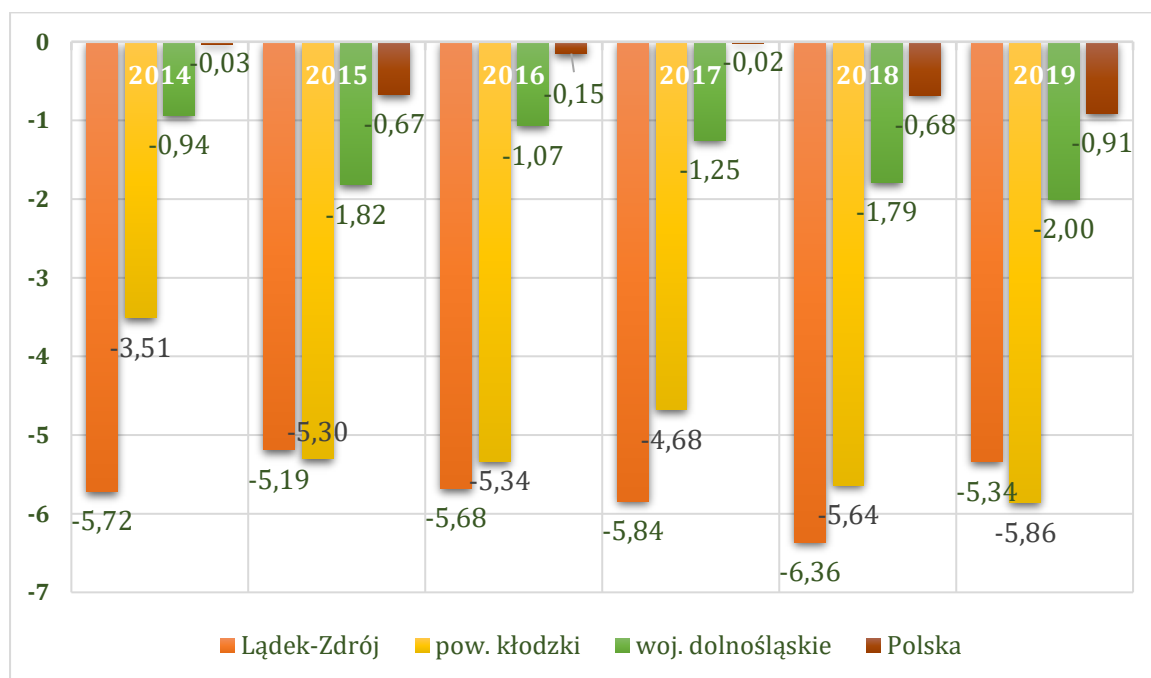

Lp.	Współczynnik	2014	2015	2016	2017	2018	2019
5	zgony na 1 000 ludności	12,49	11,92	11,25	12,52	12,85	11,42
6	przyrost naturalny na 1 000 ludności	-5,72	-5,19	-5,68	-5,84	-6,36	-5,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

Obie kategorie współczynników, bezwzględnych i względnych, wskazują, iż w rozpatrywanym okresie liczba zgonów mieszkańców Gminy przekracza prawie dwukrotnie liczbę urodzeń, co jednoznacznie określić należy jako sytuację negatywną. Ujemny przyrost naturalny to co prawda zjawisko charakterystyczne dla współczesnego społeczeństwa polskiego, ale względne wartości tego współczynnika dla Gminy Łądek-Zdrój w sposób znaczący przekraczają wartości obliczone dla województwa dolnośląskiego i kraju. Pomimo fluktuacji, wartości ubytku naturalnego dla Gminy Łądek-Zdrój są porównywalne z adekwatnymi danymi dla powiatu kłodzkiego. Porównanie to ukazano na poniższym wykresie.

Wykres 3. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 osób dla Gminy Łądek-Zdrój, woj. dolnośląskiego oraz Polski w latach 2014-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

W związku z powyższymi danymi pozostaje zaklasyfikowanie Gminy Łądek-Zdrój do typu demograficznego F według typologii J.W. Webba dokonane w publikacji pt.: „Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.” opracowanej przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu. Typ demograficzny F należy do jednostek regresyjnych (nieaktywnych), cechuje się ujemnym przyrostem naturalnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji. Oznacza to, że spadek liczby ludności spowodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji. W województwie dolnośląskim do typu F przyporządkowano razem 47 gmin¹¹.

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku zauważalny jest postępujący proces starzenia się populacji Gminy Łądek-Zdrój, czym wpisuje się ona w trendy krajowe i europejskie (tzw. „siewienie Europy”). Wyróżnia się trzy podstawowe grupy ekonomiczne wiekowe:

- wiek przedprodukcyjny – 0-17 lat,
- wiek produkcyjny mężczyzn – 18-64 lat, wiek produkcyjny kobiet – 18-59 lat,
- wiek poprodukcyjny mężczyzn – 65 lat i więcej, wiek poprodukcyjny kobiet – 60 lat i więcej.

Według danych udostępnionych na portalu „Polska w liczbach”, który jako ich źródło podaje GUS, średni wiek (mediana) mieszkańców Gminy wynosił w 2019 r. 44,8 lat. a zatem był wyższy niż średnia wojewódzka (42,6) i krajowa (41,9). Zgodnie z informacjami tego portalu średni wiek mieszkanki Gminy znacznie przekracza obie wspomniane średnie i wynosi 46,5 lat, z kolei wiek mężczyzn był od niego znacznie niższy – 42,9 lat.

W Gminie Łądek-Zdrój obserwuje się wyraźny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w roku 2014 r. stanowiły one 13,8% populacji Gminy, zaś w 2019 – 27,0%. Sukcesywny wzrost tej zbiorowości odbywał się przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym (udział w ogóle populacji Gminy w 2014 r. –

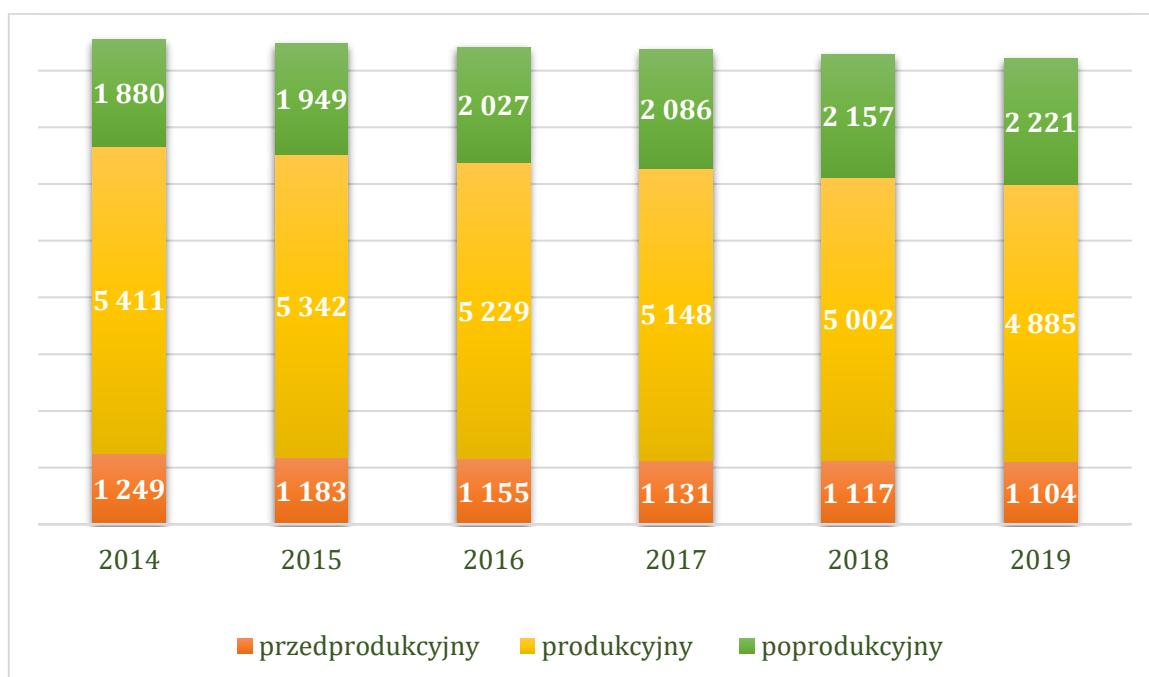
---

¹¹ *Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.*, oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 29-30.

63,4%, 2019 r. – 59,5%), zwłaszcza przedprodukcyjnym (2014 r. – 14,6%, 2019 r. – 13,4%), co przedstawia poniższy wykres. Udział osób w wieku do 17 lat w całkowitej liczbie ludności Gminy w 2019 r. wynoszący 13,4% był niższy niż wartość tego wskaźnika dla powiatu kłodzkiego – 15,2%, która została określona jako jedna z najniższych w województwie dolnośląskim¹². Ubytek liczby osób w wieku do 17 lat jest ściśle powiązany z ujemnym przyrostem naturalnym i oznacza poważne ograniczenie potencjalnych zasobów pracy w przyszłości.

Wykres 4. Ludność Gminy Łądek-Zdrój według ekonomicznych grup wieku w latach 2014-2019 (jednostka miary: osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

W ślad za spadkiem całkowitej liczby osób w wieku produkcyjnym postępuje ubytek liczby osób zdolnych do pracy w wieku mobilnym, którym obejmuje się ludność w wieku 18-44 lat. Przyjmuje się, że to osoby, które w największym stopniu są w stanie przystosować się do zmiennych warunków zapotrzebowania na siłę roboczą, czyli zdolne do zmiany stanowiska, miejsca pracy czy miejsca zamieszkania,

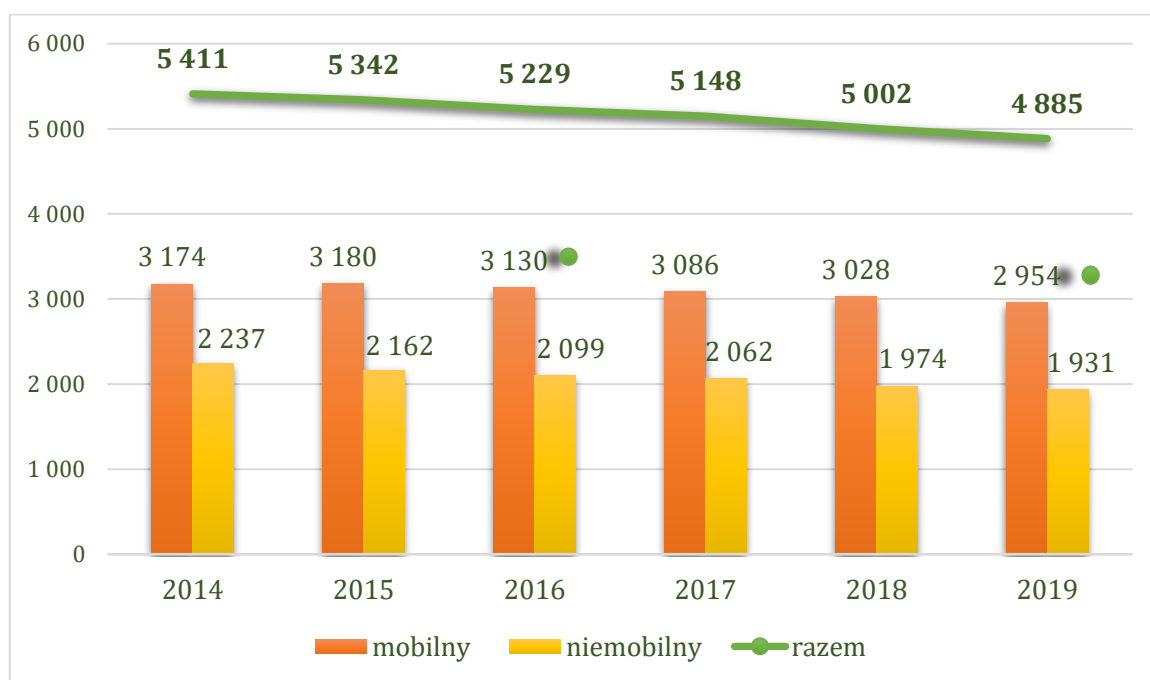
¹² Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r., oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 38.

a także przekwalifikowania się. Jak wynika z poniższego wykresu, sporządzonego w oparciu o dane zgromadzone przez GUS, pomimo spadku osoby w wieku mobilnym stanowiły w latach 2014-2019 zdecydowaną większość w ogóle ludności w wieku produkcyjnym, a nawet nastąpił wzrost ich odsetka (2014 r. – 58,7%, 2019 r. – 60,5%). Odbyło się to kosztem odsetka osób w wieku niemobilnym, czyli w wieku 45-64 lat dla mężczyzn i 45-59 dla kobiet (2014 r. – 41,3%, 2019 r. – 39,5%). Równocześnie, zgodnie z danymi udostępnionymi przez SAS, w omawianym okresie czasu nastąpił spadek odsetka ludności w wieku 25-34 lat (współczynnik potencjału demograficznego), który w 2014 r. wynosił 14,3%, natomiast w 2019 r. – 13,2%.

Wykres 5. Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym i niemobilnym ogółem w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019 (jednostka miary: osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

Szczególne walory poznawcze dla oceny struktury wieku ludności pod względem społeczno-gospodarczym przedstawiają tzw. wskaźniki obciążenia demograficznego, które w odniesieniu do Gminy Łądek-Zdrój dla lat 2014-2019 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 4. Wskaźniki obciążenia demograficznego dla Gminy Łądek-Zdrój w latach 2014-2019 (jednostka miary: osoba).

Lp.	Wskaźnik obciążenia demograficznego	2014	2015	2016	2017	2018	2019	% wzrost
1	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57,8	58,6	60,9	62,5	65,5	68,1	17,8
2	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	150,5	164,8	175,5	184,4	193,1	201,2	33,7
3	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	34,7	36,5	38,8	40,5	43,1	45,5	31,1
4	współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	24,0	26,3	28,3	29,8	31,6	33,6	40,0
5	odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	17,1	18,5	19,6	20,4	21,2	22,3	30,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

Dane ukazane w powyższej tabeli wskazują na sukcesywny wzrost wartości wszystkich pięciu wskaźników we wspomnianym przedziale czasowym, w ujęciu procentowym najwyższy wzrost odnotowano w przypadku współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi, który wyniósł 40%. Współczynnik ten pokazuje liczbę osób przypadającą na 100 osób w wieku 15-64 lata. Tendencja zwykła wskaźników obciążenia demograficznego w Gminie Łądek-Zdrój wpisuje się w aktualne trendy wojewódzkie i krajowe odzwierciedlające proces starzenia się społeczeństwa. Jednak jak wskazuje wykres poniższy, wartości tychże wskaźników obliczone dla Gminy Łądek-Zdrój przekraczały w 2019 r. średnie wojewódzkie i krajowe oraz te dla powiatu kłodzkiego. Szczególną uwagę zwraca wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, zwany

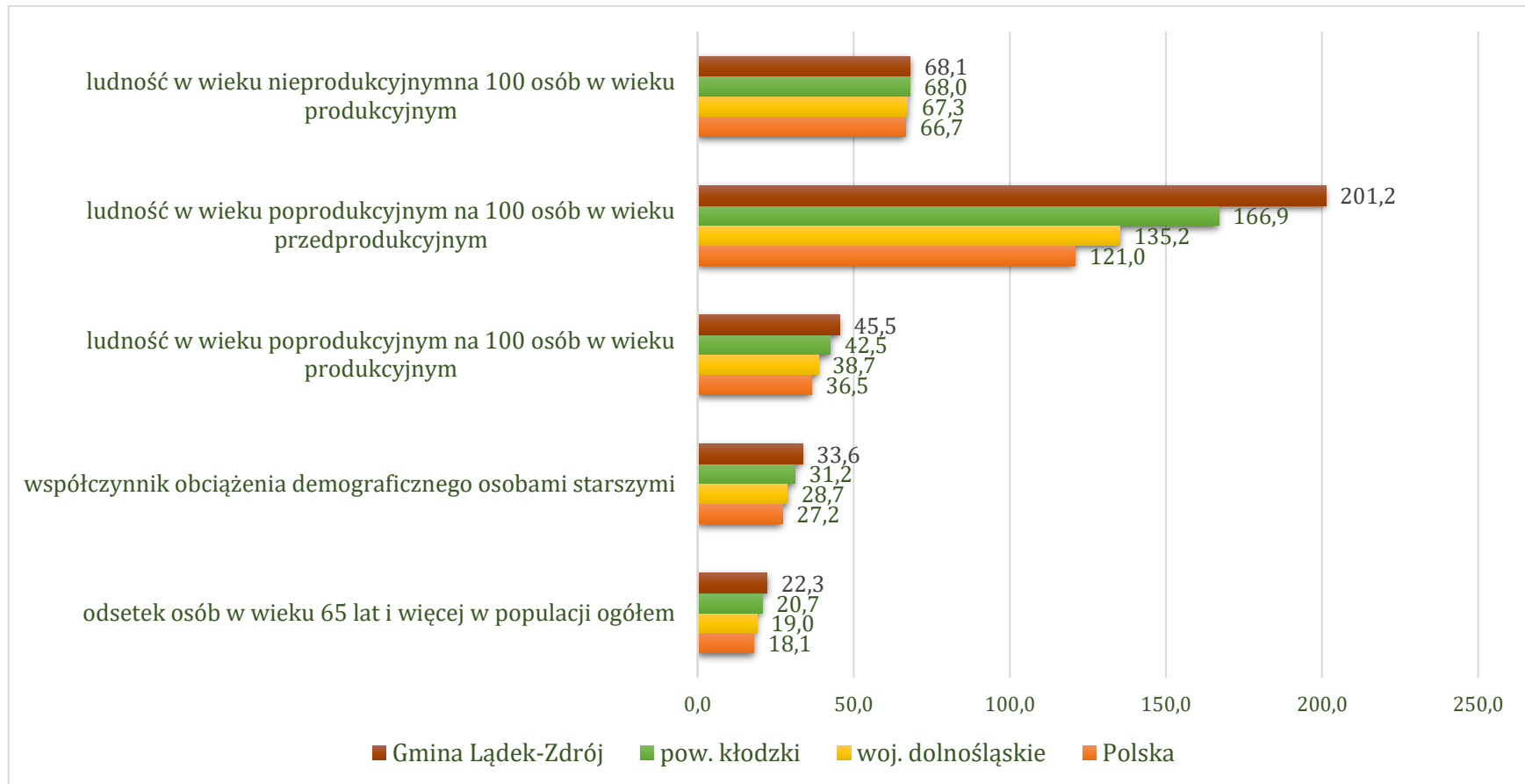
też wskaźnikiem lub indeksem starości, który w przypadku Gminy Łądek-Zdrój poważnie przekroczył średnie wojewódzkie i krajowe. Był on także znacznie wyższy niż wartość wskaźnika dla powiatu kłodzkiego uważanego za jeden z najwyższych w województwie dolnośląskim¹³

---

¹³ *Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.*, oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 46-47.

Wykres 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2019 r. (jednostka miary: osoba)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 28.10.2020).

Sytuację demograficzną w Gminie Łądek-Zdrój należy ocenić jako niekorzystną. Odzwierciedla ona co prawda współczesne trendy demograficzne zachodzące w skali wojewódzkiej, krajowej i europejskiej charakterystyczne dla krajów rozwiniętych, a więc procesy depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa, ale analiza danych statystycznych wskazuje na szczególne ich nasilenie w Gminie. Ubytek liczby jej mieszkańców oraz deformacja struktury wiekowej powodowane są przede wszystkim ujemnym przyrostem naturalnym (typ F w skali J. W. Webba), a dopiero w dalszej kolejności ujemnym saldem migracji. Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, czyli w wieku do 17 roku życia, w początkowej fazie niesie zmniejszenie obciążeń ponoszonych na opiekę i edukację dzieci i młodzieży. Wszakże w późniejszym okresie nie daje gwarancji na zapewnienie odpowiedniej wysokości środków na świadczenia przeznaczone dla osób najstarszych. Jednoczesny i sukcesywny wzrost liczebności tych ostatnich będzie z kolei generował coraz większe koszty opieki zdrowotnej i społecznej oraz dostosowania infrastruktury do ich potrzeb.

Dodatkowe ryzyko stwarza również możliwość migracji i tak nielicznych już młodych do większych ośrodków w celu poszukiwania pracy na bardziej atrakcyjnym rynku pracy. Gmina traci wówczas podwójnie – wraz ze stratą emigranta „znika” jego zdolność reprodukcyjna, co prowadzi do niższej liczby urodzeń na jej terenie w przyszłości. Stąd też wszelkie zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wiekowych powinny stanowić podstawę do wyznaczania kompleksowych działań służących wzmacnianiu potencjału demograficznego i jakości kapitału społecznego w Gminie Łądek-Zdrój. Należy jeszcze dodać, iż w 2019 r. najwyższe wartości wskaźników obciążenia demograficznego na poziomie gminnym odnotowano w województwie dolnośląskim w miastach uzdrowiskowych, wśród których nie wymieniono jednak Łądka-Zdroju, a Polanicę-Zdrój, Duszniki-Zdrój oraz Jelenią Górę¹⁴.

---

¹⁴ *Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.*, oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, s.47.

2.3.2. Edukacja

W 2019 r. na terenie Gminy Łądek-Zdrój działały dwie placówki przedszkolne:

- Przedszkole z oddziałami integracyjnymi i żłobek gminny w Łądku-Zdroju przy ul. Powstańców Wielkopolskich 26A,
- Oddział Przedszkolny w Szkole Podstawowej w Trzebieszowicach.

Do 6 oddziałów w przedszkolu uczęszczało 140 dzieci, zaś do 1 oddziału w Trzebieszowicach – 18 dzieci. Z poniższej tabeli wynika, iż pomimo wahań na przestrzeni lat 2014-2019, liczba oddziałów przedszkolnych, liczby miejsc i dzieci do nich uczęszczających wzrosła począwszy od 2017 roku. Pomimo wszakże wzrostu liczby miejsc w przedszkolach, ich liczba zdecydowanie nie jest wystarczająca, co wyraźnie ukazują dane zebrane w poniższej tabeli.

Tab. 5. Wychowanie przedszkolne w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019

Lp.	Wychowanie przedszkolne razem	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	liczba przedszkoli ogółem	3	2	3	2	2	2
2	liczba oddziałów przedszkolnych	7	6	7	6	7	7
3	liczba miejsc	120	120	120	118	145	145
4	liczba dzieci	166	136	151	134	156	158

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.02.2021); Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., UMiG Łądek-Zdrój 2020, s. 42.

Porównanie wartości wskaźnika dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Łądek-Zdrój z jego wartościami dla jednostek samorządowych wyższego szczebla w latach 2014-2019 przedstawiono w poniższej tabeli. Dane w niej zawarte wskazują, że wskaźniki te przyjmowały w wymienionym przedziale czasowym wartości znacznie niższe niż dla powiatu

kłodzkiego, województwa dolnośląskiego oraz kraju. Uwagę zwracają zwłaszcza kilkukrotnie niższe wartości tego wskaźnika dla obszaru wiejskiego Gminy Łądek-Zdrój, co może być spowodowane przeważającym zazwyczaj na wsi tradycyjnym modelem rodziny wielopokoleniowej, w której brak placówek przedszkolnych rekompensowany jest opieką nad dziećmi świadczoną przez dziadków.

Tab. 6. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2014-2019 (jednostka miary:%)

Lp.	Jednostka	Wskaźnik dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	ogółem	65,4	bd	58,5	53,2	66,4	73,8
		w miastach	85,6	bd	79,4	68,8	86,7	94,5
		na wsi	26,4	bd	21,5	20,0	23,0	27,7
2	pow. kłodzki	ogółem	77,5	bd	74,2	78,0	82,3	84,6
		w miastach	87,7	bd	84,7	89,5	95,5	99,8
		na wsi	61,9	bd	58,0	60,5	61,7	61,6
3	woj. dolnośląskie	ogółem	82,3	bd	80,1	86,2	90,5	90,7
		w miastach	94,1	bd	90,9	97,7	102,4	102,3
		na wsi	58,7	bd	58,1	62,6	66,3	67,4
4	Polska	ogółem	82,3	bd	80,7	86,4	89,5	90,4
		w miastach	95,7	bd	93,4	99,9	103,4	104,0
		na wsi	64,0	bd	63,4	67,9	70,5	71,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.02.2021).

W 2019 r. w Gminie Łądek-Zdrój funkcjonowały następujące szkoły:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka przy ul. Kościelnej 31 w Łądku-Zdroju,
- Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Trzebieszowicach 150;
- Liceum Ogólnokształcące im. Andrzeja Zawady przy ul. Polnej 2 w Łądku-Zdroju,
- Gimnazjum Publiczne im. gen. S. Maczka przy ul. Zamenhofa 2 w Łądku-Zdroju.

Podstawowe dane o wymienionych placówkach szkolnych zawiera poniższa tabela.

Tab. 7. Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019

Lp.	Placówka	Dane	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	szkoły podstawowe	liczba ogółem	2	2	2	2	2	2
		liczba oddziałów	20	22	21	24	26	25
		liczba uczniów	336	375	347	407	455	425
		liczba absolwentów	53	48	39	bd	bd	40
2	gimnazja	liczba ogółem	1	1	1	1	1	1
		liczba oddziałów	8	7	6	4	2	1
		liczba uczniów	185	154	135	83	35	35
		liczba absolwentów	55	69	52	45	43	34
3	licea ogólnokształcące	liczba ogółem	1	1	1	1	1	1
		liczba oddziałów	6	5	5	4	3	4
		liczba uczniów	126	114	98	71	54	65
		liczba absolwentów	43	35	41	33	28	24
Łączna liczba uczniów			647	643	580	561	544	525

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.02.2021); Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., UMiG Łądek-Zdrój 2020, s. 40.

Przedstawione powyżej w postaci tabelarycznej dane wskazują, iż w latach 2014-2019 nastąpił spadek całkowitej liczby uczniów szkół, który wyniósł 18,9%. Największy wpływ na fakt ten miała realizacja wprowadzonej 1 września 2017 r. reformy systemu edukacji, polegającej na stopniowej likwidacji gimnazjów. W myśl ustawy o prawie oświatowym z dnia 31 sierpnia 2019 r. wygaszono działalność Gimnazjum Publicznego im. gen. S. Maczka. Na przestrzeni wspomnianych lat spadła także niemal o połowę (48,4%) liczba uczniów w jedynym liceum ogólnokształcącym

w Gminie, w związku z czym zredukowano również liczbę oddziałów w tej placówce. W tym samym czasie w szkołach podstawowych wzrosła o 26,5% liczba uczniów, dla których zwiększono liczbę oddziałów szkolnych, co uznać należy za zjawisko pozytywne.

Poniższa tabela zawiera wartości współczynnika skolaryzacji brutto, będącego relacją osób uczących się na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik ten jest miarą powszechności nauczania i służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. W latach 2014-2019 współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w Łądku-Zdroju spadł o 6,74%, natomiast dla gimnazjów w latach 2014-2018 – o 3,16%. W przypadku obu typów szkół wartości współczynnika były niższe niż średnie wojewódzkie, krajowe oraz dla powiatu kłodzkiego. Ponadto były one znacząco niższe niż 100%, co może sugerować, iż nie wszystkie dzieci objęte obowiązkiem szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego, go realizowały. Innym wyjaśnieniem może być możliwość uczęszczania dzieci do szkół poza miejscem zameldowania, nawet za granicą.

Tab. 8. Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2014-2019 (jednostka miary: %)

Lp.	Jednostka	Współczynnik skolaryzacji brutto	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	szkoły podstawowe	78,97	79,79	81,46	82,22	79,96	73,65
		gimnazja	86,05	79,79	78,49	78,30	83,33	bd
2	pow. kłodzki	szkoły podstawowe	89,07	85,70	90,88	90,70	91,01	91,15
		gimnazja	96,84	97,51	97,69	96,05	93,05	bd
3	woj. dolnośląskie	szkoły podstawowe	93,22	89,83	96,05	94,45	94,88	94,85
		gimnazja	97,84	97,70	98,13	98,72	98,47	bd

Lp.	Jednostka	Współczynnik skolaryzacji brutto	2014	2015	2016	2017	2018	2019
4	Polska	szkoły podstawowe	94,72	90,94	96,62	95,24	95,46	95,13
		gimnazja	98,41	98,90	100,01	100,99	101,21	bd

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.02.2021).

W rozpatrywanym przedziale czasowym zdawalność egzaminu maturalnego w liceum ogólnokształcącym w Łądku-Zdroju początkowo znacznie przekraczała średnie wojewódzkie i krajowe oraz dla powiatu kłodzkiego, co ukazują dane zgromadzone w poniższej tabeli. Spadek nastąpił w 2019 r. , na co podobnie jak i w całym kraju, wpływ mogły mieć odbywające się w roku szkolnym 2018/2019 strajki nauczycieli. Z kolei wyraźny spadek w 2020 r. można interpretować jako skutek trwającej sytuacji epidemiologicznej i związanego z nią zdalnej formy nauczania, której efektywność wzbudza w społeczeństwie polskim kontrowersje.

Tab. 9. Zdawalność egzaminów maturalnych w liceach ogólnokształcących (jednostka miary: %)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Gmina Łądek-Zdrój	100,0	93,5	97,5	93,8	100,0	91,3	50,0
2	pow. kłodzki	88,1	88,0	82,5	93,0	90,1	90,6	74,8
3	woj. dolnośląskie	87,1	87,4	87,9	87,6	87,4	90,4	80,0
4	Polska	87,7	86,6	88,0	88,1	89,5	87,5	81,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 24.02.2021); Sprawozdanie ogólne z egzaminu maturalnego 2019, wyd. Centralna Komisja Egzaminacyjna (CKE), Warszawa 2019, s. 13; Wyniki matury w 2019 r. (dokument udostępniony przez Dyrekcję Liceum Ogólnokształcące im. Andrzeja Zawady w Łądku-Zdroju); Informacja o wynikach egzaminu maturalnego przeprowadzonego w terminie głównym (w czerwcu), dodatkowym (w lipcu) i poprawkowym (we wrześniu) 2020 r. , wyd. CKE, Warszawa 2020, s. 2; Sprawozdanie za rok 2020. Egzamin maturalny. Województwo dolnośląskie, wyd. CKE, Warszawa 2020, s. 12; Zdawalność egzaminu maturalnego (w tym zdawalność obowiązkowych egzaminów pisemnych i ustnych z poszczególnych przedmiotów). Powiat kłodzki, wyd. Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu, Wrocław 2020, bp.

W przypadku liceum w Łądku-Zdroju obniżenie progu zdawalności egzaminu maturalnego w 2020 r. jest szczególnie widocznie na tle powiatu, województwa i kraju. Być może jest to sytuacja przejściowa, którą uda się w kolejnych latach pokonać. Niemniej podejrzewać można, iż tak niski wynik może przyczynić się w przyszłości do zwiększenia odpływu młodzieży do innych miast, w których szkoły ponadpodstawowe osiągają pomimo pandemii znacznie lepsze wyniki, jak również dysponują bardziej różnorodną ofertą edukacyjną (np. szkoły branżowe).

Edukacja w Gminie Łądek-Zdrój naznaczona jest spadkiem liczby ludności, co obserwuje się w całej Polsce. Wskutek procesu depopulacyjnego spada liczba placówek oświatowych niemal wszystkich rodzajów; a wzrost liczby uczniów szkół podstawowych, traktować należy jako rezultat przekształceń wprowadzonych w związku z reformą szkolnictwa. Celem reformy jest m.in. wzrost jakości nauczania, a przez to kwalifikacji przyszłych pracowników na rynku pracy. Oferta edukacyjna powinna być jednak dostosowana do zapotrzebowania pracodawców, co także podkreślali przedsiębiorcy biorący udział w badaniu ankietowym. W Gminie oferta w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego ogranicza się wszakże do liceum ogólnokształcącego. Brak alternatywy przy wyborze szkoły ponadpodstawowej może przyczyniać się do zwiększania odpływu młodzieży do innych miast, w których szkoły dysponują bardziej różnorodną ofertą edukacyjną. Na wzroście migracji potencjalnych uczniów zaważyć mogą również ostatnie niskie wyniki zdawalności egzaminu maturalnego w liceum w Łądku-Zdroju, aczkolwiek być może jest on efektem trudności związanych z sytuacją epidemiologiczną. Zauważyć także trzeba, iż zazwyczaj do liceum ogólnokształcącego uczęszcza młodzież, która z założenia będzie kontynuować naukę na studiach. Ich powrót po zakończeniu edukacji wyższej nie jest zatem pewny, podobnie zresztą jak w przypadku młodych wybierających szkoły ponadpodstawowe w innych, większych ośrodkach miejskich. Gmina zatem może w przyszłości stracić „podwójnie” w aspekcie demograficznym. Wydaje się, iż wyjście stanowiłaby szkoła ponadpodstawowa zawodowa lub branżowa, ale też policealna, która gwarantowałyby uzyskanie konkretnego zawodu, czyli wartości tak pożądanej na obecnym rynku pracy. Niewątpliwym argumentem przemawiającym za

uruchomieniem tego typu placówki w Gminie jest dostępność do bazy turystycznej, w tym gastronomicznej i hotelowej, oraz uzdrowskiej, która pozwoliłaby na kształcenie młodzieży na kierunkach związanych z turystyką, gastronomią, hotelarstwem czy też usługami fizjoterapeutycznych czy szeroko pojętym *wellness*. Tym samym otwarcie tego typu szkoły wymaga ścisłej współpracy z pracodawcami w postaci staży, szkoleń itp. W dalszej perspektywie może stać się czynnikiem wpływającym na atrakcyjność osiedleńczą Gminy i jednocześnie przyczynić się do ograniczenia migracji młodych ludzi do większych ośrodków.

Z ujemnym przyrostem naturalnym w Gminie Łądek-Zdrój łączyć można także niewystarczającą infrastrukturę społeczną w postaci przedszkoli. wysoki udział dzieci w edukacji przedszkolnej uznawany jest za jeden z najważniejszych czynników sprzyjających wyrównaniu szans i eliminacji nierówności także na dalszych etapach życia. Ułatwiony dostęp do opieki instytucjonalnej dla najmłodszych może przyczynić się do spadku bezrobocia wśród kobiet, które zwykle napotykały trudności w powrocie na rynek pracy po urodzeniu i wychowaniu dziecka.

2.3.3. Ochrona zdrowia

W Gminie Łądek-Zdrój poza uzdrowskami działają obecnie następujące niepubliczne placówki ochrony zdrowia, w których mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w zakresie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej:

- 23 Wojskowy Szpital Uzdrowsko-Rehabilitacyjny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łądku-Zdroju,
- Ośrodek Rehabilitacji Diennej Geovita,
- Fundusz Wczasów Pracowniczych Sp. z o.o. w Warszawie Oddział w Łądku-Zdroju,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Sanatorium im. A. Ostrowicza w Łądku-Zdroju,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stacja Opieki Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji i Opieki Paliatywnej Caritas Diecezji Świdnickiej,

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne "OMEGA" s.c,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Marianny Orańskiej Praktyka Grupowa Lekarzy POZ s.c.,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Laboratorium Analityki Medycznej "ANMED",
- Uzdrowisko Łądek - Długopole S.A. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej.

Ponadto na obszarze Gminy prowadzone są prywatne praktyki i gabinety lekarskie, których łączna liczba wynosi około 15.

W poniższej tabeli, sporządzonej na podstawie danych udostępnionych przez GUS, przedstawiono liczbę przychodni jaka przypada na 10 000 ludności. Z jej analizy wynika, iż w Gminie Łądek-Zdrój w rozpatrywanym okresie nastąpił spadek wartości tego wskaźnika, który był wyższy niż średnie krajowe i wojewódzkie oraz średnia dla powiatu kłodzkiego. W wyniku spadku wskaźnik dla Gminy jest równy wskaźnikom obliczonym dla wspomnianych jednostek.

Tab. 10. Liczba przychodni na 10 000 ludności (jednostka miary: obiekt).

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	7	7	7	8	8	6
2	pow. kłodzki	5	6	6	6	6	6
3	woj. dolnośląskie	5	5	5	5	6	6
4	Polska	5	5	6	6	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:16.11.2020).

Zdecydowanie mniej korzystnie przedstawia się sytuacja z dostępnością do aptek w Gminie Łądek-Zdrój. Zgodnie z danymi zebranymi przez GUS w latach 2014-2017 w Gminie funkcjonowały 3, zaś od 2018 r. już tylko 2 apteki, przy braku punktów aptecznych. W rezultacie na jedną aptekę przypada tutaj zdecydowanie większa liczba osób niż w powiecie kłodzkim, województwie i kraju, co ukazuje poniższa tabela.

Tab. 11. Liczba osób na aptekę ogólnodostępną (jednostka miary: osoba)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	2 847	2 825	2 804	2 788	4 138	4 105
2	pow. kłodzki	3 031	3 009	2 935	2 972	2 951	3 038
3	woj. dolnośląskie	2 891	2 870	2 732	2 695	2 798	2 924
4	Polska	3 094	3 017	2 933	2 882	2 978	3 124

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:16.11.2020).

Za pozytywne zjawisko uznać trzeba działalność placówek, w których opiekę otrzymać mogą starsi mieszkańcy Gminy Łądek-Zdrój, co jest odpowiedzią na proces starzenia się społeczeństwa i systematyczny wzrost liczby osób w podeszłym wieku. W sierpniu 2019 r. w budynku byłego dworca PKP powstał Inkubator Przedsiębiorczości, który w 2020 r. wynajął pomieszczenia na Dzienny Dom Opieki Medycznej (DDOM). Wsparcie znaleźć w nim mogą osoby powyżej 60 r. życia mające trudności w codziennym funkcjonowaniu. Placówka oferuje pomoc dzienną; obsługiwana jest przez profesjonalną kadrę (psycholog, geriatra, rehabilitanci, dietetycy) oraz wyposażona w nowoczesny sprzęt rehabilitacyjny. Opiekę dzienną nad osobami powyżej 60 r. życia sprawuje także Dzienny Dom Senior + w Łądku-Zdroju. Osoby starsze i niesamodzielne, wymagające całodobowej opieki, mogą ją znaleźć w Domu Seniora – Hilltom w Łądku-Zdroju. Placówka ta realizuje projekt, którego celem jest świadczenie usług opiekuńczych w południowo-zachodniej części Dolnego Śląska. Partnerem przedsięwzięcia jest Gmina Łądek-Zdrój, która w ramach umowy partnerskiej zobowiązana jest do zatrudnienia animatora terapeuty/doradcy-coach'a na $\frac{3}{4}$ etatu (do września 2021 r.). Z kolei opieka paliatywna świadczona jest w Łądku-Zdroju jedynie w zakresie pielęgniarstwa we wspomnianym powyżej Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Stacja Opieki Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji i Opieki Paliatywnej Caritas Diecezji Świdnickiej.

Gmina Łądek-Zdrój prowadzi programy profilaktyczno-zdrowotne, np. w latach 2016-2018 finansowała szczepionki przeciwko brodawczakowi ludzkiemu (HPV), wspiera organizowanie badań mammograficznych dla kobiet oraz działalność Gminnego Klubu HDK PCK, który organizuje akcje oddawania krwi. Współpracuje także z Fundacją Ronalda McDonalda przeprowadzając bezpłatne badania, których zadaniem jest wczesne rozpoznanie nowotworów u dzieci.

Na podstawie przedstawionych powyżej danych udostępnionych przez GUS oraz pozyskanych od UMiG w Łądku-Zdroju stan ochrony zdrowia w Gminie ocenić należy jako dobry. Gmina dysponuje rozbudowaną siecią placówek zdrowotnych, którą dodatkowo wspierają liczne szpitale uzdrowiskowe na terenie miasta Łądek-Zdrój. W efekcie mieszkańcy mają zagwarantowany ułatwiony dostęp nie tylko do podstawowej opieki zdrowotnej, ale również specjalistycznej. Ze względu na konieczność dojazdu utrudniony dostęp do usług medycznych, ale i do aptek mogą mieć mieszkańcy wsi.

Dotychczasowe funkcjonowanie placówek oferujących opiekę dla seniorów oraz opiekę paliatywną powinno stanowić bazę dla dalszej ich rozbudowy w związku z postępującym starzeniem się społeczeństwa, a zatem systematycznym wzrostem liczby osób w podeszłym wieku. Wszystkie placówki ochrony zdrowia w Gminie Łądek-Zdrój będą musiały przygotować się w nadchodzących latach do coraz częstszej potrzeby świadczenia opieki z zakresu geriatry, zarówno podstawowej, jak i specjalistycznej. Nieodłącznym elementem działań w tym zakresie powinny stać się również akcje informacyjno-edukacyjne mające na celu przygotowanie społeczeństwa i rozwinięcie jego świadomości na temat problemów wieku starczego.

2.3.4. Pomoc społeczna

Zasadniczym celem pomocy społecznej jest ułatwienie pokonania trudnych sytuacji życiowych osobom oraz rodzinom, które nie są w stanie dokonać tego

samodzielnie wskutek braku odpowiednich umiejętności, zasobów czy możliwości. Polega ona na wspieraniu osób bądź rodzin w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a przez to zapewnienie warunków życia nie urągających godności człowieka. Ponadto w ramach pomocy społecznej prowadzi się działania profilaktyczne zmierzające do zapobiegania trudnym sytuacjom życiowym, aktywizujące, mające na celu usamodzielnienie osób i rodzin, a także socjalizujące, którym przyświeca integracja ze środowiskiem i likwidacja wykluczenia społecznego. Tak poszerzone spektrum zagadnień związanych z pomocą społeczną, a więc obejmujące nie tylko kwestie ekonomiczne, ale i zdrowotne, społeczne czy edukacyjne, wynika m. in. ze współczesnego, wieloaspektowego pojmowania kwestii ubóstwa (nurt *participatory poverty*).

W Polsce pomoc społeczna regulowana jest przez ustawę z dnia 12 marca 2004 r. W jej organizacji udział biorą organy administracji rządowej i samorządowej, które na zasadzie partnerstwa współpracują z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Natomiast w przypadku rolników dochód ustala się arbitralnie na podstawie dochodu miesięcznego z 1 ha przeliczeniowego określonego w obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (np. do świadczeń rodzinnych).

W tabeli poniższej zebrano dane dotyczące liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Łądek-Zdrój według kryterium dochodowego. W rozpatrywany okresie nastąpił 31,8% spadek ogółu gospodarstw korzystających ze wspomnianej pomocy; niemal o połowę spadła w tym czasie liczba gospodarstw poniżej kryterium dochodowego (47,2%). Spadek ten to zjawisko korzystne, wpisujące się w trendy krajowe i wojewódzkie. Warto przy tym podkreślić, że tendencji tej nie zakłóciła podwyżka kwoty kryterium dochodowego wprowadzona w latach 2015 i 2018. Przybyło zaś gospodarstw powyżej tego kryterium (7,1%).

Tab. 12. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Łądek-Zdrój (jednostka miary: gospodarstwo)

Lp.	Rok	Ogółem	Powyżej kryterium dochodowego	Poniżej kryterium dochodowego
1	2014	296	84	212
2	2015	289	71	218
3	2016	261	73	188
4	2017	221	72	149
5	2018	209	76	133
6	2019	202	90	112

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:16.11.2020).

Na omawianą tendencję wskazuje również tabela poniższa, ukazująca wartości dla wskaźnika beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców. Procentowe ujęcie spadku tego wskaźnika dla wyszczególnionych jednostek w latach 2014-2019 kształtuje się na porównywalnym poziomie: Gmina Łądek-Zdrój – 42,0%, pow. kłodzki - 41,8%, woj. dolnośląskie – 42,0%, Polska – 39,7%.

Tab. 13. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności (jednostka miary: osoba)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	841	795	707	543	470	488
2	pow. kłodzki	772	715	648	551	496	449
3	woj. dolnośląskie	576	520	468	414	365	334
4	Polska	768	710	645	568	513	463

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:16.11.2020).

Jednostką organizacyjną samorządu lokalnego w Gminie, która jest odpowiedzialna za identyfikację zjawisk wymagających interwencji socjalnej oraz podejmującą działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów społecznych, jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Łądku-Zdroju (OPS). OPS wykonuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, określone w ustawie o pomocy społecznej, a także niektóre zadania dotyczące rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Do zadań ustawowych należą: pomoc społeczna, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, świadczenia wychowawcze 500+ oraz Dobry Start 300+. Ośrodek udziela pomocy wszystkim osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej (sieroctwo, bezrobocie, wielodzietność, narkomania, alkoholizm, itp.), również w wyniku klęsk żywiołowych i ekologicznych, czy opuszczeniu zakładu karnego. Obecnie wśród podopiecznych ośrodków pomocy społecznej przeważającą grupę stanowią osoby w tzw. wieku produkcyjnym, które z powodu bezrobocia lub zbyt niskich dochodów nie dysponują wystarczającymi środkami na utrzymanie oraz szukają wsparcia z uwagi na trudności w rozwiązywaniu innych istotnych problemów. OPS prowadzi również szereg programów. Należy do nich Wieloletni Program Wspierania Finansowego Gmin „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” mający na celu długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczanie zjawiska niedożywienia, poprawę poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach, a także osób starszych, chorych i niepełnosprawnych. Na uwagę zasługuje fakt, iż poza działaniami ustawowymi OPS stara się rozwijać usługi opiekuńcze dla osób starszych.

Naprzeciw ich potrzebom stara się wyjść Gmina podejmując starania mające na celu stworzenie oferty dla tych ze starszych mieszkańców, którzy do późnego wieku będą wykazywali się aktywnością intelektualną, ekonomiczną i fizyczną. Jednym z nich jest idea Uniwersytetu Trzeciego Wieku, którego otwarcie zostało przełożone ze względu na stan epidemiologiczny. Ponadto Gmina w styczniu 2020 r. wyszła z propozycją uruchomienia i funkcjonowania Karty Seniora dla osób powyżej 60 roku życia, zapraszając do współpracy wszystkie sklepy, firmy, instytucje, kawiarnie, restauracje działające na jej terenie. Karta będzie wydawana bezpłatnie i w swym założeniu ma umożliwić skorzystanie ze zniżek, ulg lub innych promocji,

które zadeklarują chętne podmioty usługowo-handlowe działające w okolicy. Na terenie Gminy działa także oddział Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, którego celem jest integracja środowiska emerytów, rencistów i osób niepełnosprawnych na różnorodnych płaszczyznach: sport, turystyka, kultura i oświata, zdrowie, co zapobiega osamotnieniu i marginalizacji społecznej ludzi starszych.

W nadchodzących latach na kształt polityki społecznej w Gminie Łądek-Zdrój wpłynąć powinien obserwowany obecnie z coraz większym natężeniem trend demograficzny, a mianowicie starzenie się społeczeństwa. Na tendencję tę wskazują nie tylko dane demograficzne, ale zauważalny również w Gminie spadek liczby dzieci, na które rodzice pobierają świadczenie 500+ i zasiłki rodzinne. Raport GUS o sytuacji osób starszych w Polsce w 2018 r. jednoznacznie stwierdza, iż mimo wzrostu wysokości rent i emerytur, ich relacja do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej zmalała¹⁵, a przypuszczać należy, iż stanu tego nie zmieni w sposób znaczący wypłacana od 2020 r. tzw. trzynastka. Stąd jako dodatkowe źródło dochodów dla wielu seniorów będą stanowiły nadal stałe zasiłki i świadczenia otrzymywane z pomocy społecznej, co w związku z coraz szybszym tempem starzenia się społeczeństwa będzie stanowiło poważne obciążenie dla budżetu samorządowego.

Jednocześnie samorządy będą musiały zadbać o stworzenie oferty aktywizującej starszych mieszkańców w zakresie intelektualnym, ekonomicznym i fizycznym (np. uniwersytety trzeciego wieku, „srebrna gospodarka”), co stara się realizować Gmina Łądek-Zdrój. Oprócz tego powinny też zostać podjęte działania zmierzające do rozwoju sektora usług opiekuńczych, za czym przemawiają w głównej mierze względy demograficzne. W związku z tym należałoby podjąć działania ukierunkowane na rozbudowę bazy placówek świadczących tego typu usługi, a ponadto na rozwój sprzężonej z nimi instytucji wolontariatu oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi, co przyczyni się z pewnością do rozwoju świadomości obywatelskiej wśród społeczeństwa. Jak pokazuje doświadczenie,

---

¹⁵ *Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 r.*, oprac. GUS, Warszawa-Białystok 2020, s. 37.

dobrze zorganizowany system świadczeń opiekuńczych jest o wiele bardziej efektywny niż świadczenia finansowe. Oprócz tego zapominać nie można o niepełnosprawnych, czyli osobach również wymagających pomocy świadczonej społecznie tak w zakresie finansowym, jak i opiekuńczym.

2.3.5. Kultura

Wsparcie kultury stanowi jeden z fundamentów budowania pozytywnego wizerunku i marki Gminy Łądek-Zdrój, co przyczynia się do promocji regionu jako miejsca wartego odwiedzenia tak dla turystów jak i kuracjuszy. Dzięki atrakcyjnym wydarzeniom kulturalnym oraz szerokiej ofercie w zakresie form spędzania wolnego czasu, poprawie ulega jakość życia mieszkańców oraz wzrasta atrakcyjność turystyczna tego obszaru. Działalność kulturalna i edukacyjna na terenie Gminy obejmuje głównie zadania realizowane przez Centrum Kultury i Rekreacji w: Łądku-Zdroju (CKiR) w jego siedzibie przy Placu Staromłyńskim 5, a także na otwartych przestrzeniach jak Park Zdrojowy, rynek miasta, Kinoteatr czy muszla koncertowa.

W skład CKiR wchodzi Biblioteka dla dorosłych oraz jej oddział dla dzieci, które udostępniają swe zbiory i usługi zarówno stałym czytelnikom jak i sezonowym (kuracjuszom). Znajdują się tu 3 stanowiska komputerowe, na których czytelnicy mogą korzystać bezpłatnie z Internetu. Ponadto biblioteka udostępnia chętnym tablety, drukarkę oraz skaner. W 2019 r. liczba woluminów w posiadaniu biblioteki wynosiła 16 106, czyli o 54% mniej niż w 2014 r., co było związane z reorganizacją placówki. W tym samym czasie spadła też wartość wskaźnika liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 osób, co pokazuje poniższa tabela.

Tab. 14. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności (jednostka miary: osoba)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	158	135	187	146	143	147
2	pow. kłodzki	175	166	161	153	152	146
3	woj. dolnośląskie	164	160	156	153	151	152
4	Polska	164	162	159	157	155	156

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:16.11.2020).

Spadek wartości tego wskaźnika wpisuje się w tendencje wojewódzkie i krajowe. W przypadku Gminy wynosił on 7,0% i był wyższy niż średnia krajowa (4,9%), ale nieco niższy niż średnia wojewódzka (7,3%) oraz zdecydowanie niższy niż jego wartość dla powiatu kłodzkiego (16,6%). Nieco odmiennie prezentuje się liczba wypożyczonych woluminów na 1 czytelnika; w tej kategorii również nastąpił spadek wartości tego wskaźnika, przy czym najwyższy odnotowany został dla Gminy Łądek-Zdrój (11,3%). Pomimo tego, najwięcej wypożyczeń na 1 czytelnika w branych pod uwagę jednostkach przypadało w Gminie Łądek-Zdrój, co obrazuje poniższa tabela. Należy przypuszczać, iż jest to rezultat podejmowanych przez bibliotekę działań pozastatutowych, o charakterze kulturalno-edukacyjnym, mających na promowanie czytelnictwa i skierowanych do czytelników w różnym wieku.

Tab. 15. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach (jednostka miary: wolumin)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	23,1	27,9	13,8	18,3	19,8	20,5
2	pow. kłodzki	20,8	20,2	19,3	18,6	18,3	20,1
3	woj. dolnośląskie	18,6	18,5	18,4	17,5	16,9	16,7
4	Polska	18,3	18,0	18,1	17,5	17,1	17,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:20.11.2020).

Do głównych zadań CKiR należy organizacja imprez kulturalnych jako towaru na rynku usług turystycznych; dzięki działalności Centrum liczba imprez wzrosła w rozpatrywanym okresie o 27,2%. W 2019 r. Centrum zorganizowało lub współorganizowało z partnerami zewnętrznymi i organizacjami pozarządowymi 215 imprez skierowanych do mieszkańców oraz turystów w każdym wieku i o rozmaitych upodobaniach artystycznych. Część z nich odbywa się cyklicznie, część ma zasięg międzynarodowy i cieszy się popularnością oraz uznaniem. Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych należą:

- Międzynarodowy Festiwal Tańca im. Olgi Sawickiej – od lat przyciąga wielbicieli tańca z kraju i zagranicy, w jego ramach odbywają się warsztaty taneczno-choreograficzne, spektakle, spotkania, pokazy i wystawy;
- Łądeckie Ludowe Zdroje – festiwal regionalnych zespołów ludowych, w 2019 r. odbyła się 11 edycja;
- Festiwal Muzyki Uzdrowskiej Muzyka u Źródeł – koncerty muzyczno-wokalne wykonawców z różnych stron świata i z różnych epok; repertuary tematyczne – np. żydowski, cygański czy francuski; w 2019 r. odbyła się 5 edycja;
- Festiwal Teatrów Lalkowych Humpty-Dumpty – spektakle kukiełkowe, pacynkowe i marionetkowe, warsztaty teatralne, gry i zabawy dla dzieci;
- Dolnośląski Festiwal Biegów Górskich – należy do najważniejszych imprez w biegach górskich w Polsce, co roku przyciąga kilka tysięcy uczestników i kibiców, w 2019 r. odbyła się 7 edycja wydarzenia organizowanego przez Towarzystwem Krzewienia Kultury Fizycznej Kompas;
- Dni Patrona Miasta – Obchody realizowane wokół Dnia Patrona Łądka-Zdroju św. Jerzego odbywają się w podziale na część oficjalną z wręczeniem Medali Św. Jerzego, mszą i koncertem oraz tradycyjną Paradę Łądeckich Smoków, czyli kostiumowy orszak łądeckich dzieci, młodzieży i dorosłych wokół Rynku z finałem konkursu ekologicznego na najciekawszego smoka pt. „Bądź jak św. Jerzy – walcz ze smogiem”. W roku 2019 odbyła się 15 edycja;
- Noc Świętojańska – Niebanalne wydarzenie o charakterze folklorystycznym, którego celem jest promocja kuchni ziemi łądeckiej i kultury ludowej. Na

scenie gości muzyka folkowa, w przestrzeni handlowej koła gospodyń wiejskich, sołectwa, lokalni producenci. Noc kończy rytualne palenie ziół, pokaz ogniowy i puszczanie wianków. Impreza ma klimat lokalny, jednak jest w sposób szczególny ceniona przez turystów. W roku 2019 r. odbyła się 4 edycja imprezy;

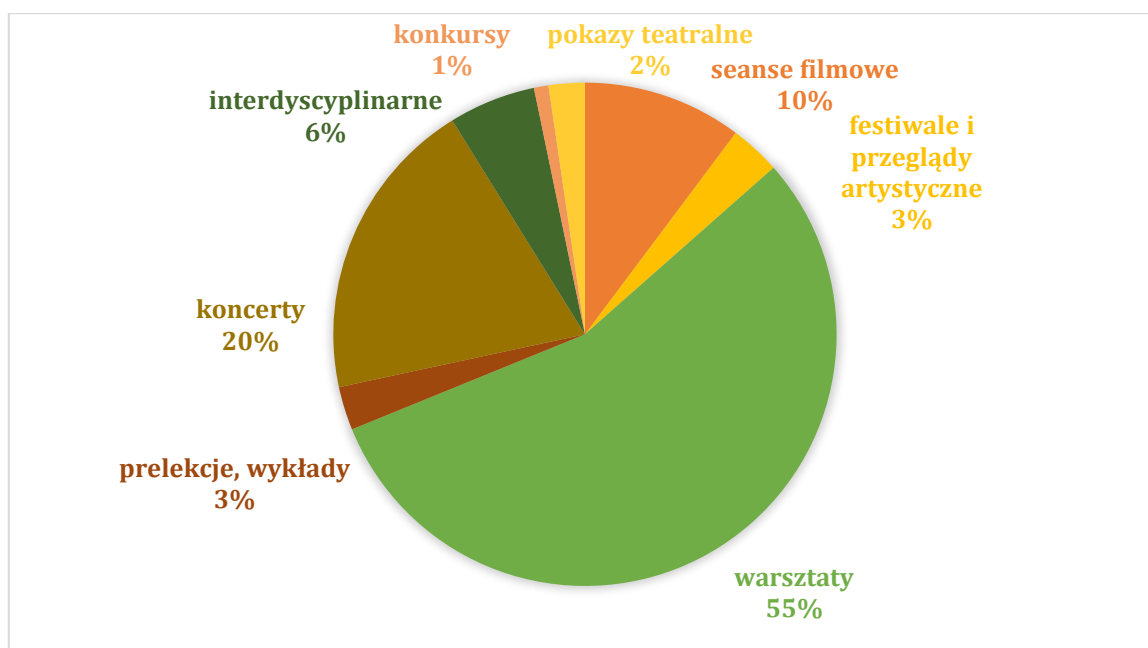
- Festiwal Teatralny „Grudniówka Teatralna” i Jarmark Bożonarodzeniowy – Wyjątkowa na skalę regionu a może i całej Polski impreza świąteczna, łącząca Jarmark Bożonarodzeniowy z mini festiwalem teatralnym „Grudniówka Teatralna”. Obok wystawień zaproszonych teatrów, najważniejszym punktem festiwalu jest spektakl realizowany przez łądczan. W 2019 roku wystawiono sztukę "Na ratunek Dolinie - SuperŁadman". Widowisko teatralne było już 6 z kolei świąteczna produkcja Teatru „Stąd” i Centrum Kultury i Rekreacji w Łądku-Zdroju;
- Mountain Jam Generator Party – odbywa się w Przełęczy Łądeckiej, koncerty wykonawców niszowych gatunków muzyki rockowej jak stoner, psychodelic rock itp., w 2019 r. odbyła się po raz drugi;
- Łądeckie Spotkania Sentymentalne – spotkania towarzysko-wspomnieniowe połączone z koncertami i wycieczkami po Łądku-Zdroju; w 2019 r. odbyła się 4 edycja spotkań; organizatorem jest Stowarzyszenie Łądeckie Spotkania Sentymentalne;
- Festiwal Górski im. Andrzeja Zawady – jest najstarszą tego typu imprezą w skali kraju – w 2020 r. odbyła się jubileuszowa 25 edycja; uczestnikami są najlepsi taternicy, himalaiści, podróżnicy i miłośnicy gór; najważniejszą częścią jest Przegląd Filmów Górskich im. A. Zawady, któremu towarzyszą koncerty, prelekcje, spotkania autorskie, animacje dla dzieci oraz seanse filmowe; od 2018 r. podczas wydarzenia wręczana jest nagrody Piolets d’Or (Złote Czekany), będąca prestiżową nagrodą przyznawaną za wybitne osiągnięcia w alpinizmie; po raz pierwszy w historii festiwalu jego jubileuszowej edycji towarzyszyła wersja online; organizatorem jest Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Kompas.

Syntetyczny obraz imprez odbywających się na terenie Gminy Łądek-Zdrój w 2019 r. ukazuje w ujęciu procentowym poniższy wykres. Wynika z niego, iż zdecydowaną większość imprez we wspomnianym roku stanowiły warsztaty (55%), a następnie koncerty (20%), najmniej odbyło się zaś konkursów (1%), pokazów teatralnych (2%).

Wykres 7. Rodzaje imprez organizowanych przez CKiR w 2019 r.

Źródło: Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., oprac. UMiG Łądek-Zdrój, Łądek-Zdrój 2020, s. 74.

Dzięki tak bogatej ofercie wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie Gminy Łądek-Zdrój, bardzo wysokie wartości przyjmuje dla niej w badanych latach wskaźnik liczby uczestników imprez na 1 000 ludności. Jego poziom w 2019 r. jest ponad czterokrotnie wyższy niż średnia krajowa, czterokrotnie niż średnia wojewódzka oraz ponad dwukrotnie niż jego wartość dla powiatu kłodzkiego (poniższa tabela).

Tab. 16. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności (jednostka miary: osoba)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	5 279,5	4 071,5	4 395,6	5 118,1	3 910,2	4 581,0
2	pow. kłodzki	2 196,6	1 352,8	1 640,9	1 922,8	1 623,2	1 780,6
3	woj. dolnośląskie	1 324,9	1 108,8	1 028,5	1 233,9	1 208,9	1 153,5
4	Polska	1 047,3	891,9	925,1	945,3	1 027,9	976,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:20.11.2020).

Niemniej istotnym aspektem funkcjonowania CKiR jest działalność kulturalno-edukacyjna, której najważniejszym elementem są zajęcia stałe w postaci warsztatów tanecznych, wokalnych i innych skierowane do mieszkańców Gminy, szczególnie dzieci i młodzieży. Na potrzeby zajęć edukacyjnych Centrum dysponuje pracownią plastyczną, pracownią wokalną, salą widowiskową oraz biblioteką dla dzieci, która aktywnie uczestniczy w tej formie działalności. Poza ofertą stałą Centrum organizuje również warsztaty i zajęcia sezonowe (np. podczas ferii zimowych) lub w ramach realizacji projektów lub festiwali. W 2019 r. odbyły się np. warsztaty z filcowania, warsztaty gier planszowych, warsztaty z podstaw programowania, czy polsko-czeski obóz taneczny.

Przy Centrum działają również siedem zespołów i grup artystycznych:

- Zespół Pieśni Ludowej „Skrzynczanki”,
- Zespół Orkiestry Zdrojowej,
- Łądecka Akademia Tańca,
- Pracownia Wokalna,
- Społeczne Ognisko Muzyczne,
- Fundacja Muzyczna przy PSM w Bystrzycy Kłodzkiej,
- Międzypokoleniowy Teatr „Stąd”,
- Zespół „Low Fen”.

Do zadań realizowanych przez CKiR należy również działalność promocyjno-informacyjna, w zakres której w 2019 r. weszły m. in.:

- redakcja, druk i kolportaż Informatora Samorządowego „Debaty Łądeckie” o nakładzie 12 000 egzemplarzy/rok (12 numerów/2019);
- wydawnictwa promujące Gminę Łądek-Zdrój oraz ofertę kulturalną i turystyczną – foldery, ulotki, informatory, plakaty, mapy, outdoor, tablice informacyjne, wystawy – (ok 29 000 sztuk/rok 2019);
- współpraca ze Stowarzyszeniem Kultura u Źródeł przy wydaniu kryminalnej gry terenowej „Kapitan Konopka na tropie” oraz wydawnictwa „Łądek-Zdrój - pocztówki z historii”;
- produkcja filmów promujących Gminę Łądek-Zdrój, prowadzenie kanału YouTube *Kurort Łądek-Zdrój* ;
- reklamy w mediach, w tym w prasie, Internecie i mediach społecznościowych.
- ponad 700 projektów graficznych na potrzeby promocji różnych wydarzeń, działań itp. (reklamy, plakaty, ulotki, projekty wydawnictw, gadżetów, grafik i banerów itp.).
- moderacja, aktualizacja i administracja portali internetowych (ckirladek.pl, festiwaltaanca.ladek.pl, muzykauzrodel.pl, 777.ladek.pl);
- prowadzenie punktu Informacji Turystycznej, świadczącego bezpłatne usługi.

Reasumując informacje dotyczące kultury w Gminie Łądek-Zdrój, należy szczególnie podkreślić prężną działalność miejscowego Centrum Kultury i Rekreacji w Łądku-Zdroju, które w pełni wywiązuje się ze swych zadań statutowych i pozastatutowych. Uwagę zwraca różnorodność oferty umiejętnie łączonej z krzewieniem wiedzy o dziedzictwie i kulturze regionu oraz promocją jego walorów turystycznych. Skuteczność w zakresie promocji podkreślali także respondenci w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu.

Z uwagi na charakter uzdrowiskowy Gminy działania na omawianym polu skierowane są nie tylko do jej mieszkańców, ale również kuracjuszy i turystów, co powinno przekładać się na rozwój kulturalny oraz gospodarczy regionu. Dzięki działalności edukacyjnej oraz animacyjnej społeczność Gminy ma możliwość rozwijania kompetencji artystycznych poprzez uczestnictwo w imprezach lokalnych

(np. dożynki) oraz szeregu wydarzeń ważnych na arenie międzynarodowej (festiwale, warsztaty, koncerty). Innym równie ważnym efektem jest wpływ na wzrost poczucia tożsamości i więzi z regionem, „małą ojczyzną”, co w przyszłości może zadecydować o podjęciu lub nie ewentualnej decyzji o wyjeździe poza obszar Gminy.

Na pozytywną ocenę zasługuje także fakt, iż odbiorcami działań kulturalnych są wszystkie grupy wiekowe, co może mieć znaczenie dla niezbyt korzystnej sytuacji demograficznej Gminy. Zajęcia edukacyjne i animacyjne dla dzieci mogą stanowić jeden z czynników wpływających na osiedlanie się na terenie Gminy przyszłych rodziców, którym w obecnych czasach zależy na możliwości zapewnienia dzieciom ciekawych i pożytecznych form spędzania czasu wolnego. Z kolei aktywizacja osób starszych poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych przyczynia się do zapobiegania zjawisku wykluczenia społecznego. W obu przypadkach działalność kulturalna przynosi wzrost kapitału społecznego. Niemniej sfera ta wymaga nieustannych inwestycji i działań modernizacyjnych, głównie ze środków publicznych, ponieważ instytucje kultury nie są instytucjami o charakterze komercyjnym.

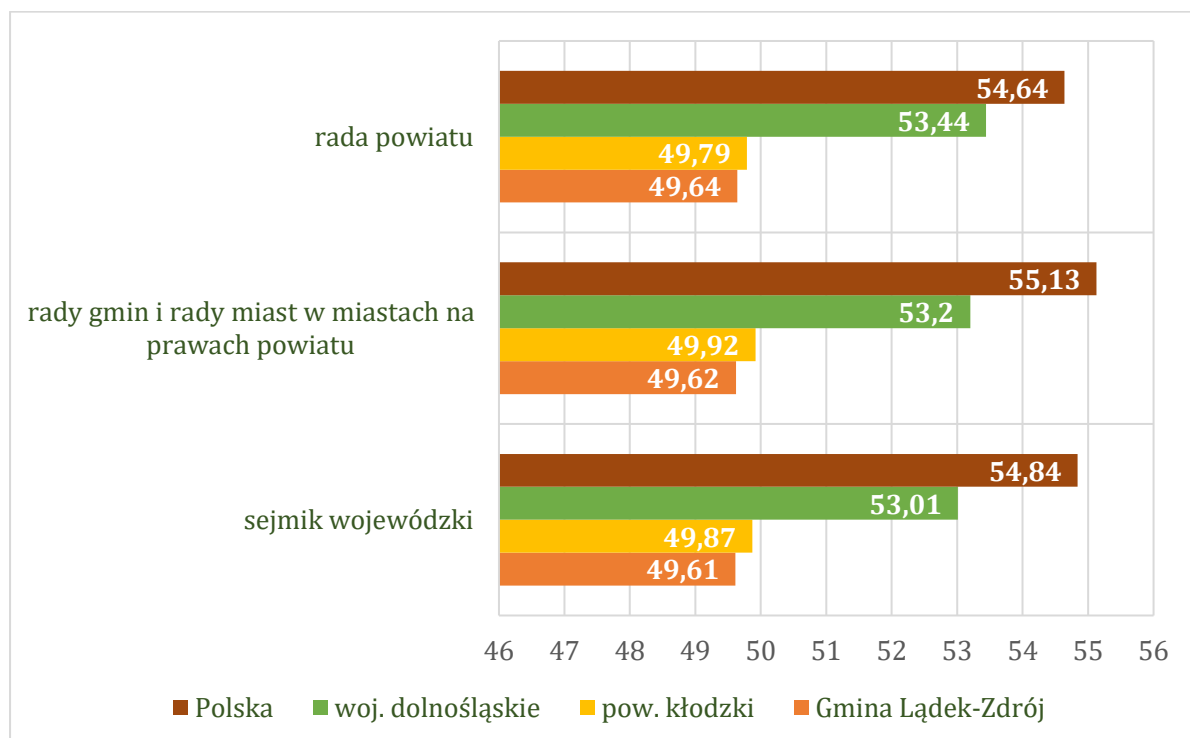
2.3.6. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna charakteryzuje się czynną postawą obywateli w ramach działań społecznych. Pod tym szerokim pojęciem mieszczą się wszelkie aktywności oddziałujące na otoczenie przyrodnicze i społeczne, w tym praca zawodowa, wzajemna pomoc sąsiedzka, uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i regionalnych, wolontariat, a także przynależność do grup społecznych (np. stowarzyszeń, fundacji, grup przy parafii) czy udział w wyborach. Przykładami aktywności społecznej są różnego rodzaju inicjatywy, kampanie, programy i wiece. Promowanie udziału w wyborach wpływa na zwiększenie samoświadomości obywateli oraz pozwala odczuć wagę jednostki w decydowaniu o losach nie tylko kraju, ale i lokalnej społeczności. Udział w różnego rodzaju inicjatywach

organizowanych w jej obrębie, a także udzielanie się w wielu organizacjach i stowarzyszeniach, przyczynia się do wzmacniania więzi społecznych i budowy cennego kapitału społecznego. W związku z tym warto wspierać formy aktywności społecznej oraz promować obecnie istniejące formy zrzeszania się obywateli, które poprzez swoją działalność promują obszar Gminy Łądek-Zdrój i wzmacniają potencjał społeczny tego obszaru. Udział w wyborach jest prawem przysługującym każdemu obywatelowi, a poziom frekwencji wskazuje na siłę zaangażowania poszczególnych mieszkańców w sprawy dotyczące regionu czy kraju. Możliwość głosowania jest jednym ze sposobów wpływania na otaczającą rzeczywistość. Poniższy wykres przedstawia frekwencję w wyborach samorządowych w 2018 roku.

Wykres 8. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. (%)

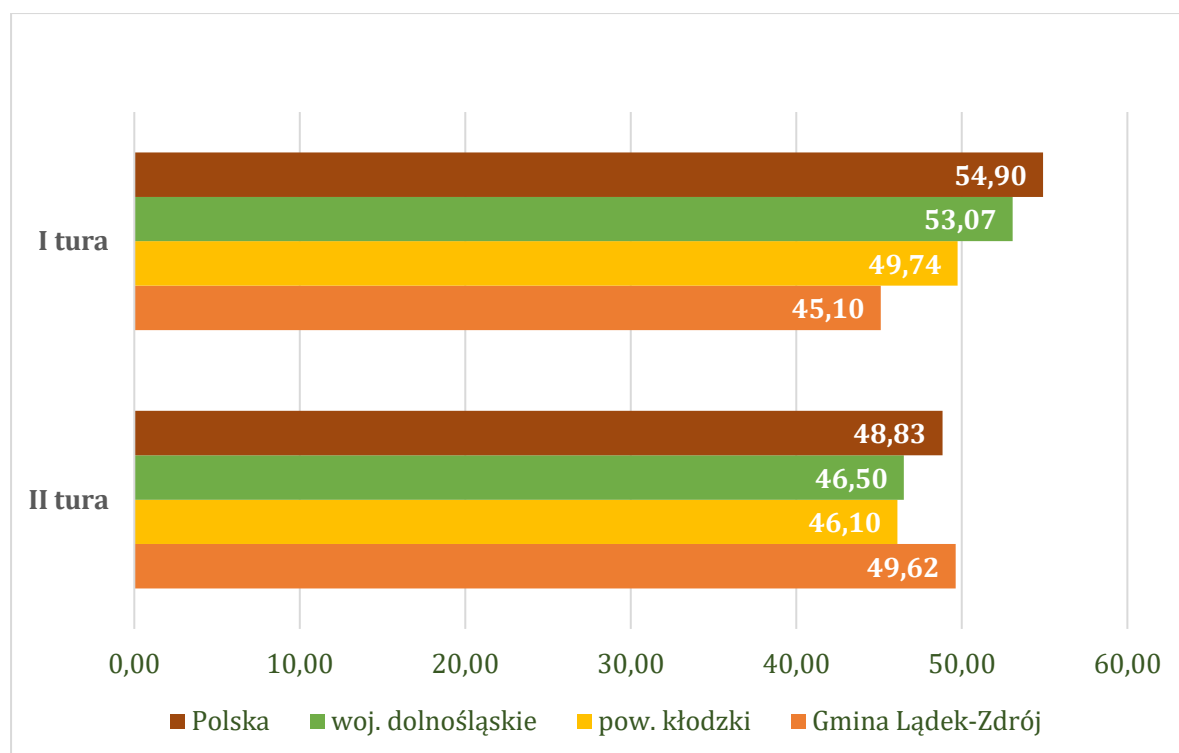
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:02.11.2020).

Jak wynika z danych zawartych na powyższym wykresie zarówno w przypadku wyborów do rady powiatu, jak i do rady gminy i powiatu w miastach na prawie powiatu oraz wyborów do sejmiku wojewódzkiego, frekwencja wśród mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój była niższa w stosunku do średniej dla

województwa dolnośląskiego oraz kraju. Jej poziom był porównywalny z frekwencją w powiecie kłodzkim. Odmienną sytuację można zaobserwować w przypadku udziału mieszkańców Gminy w wyborach wójtów, burmistrzów oraz prezydentów, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 9. Frekwencja w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w 2018 r. (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:02.11.2020).

Z danych zawartych na powyższym wykresie wynika, że udział mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój w wyborach mieszkańcy w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast był znacznie niższy w pierwszej turze niż średnie krajowe i wojewódzkie oraz dla powiatu kłodzkiego. W drugiej turze tychże wyborów frekwencja uprawnionych do głosowania z Gminy Łądek-Zdrój była za to wyższa niż średnie dla wymienionych jednostek terytorialnych.

Kolejnym ważnym aspektem, dotyczącym aktywności społecznej, są stowarzyszenia (organizacje pozarządowe) funkcjonujące na obszarze Gminy Łądek-

Zdrój. Do głównych celów stowarzyszeń zalicza się łączenie ludzi dla wspólnych celów czy zainteresowań. Mogą one posiadać osobowość prawną oraz być zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), bądź mieć charakter stowarzyszenia zwykłego, gdzie takiej konieczności nie ma. Niezależnie od tego, cechami, którymi powinno się charakteryzować stowarzyszenie, to dobrowolność uczestnictwa, samorządność, trwałość bez względu na liczbę członków (poza wymaganym minimum), a także działanie w celach niezarobkowych.

Gmina Łądek-Zdrój współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na podstawie „Rocznego Programu Współpracy” Gminy Łądek-Zdrój z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, który został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Łądeka-Zdroju nr II/11/2018 w dniu 29 listopada 2018 r. Współpraca ta nastawiona jest na budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą Łądek-Zdrój, a organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz gminy Łądek-Zdrój i jej mieszkańców. Zgodnie ze wspomnianym programem współpraca ta może mieć charakter pozafinansowy i finansowy; w tym ostatnim przypadku dofinansowanie realizowane jest w formie otwartego konkursu ofert. Poniższa tabela prezentuje organizacje pozarządowe oraz projekty, które w 2019 r. otrzymały dotację finansową od Gminy Łądek-Zdrój. Podkreślić należy, iż znalazły się wśród nich projekty skierowane zarówno do dzieci jak i osób starszych (seniorów) oraz mające na celu krzewienie wiedzy o historii i tradycji regionu.

Tab. 17. Wykaz organizacji pozarządowych i realizowanych przez nie projektów, które otrzymały dofinansowanie od Gminy Łądek-Zdrój w 2019 r.

Lp.	Organizacja	Projekt
1	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów. Oddział Rejonowy w Łądku-Zdroju Pl. Staromłyński 5 57-540 Łądek-Zdrój	X Jubileuszowy Turniej Buli seniorów

Lp.	Organizacja	Projekt
2	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łądeckiej Pl. Staromłyński 5 57-540 Łądek-Zdrój	Noc Świętojańska –Dźwięki Tradycji
3	Stowarzyszenie Kultura u Źródeł Pl. Staromłyński 5 57-540 Łądek-Zdrój	Kapitan Konopka na tropie – opracowanie i wydanie turystycznej gry kryminalnej po Gminie Łądek-Zdrój
4	Oddział Biański PTTK w Łądku-Zdroju ul. Kościuszki 44 57-540 Łądek-Zdrój	Wędrówki z przewodnikiem historycznymi ścieżkami po Łądku- Zdroju i okolicy
5	Stowarzyszenie Kultura u Źródeł Pl. Staromłyński 5 57-540 Łądek-Zdrój	Łądeckie Opowieści Wigilijne realizacja tradycyjnego świątecznego spektaklu międzypokoleniowego z warsztatami artystycznymi dla dzieci
6	Stowarzyszenie Działań Kreatywnych ArteWeda ul. Zwycięstwa 14 57-540 Łądek-Zdrój	Organizacja Festiwalu Mountain Jam Generator Party
7	Łądeckie Spotkania Sentymentalne Pl. Staromłyński 5 57-540 Łądek-Zdrój	Czwarte Łądeckie Spotkania Sentymentalne
8	Stowarzyszenie Kultura u Źródeł Pl. Staromłyński 5 57-540 Łądek-Zdrój	Lato z tańcem – warsztaty taneczne dla dzieci i młodzieży z Gminy Łądek-Zdrój podczas 21 MFT im. Olgi Sawickiej w Łądku-Zdroju

Źródło: Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., UMiG Łądek-Zdrój 2020, s. 94.

Aktywność społeczna to pojęcie złożone, na które składają się różnego rodzaju formy aktywności mieszkańców danego obszaru. Oprócz udziału w wyborach czy oferowania sąsiedzkiej pomocy, mieszkańcy Gminy Łądek-Zdrój mają możliwość zaangażowania się w działalność organizacji i stowarzyszeń o charakterze kulturalnym, regionalnym czy obejmującym osoby starsze. Na pozytywną ocenę zasługuje systematyczna współpraca między CKiR w Łądku-Zdroju oraz

organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji imprez i wydarzeń edukacyjnych i kulturalnych o zasięgu lokalnym oraz krajowym i międzynarodowym. Warto przy tym zaznaczyć, że wsparcie i szerzenie aktywności społecznej w każdej formie wpływa pozytywnie nie tylko na rozwój lokalnej samoświadomości mieszkańców przyczyniając się do budowy kapitału społecznego, ale również na promocję regionu, a tym samym przyciąganie turystów i wzrost gospodarczy. Budowany jest kapitał społeczny. Stąd Gmina Łądek-Zdrój powinna kontynuować wspieranie wszelkiej aktywności społecznej, w oparciu zarówno o środki własne, jak i pomoc w zdobywaniu zewnętrznych form finansowania.

2.3.7. Administracja

W latach 2014-2019 nastąpił wzrost poziomu całkowitych dochodów Gminy Łądek-Zdrój, co wpisuje się w tendencje wojewódzkie i krajowe. Jednak w Gminie wzrost ten był ponad dwukrotny (127,5%), a więc znacznie większy niż w powiecie kłodzkim (52,1%), województwie dolnośląskim (47,7%) oraz kraju (49,9%). Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku wysokości dochodów Gminy przypadających na 1 mieszkańca – wzrost odnotowany w wymienionych latach wyniósł 136,8%, czyli ponad dwukrotnie więcej niż w powiecie kłodzkim, województwie i kraju (odpowiednio 57,4%, 48,1% i 50,3%).

Dochody jednostek samorządu terytorialnego kształtowane są przede wszystkim w oparciu o ustawę z dn. 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego i ustawę z dn. 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych oraz ustawę zasadniczą, które wskazują 3 rodzaje dochodów JST. W praktyce samorządowej wyróżnia się cztery źródła dochodów tych jednostek: dochody własne, subwencję ogólną, dotacje oraz udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) i z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Poniższa tabela przedstawia strukturę dochodów ogółem Gminy Łądek-Zdrój w latach 2017-2019 w ujęciu procentowym. Największy wzrost dochodów w ujęciu procentowym nastąpił w dziale kultury fizycznej (100%), następnie gospodarki komunalnej

(85,4%), leśnictwa (71,5%), transportu i łączności (53,2%) oraz rolnictwa i łowiectwa (39,1%). Z kolei największe spadki dochodów w edukacyjnej opiece wychowawczej (270,4%), bezpieczeństwie publicznym i ochronie przeciwpożarowej (257,1%) oraz oświacie i wychowaniu (156%). W 2019 r. największe źródło dochodów Gminy stanowiła gospodarka komunalna i ochrona środowiska (30,8%) oraz wpływy od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej (21,3%).

Tab. 18. Struktura dochodów Gminy Łądek-Zdrój ogółem rolnictwa i łowiectwa (wg działów Klasyfikacji Budżetowej (jednostka miary:%))

Lp.	Dział Klasyfikacji Budżetowej	2017	2018	2019
1	Rolnictwo i łowiectwo	1,7	0,4	2,8
2	Leśnictwo	0,8	0,7	2,8
3	Transport i łączność	0,8	0,7	1,7
4	Turystyka	0,0	0,2	0,0
5	Gospodarka mieszkaniowa	4,2	5,4	4,7
6	Administracja publiczna	0,3	0,2	0,3
7	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,1	0,0	0,0
8	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	32,1	29,4	21,3
9	Różne rozliczenia	23,5	20,7	14,9
10	Oświata i wychowanie	5,8	6,6	2,3
11	Ochrona zdrowia	0,0	0,0	0,0
12	Pomoc społeczna	4,6	3,3	2,7
13	Edukacyjna opieka wychowawcza	0,2	0,1	0,1
14	Rodzina	20,7	16,0	13,3
15	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,5	9,3	30,8
16	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,0	0,0	0,0

17	Kultura fizyczna	0,0	0,1	0,1
18	Pozostałe	0,7	6,9	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, Statystyczne Vademecum Samorządowca (dostęp:22.11.2020).

Wpływy od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej w myśl ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. zalicza się do dochodów własnych jednostek samorządowych. Mają one istotne znaczenie, ponieważ wzrost udziału jednostek w dochodach z obu tych podatków świadczy z jednej strony o atrakcyjności danej jednostki dla przedsiębiorców, z drugiej przyczynia się do podejmowania przez samorzady działań prorozwojowych, jak np. budowa infrastruktury czy gospodarka nieruchomościami. Na podstawie danych udostępnionych przez GUS zauważa się latach 2014-2019 wzrost udziału Gminy Łądek-Zdrój w dochodach z podatków PIT i CIT, co wpisuje się w tendencje ogólnokrajowe. Jednak w przypadku podatku PIT wzrost ten był tu znacznie niższy (34,91%) niż w powiecie kłodzkim (49,54%), województwie dolnośląskim (63,39%) i kraju (53,79%). Odmiennie przedstawia się kwestia udziału Gminy w dochodach z podatku CIT – wzrost jest tu ponad pięciokrotny (412,51%), a zatem zdecydowanie większy niż w powiecie kłodzkim (38,24%), województwie (39,13%) oraz kraju (83,03%).

Istotną kwestią pozostają również wydatki z budżetu JST. Według art. 167 ust. 2 ustawy o finansach publicznych wydatki JST mogą służyć wyłącznie finansowaniu zadań publicznych tej jednostki, wynikających z przepisów prawa, do których zaliczają się realizacje zadań publicznych jednostki samorządu terytorialnego oraz wykonywanie innych operacji finansowych, tj. zarządzanie środkami, finansowanie potrzeb pożyczkowych i zarządzanie długiem publicznym. Wśród nich można wyróżnić wydatki bieżące oraz wydatki majątkowe. Na wydatki bieżące składają się: dotacje, wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń, inne świadczenia na rzecz osób fizycznych (tj. zasiłki i zapomogi), zakupy towarów i usług, wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i obsługiwanych przez nie organów. Z kolei wydatki majątkowe zawierają w sobie wydatki inwestycyjne oraz dotacje

celowe, które są przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji konkretnych inwestycji, a także wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego. Wydatki powinny być dokonywane na określonych w ustawie zasadach publicznych, a JST powinna wykonać plan wydatku, który z kolei wynika z uchwały budżetowej. Poniższa tabela przedstawia wysokość wydatków Gminy Łądek-Zdrój na przestrzeni ostatnich lat w ujęciu procentowym.

Tab. 19. Struktura wydatków Gminy Łądek-Zdrój ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej (jednostka miary: %)

Lp.	Dział Klasyfikacji Budżetowej	2017	2018	2019
1	Rolnictwo i łowiectwo	0,4	0,3	0,4
2	Transport i łączność	5,1	2,5	1,7
3	Turystyka	0,4	0,1	0,0
4	Gospodarka mieszkaniowa	1,3	4,0	3,9
5	Administracja publiczna	10,3	9,0	7,5
6	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2,0	1,3	1,4
7	Oświata i wychowanie	32,7	25,1	16,4
8	Ochrona zdrowia	0,6	0,5	0,4
9	Pomoc społeczna	6,8	4,9	4,8
10	Edukacyjna opieka wychowawcza	0,2	0,1	0,1
11	Rodzina	19,8	14,2	13,4
12	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	12,2	15,3	37,4
13	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	5,9	6,5	6,4
14	działalność usługowa	0,7	10,4	2,5
15	kultura fizyczna	0,5	3,1	2,6
16	Pozostałe	1,1	2,7	1,1

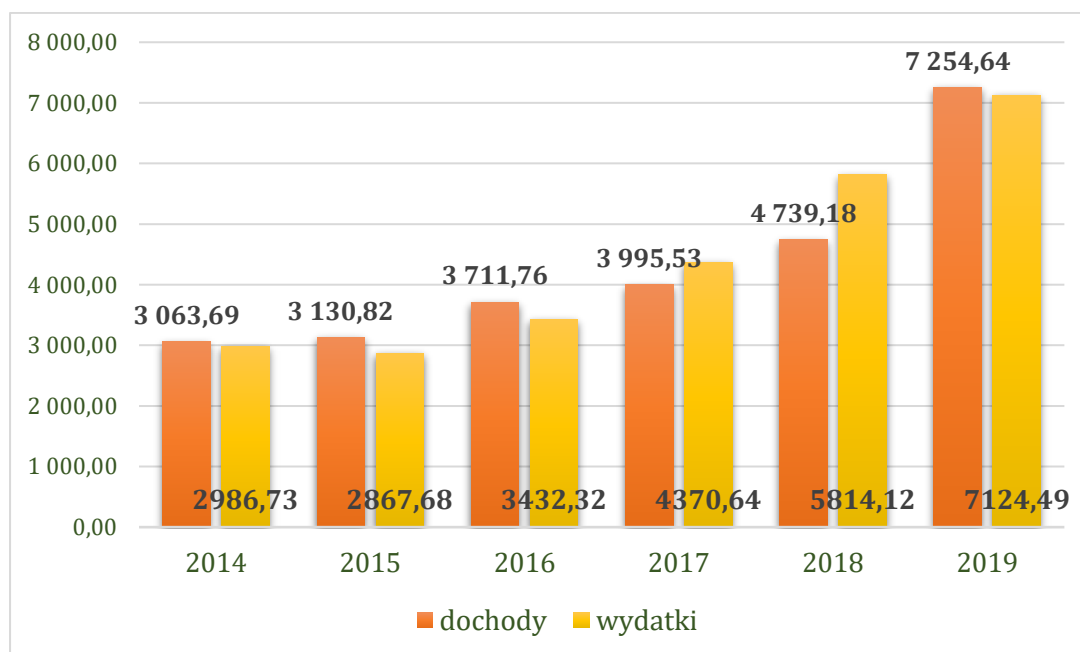
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, Statystyczne Vademecum Samorządowca (dostęp:22.11.2020).

Jak wynika z powyższej tabeli, opracowanej na podstawie danych zgromadzonych przez GUS, w 2019 r. budżet Gminy obciążały najbardziej wydatki związane z gospodarką komunalną i ochroną środowiska (37%), oświatą i wychowaniem (16,4%) oraz rodziną (13,4%). Największy na przestrzeni tych trzech lat spadek wydatków w ujęciu procentowym dotyczył działu gospodarki mieszkaniowej (89,1%), zaś więcej kosztów Gmina zaczęła przeznaczać na kulturę fizyczną, kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (wzrost odpowiednio: 261,7% i 206,9%).

Na poniższym wykresie zaprezentowano porównanie wysokości dochodów i wydatków Gminy Łądek-Zdrój przypadających na 1 mieszkańca w latach 2014-2019. Obie te kategorie cechował wzrost na zbliżonym poziomie – wyniósł on w przypadku dochodów 136,8%, zaś w przypadku wydatków 138,4%. Jest to najwyższy wzrost w porównaniu z powiatem kłodzkim (odpowiednio: 57,4% i 60,0%), średnią wojewódzką (odpowiednio: 48,1% i 43,2%) i krajową (odpowiednio: 50,3% i 50,4%). Ponadto sama wysokość dochodów i wydatków na 1 mieszkańca Gminy przekroczyła w 2019 r. znacznie średnie wysokości dla powiatu kłodzkiego, województwa i kraju.

Wykres 10. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca w Gminie Łądek-Zdrój (jednostka miary: zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:22.11.2020).

Wydatki, które musi zaspokoić Gmina Łądek-Zdrój, wymagają znacznie większych nakładów niż są w stanie zaspokoić jej dochody, co związane jest z wyższymi niż w latach ubiegłych kosztami spowodowanymi rosnącymi cenami usług, cenami energii, materiałów budowlanych i eksploatacyjnych, opłatami związanymi z korzystaniem z zasobów wody, czy związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych. Stąd źródłem pokrycia występującego w ciągu roku deficytu jest kredyt, który stanowi przychód budżetu. Harmonogram jego spłaty wraz z obsługą zadłużenia Gminy, a także planowane na lata 2019-2030 dochody, wydatki, wyniki budżetu, przychodów, wskaźniki planowanej i dopuszczalnej spłaty zobowiązań oraz prognozę nadwyżki operacyjnej zostały objęte Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Łądek-Zdrój uchwaloną 27 grudnia 2018 r.

Pogodzenie zaspokajania potrzeb mieszkańców Gminy z koniecznością zachowania dyscypliny finansowej wymaga poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania. Także w przypadku przedsiębiorstw prywatnych niezbędne jest stałe inwestowanie w rozwój firmy, aby zwiększać zyski i zaspokajać potrzeby konsumentów. Szansą są fundusze unijne, które zapewniają wsparcie inwestycji, a tym samym rozwój społeczny i gospodarczy jednostek samorządowych, a wśród nich Gminy Łądek-Zdrój.

Jak wynika z poniższej tabeli w latach 2017-2019 na terenie Gminy dofinansowanie otrzymały 64 projekty, które stanowiły 0,6% ogółu projektów w województwie dolnośląskim. Większość z przedsięwzięć realizowanych na obszarze Gminy sfinansowana została w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego (RPO WD), którego celem jest wspieranie projektów o kluczowym znaczeniu dla regionu. Pozostałe programy cieszyły się już mniejszym zainteresowaniem. Pięć przedsięwzięć otrzymało dotację z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC), którego zadaniem jest wspomaganie cyfrowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych przy pełnym wykorzystaniu możliwości jakie oferuje technologia cyfrowa. Po trzy projekty były realizowane z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POiŚ) oraz z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). POiŚ to program

wspierający przede wszystkim gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptacje do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Natomiast POWER wspiera aktywizację osób młodych poniżej 30 roku życia pozostających bez zatrudnienia, szkolnictwo wyższe, innowacje społeczne, mobilność i współpracę ponadnarodową, a także reformy w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, zdrowia i dobrego rządzenia. Kwoty przyznanych dofinansowań wynosiły: w 2017 r. – 1 164 896,19 zł, 2018 r. - 7 657 541,20 zł, 2019 r. – 13 451 317,19 zł. Sumy te stanowiły odpowiednio 0,04%, 0,12% i 0,13% ogółu dofinansowań w województwie dolnośląskim.

Tab. 20. Liczba umów / decyzji o dofinansowanie wg programów operacyjnych ogółem (szt.)

Lp.	Program	2017	2018	2019	Razem
1	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	1	1	1	3
2	Program Operacyjny Polska Cyfrowa	1	2	2	5
3	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	1	1	1	3
4	RPO Województwa Dolnośląskiego	12	17	24	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp:22.11.2020).

Sytuacja finansowa Gminy Łądek-Zdrój wpisuje się w ogólnokrajowe trendy społeczne i gospodarcze, czego przejawem są jej rosnące dochody (w tym dochody z podatku PIT, CIT i inne) przy jednoczesnym wzroście wydatków. W najbliższych

latach można się także spodziewać wzrostu zapotrzebowania na świadczenia i usługi w ramach pomocy społecznej.

W rezultacie wzrostu dochodów i wydatków trudność dla Gminy stanowi ich zbilansowanie, co w dalszej perspektywie przekłada się na niewielkie środki na inwestycje własne. Dodatkowo nowa, nieprzewidziana sytuacja związana z pandemią COVID-19 w 2020 r. spowodowała zredukowanie dochodów gmin w całym kraju, a także spowolnienie gospodarcze, związane z przeznaczaniem środków na przeciwdziałanie skutkom pandemii. Pomocą w zakresie rozwoju gospodarki są środki z Unii Europejskiej na cele inwestycyjne, przy czym trzeba podkreślić, iż wymagają one wkładu własnego. Kwestię niewystarczającej ilości inwestycji oraz przeznaczonych na nie dotacji unijnych na terenie Gminy podnosili kilkakrotnie respondenci ankiety. Wydaje się, iż może to wynikać po części z niedostatecznej wiedzy w zakresie zasad przyznawania dofinansowań, a zwłaszcza wymogu wkładu własnego. Niemniej zaprezentowane dane świadczą o rosnącej świadomości i aktywności podmiotów działających na obszarze Gminy w omawianym zakresie. Liczba zawartych umów, a tym samym wysokość pozyskanych środków, z roku na rok zwiększa się, co w efekcie powinno przyczynić się do dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego regionu.

2. 4. SFERA GOSPODARCZA

2.4.1. Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość jest cechą społeczeństwa, która zależy od wielu czynników, głównie makroekonomicznych takich jak przepisy prawa, system podatkowy, trendy społeczne czy też dostęp do finansowania. Wiele z tych czynników nie jest zależnych od władz lokalnych czy regionalnych, jednak wszelkie działania związane ze stymulowaniem przedsiębiorczości na poziomie lokalnym może mieć istotny wpływ na wzrost atrakcyjności z punktu widzenia przedsiębiorców, którzy mogą wybrać ten właśnie region na realizację swoich inwestycji.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące podmiotów nowo zarejestrowanych według grup sekcji PKD 2007 w latach 2014-2019 w Gminie Łądek-Zdrój. Wynika z niej, iż w całkowitej ich liczbie nastąpił spadek wynoszący 14,9%, zmniejszyła się również liczba nowo zarejestrowanych podmiotów reprezentujących dwie dominujące branże, czyli budownictwo (-32,1%) oraz handel hurtowy i detaliczny oraz naprawę pojazdów samochodowych (-58,8%). Największy wzrost odnotowano w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (300,0%), następnie z finansami i ubezpieczeniami (100,0%), działalnością profesjonalną (naukową, techniczną) (100,0%) oraz edukacją (100,0%).

Tab. 21. Podmioty nowo zarejestrowane według sekcji i działów PKD 2007 w Gminie Łądek-Zdrój

Lp.	Sekcja PKD	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	3	3	1	2	1
2	C Przetwórstwo przemysłowe	3	3	5	7	3	3
3	F Budownictwo	28	20	21	18	16	19
4	G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	17	18	4	18	9	7
5	H Transport i gospodarka magazynowa	3	3	6	3	4	4
6	I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2	7	3	10	9	8
7	J Informacja i komunikacja	3	1	0	2	4	4
8	K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1	0	0	2	0	2
9	L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	5	6	5	11	7
10	M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2	7	5	4	5	4
11	N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	4	7	2	2	3
12	P Edukacja	3	0	1	1	5	0
13	Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8	8	4	3	6	5
14	R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	2	5	3	2	1

Lp.	Sekcja PKD	2014	2015	2016	2017	2018	2019
15	S i T Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	8	1	4	2	12	6
Razem		87	82	74	81	90	74

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 12.11.2020).

Z danych zawartych w poniższej tabeli wynika, iż całkowita liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019 wzrosła o 14,2%.

Tab. 22. Podmioty wg klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem w Gminie Łądek-Zdrój

Lp.	Klasa wielkości według liczby zatrudnionych	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	ogółem	110,0	112,1	112,8	115,1	119,9	125,6
2	0-9 osób	104,1	105,0	105,2	106,9	109,1	112,4
3	10-49 osób	3,1	3,1	3,2	3,0	2,9	2,8
4	50-249 osób	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
5	250-999 osób	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

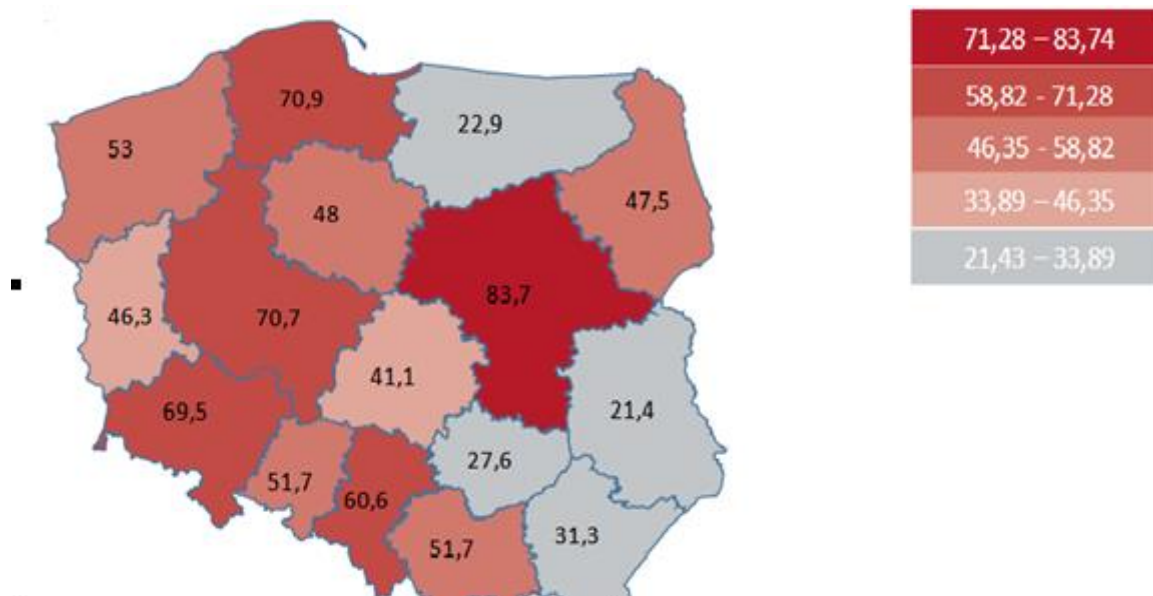
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 12.11.2020).

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych na terenie Gminy to firmy należące do małego i średniego sektora oraz mikroprzedsiębiorstwa (MSP) i to wśród nich nastąpił największy wzrost liczby (8%). W 2019 r. stanowiły one aż 89,5% ogółu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, dalsze 2,2% to przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 osób, 0,4% – jednostki zatrudniające od 50 do 249 osób, a 0,08% – przedsiębiorstwa zatrudniające 250 i więcej osób. Proporcje znajdują odzwierciedlenie w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu,

a także wpisują się w średnie w skali kraju oraz województwa dolnośląskiego, które jak pokazuje poniższa mapa, odznacza się jednym z najwyższych w kraju poziomów przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej.

Mapa 6. Poziom przedsiębiorczości w województwach Polski

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce PARP 2019

Aktywności gospodarczej mieszkańców Gminy dowodzi wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) na 1 000 ludności, który wprawdzie nie przekraczał w rozpatrywanych latach średniej wojewódzkiej, ale kształtował się na poziomie wyższym niż średnie krajowe oraz wyliczone dla powiatu kłodzkiego (poniższa tabela). Procentowy wzrost tego wskaźnika dla Gminy wyniósł 14,5%, a zatem był dwukrotnie wyższy niż dla powiatu kłodzkiego (7,4%) oraz znacznie wyższy niż średnia krajowa i wojewódzka (odpowiednio: 9,3% i 9,1%).

Tab. 23. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	110	112	113	115	120	126
2	pow. kłodzki	108	109	109	111	113	116
3	woj. dolnośląskie	121	123	124	127	129	132
4	Polska	107	109	110	112	114	117

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

Podobnie kształtują się wartości wskaźnika dotyczącego liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, co prezentuje poniższa tabela. Również i w przypadku tego wskaźnika jego procentowy wzrost w latach 2014-2019 był najwyższy w przypadku Gminy Łądek-Zdrój (21,7%) i znacznie przekraczał poziom osiągnięty przez powiat kłodzki (14,2%), województwo dolnośląskie (16,2%) i krajowy (15,2%).

Tab. 24. Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	173,5	177,8	181,5	187,1	198,3	211,1
2	pow. kłodzki	170,5	173,8	176,3	181,2	187,0	194,7
3	woj. dolnośląskie	190,1	195,8	200,7	207,7	214,1	220,9
4	Polska	170,0	174,3	178,3	183,3	187,6	195,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

Duży wpływ na powyżej przedstawione korzystne wskaźniki aktywności gospodarczej mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój ma działalność jej władz samorządowych, których zamierzeniem jest przyciągnięcie i zatrzymanie na jej terenie potencjalnych przedsiębiorców. W tym celu Rada Miejska Łądek-Zdroju

podjęła w październiku 2019 r. uchwałę o preferencyjnych wysokościach stawek podatku od nieruchomości na terenie Miasta i Gminy. Ponadto Gmina pozyskała w 2017 r. środki zewnętrzne na przebudowę i częściową zmianę sposobu użytkowania budynku dworca kolejowego w Łądku-Zdroju. Zmiana ta obejmowała przeznaczenie budynku na Inkubator Przedsiębiorczości (IP), którego uruchomienie nastąpiło na początku sierpnia 2019 r. Inkubator dysponuje 11 biurami, salami konferencyjnymi i przestrzenią coworkingową do wynajęcia na preferencyjnych warunkach, a co równie ważne – oferuje bezpłatne doradztwo księgowo, prawne i inwestycyjne. Do jego zadań należy również organizacja eventów promocyjnych, spotkań z przedsiębiorcami oraz szkoleń i konferencji związanych z szeroką rozumianą przedsiębiorczością i jej otoczeniem (m.in. zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej, pozyskiwanie środków zewnętrznych, dedykowane projekty).

W listopadzie 2019 r. w IP odbyła się transmitowana na żywo konferencja podsumowująca I etap odwiertu geotermalnego LZT-1 w Łądku-Zdroju finansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Natomiast w lutym 2020 r. zorganizowano w IP dwie konferencje. Program pierwszej pt.: „Pieniądze na Twój biznes”, zorganizowanej we współpracy z Funduszem Regionu Wałbrzyskiego, uwzględniał prelekcje dotyczące pozyskiwania dotacji unijnych oraz pożyczek rozwojowych, a także zagadnienia związane z poprawą efektywności energetycznej MŚP. Druga zatytułowana była „Transfer wiedzy i technologii z zakresu żywności wysokiej jakości wypracowanych w związku z realizacją programu Inkubator Przedsiębiorczości do firm załączkowych i startupów Ziemi Kłodzkiej typowanych do Inkubacji w Inkubatorze Przedsiębiorczości w Łądku-Zdroju”. Odbyła się ona pod patronatem honorowym Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu oraz Burmistrza Łądku-Zdroju.

Inkubator Przedsiębiorczości współpracuje z przedsiębiorcami z terenu Gminy Łądek-Zdrój oraz województwa dolnośląskiego m.in. w zakresie odbywania staży, doradztw, wymiany know-how i dobrych praktyk; IP nawiązał także współpracę z Inkubatorem Przedsiębiorczości w Kamiennej Górze. Wszystkie informacje o aktywności Inkubatora zamieszczane są na jego oficjalnej stronie

internetowej (<https://inkubator-ladek.pl/>) oraz oficjalnej stronie na Facebooku pn. „Stacja Rozwój Inkubator Przedsiębiorczości Łądek-Zdrój”.

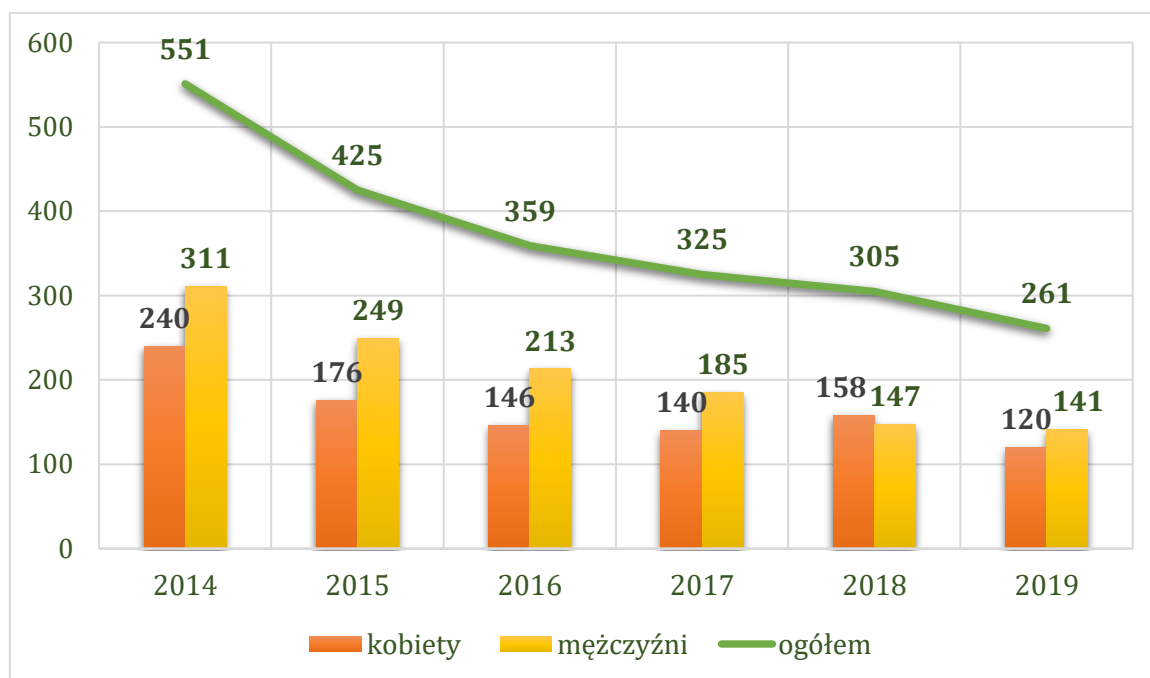
Jak wynika z powyższej analizy, aktualny poziom przedsiębiorczości na terenie Gminy Łądek-Zdrój ocenić można jako dobry. Wskaźniki wskazują na jej dość dynamiczny wzrost przewyższający średnie dla powiatu kłodzkiego i Polski. Sytuacja ta ma najpewniej ścisły związek z działaniami oraz narzędziami przygotowanymi przez władze Gminy wspierającymi rozwój przedsiębiorczości w postaci utworzenia Inkubatora czy uchwalenia ulg podatkowych. Wyrazem uznania dla dokonań Gminy jest przyznanie jej w rezultacie ogólnopolskiego plebiscytu nagrody „Orły Polskiego Samorządu 2018” za przedsiębiorczość oraz działania na rzecz rozwoju gospodarki krajowej wręczanej podczas Wielkiej Gali Przedsiębiorczości. Znaczenie mają tu również inwestycje w infrastrukturę na obszarze Gminy oraz realizacja przedsięwzięć prorozwojowych. Gmina Łądek-Zdrój powinna w kolejnych latach rozwijać wszelkie wymienione w niniejszym rozdziale formy aktywności, ale także tworzyć nowe i dostosowywać je do wciąż zmieniającego się rynku. Tym bardziej, iż jak wynika z przeprowadzonej ankiety, miejscowi przedsiębiorcy zdają się nie dostrzegać wysiłków władz Gminy w tym zakresie.

2.4.2. Rynek pracy

W latach 2014-2019 liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Łądek-Zdrój zmalała o ponad połowę (52,63%); osoby te stanowiły 3,2% jej populacji. Spadek ten, zaprezentowany na poniższym wykresie, wpisuje się w trendy wojewódzkie i krajowe. Na obszarze województwa dolnośląskiego ta korzystna tendencja trwa od 2013 r., przy czym wskazuje się, iż wpływ na nią mają także uwarunkowania demograficzne, czyli depopulacja i starzenie się społeczeństwa¹⁶.

Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani według płci w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 31.10.2020).

¹⁶ Rynek pracy w województwie dolnośląskim w 2018 r., oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 13.

Na powyższym wykresie uwagę zwraca mniejszy udział kobiet w całkowitej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych; w 2019 r. wynosił on 43,0% i była to wartość znacznie niższa niż odnotowana dla powiatu kłodzkiego (52,0%), województwa dolnośląskiego (54,9%) i kraju (55,3%). Niższy udział kobiet w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych świadczy o dużym znaczeniu sektora publicznego na miejscowym rynku pracy, w którym zatrudnienie znajdują zazwyczaj kobiety. W przypadku Gminy Łądek-Zdrój może on także mieć związek z dominującą na jej terenie branżą usługową, hotelową i gastronomiczną. W Polsce wspomniany niższy udział kobiet jest charakterystyczny dla słabiej rozwiniętych województw wschodnich, a także dla jednego tylko województwa zachodniego - dolnośląskiego¹⁷. Wzrost odsetka kobiet w ogóle bezrobotnych zarejestrowanych wystąpił w Gminie jedynie w 2018 r., co z uwagi na jednoczesny spadek liczby bezrobotnych mężczyzn, pozwala przypuszczać o ówczesnym poprawie koniunktury gospodarczej. Było to jednak zjawisko przejściowe, ponieważ w kolejnym roku znacznie zmniejszył się odsetek kobiet bezrobotnych (o 24,05%) przy nieznacznym spadku odsetka bezrobotnych mężczyzn.

Wraz z odnotowywanym w Gminie Łądek-Zdrój spadkiem całkowitej liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych następuje spadek bezrobotnych zarejestrowanych mieszczących się w grupach defaworyzowanych na rynku pracy ze względu na wiek, co ukazano na poniższym wykresie. W latach 2014-2019 największy spadek liczby bezrobotnych nastąpił w najmłodszej grupie, czyli osób do 25 roku życia. Wyniósł on 64,47% i świadczy o zainteresowaniu pracodawców zatrudnianiem osób z niewielkimi doświadczeniami zawodowymi lub zupełnie bez doświadczeń. O ile jest to sytuacja pozytywna dla osób w tym przedziale wiekowym, to jednak wskazuje jednocześnie na trudną sytuację na rynku pracy osób należących do starszych grup wiekowych, a więc do 30 roku życia i po 50 roku życia (brak danych za 2014 r. dla bezrobotnych zarejestrowanych do 30 r. życia). W przypadku pierwszej z wymienionych spadek jej liczby wyniósł tylko 44,7%, zaś drugiej – 59,0%. Wartości te pokazują, iż na terenie Gminy Łądek-Zdrój największe problemy ze znalezieniem

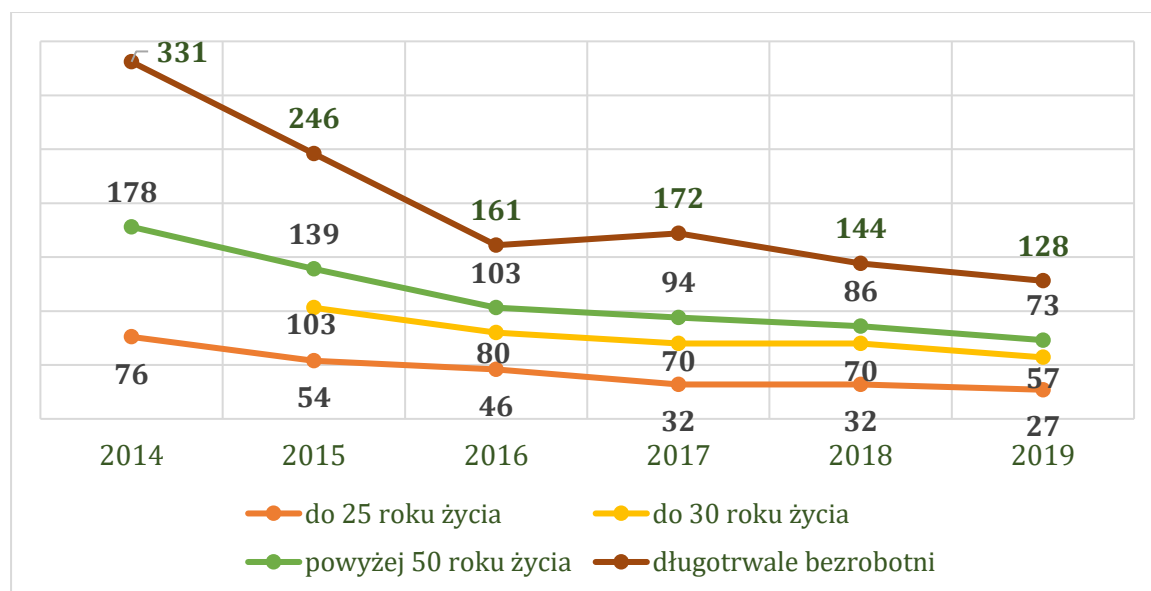
---

¹⁷ *Rynek pracy w województwie dolnośląskim w 2018 r.*, oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, s. 93.

pracy mają osoby w wieku od 25 do 30 lat, a więc wchodzące na rynek pracy zaraz po zakończeniu studiów.

Wykres 12. Bezrobotni zarejestrowani: do 25 roku życia, do 30 roku życia, powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotni w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 31.10.2020).

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych, pomimo spadku o 61,3%, najwięcej jest osób długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresu odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy. Bez działań aktywizujących osobom tym grozi trwałe przejście do grupy biernych zawodowo, co przy braku uprawnień emerytalno-rentowych oznacza wykluczenie społeczne. Według danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku, któremu podlega Gmina Łądek-Zdrój, w grudniu 2019 r. zasiłek przysługiwał 56 osobom bezrobotnym z tej Gminy (w tym 28 kobietom), co stanowi 21,5% ogółu tutejszych bezrobotnych zarejestrowanych. Brak szczegółowych informacji o wieku tychże osób.

Poniższa tabela zawiera dane ukazujące procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym z podziałem na płeć.

W latach 2014-2019 w Gminie Łądek-Zdrój w zakresie tym odnotowano spadek, który wpisuje się w trendy wojewódzkie i krajowe. Spadek ten to zjawisko niewątpliwie pozytywne, jednak w Gminie jego wartość procentowa wynosząca 48,0% (ogółem), była niższa niż powiatu kłodzkiego (52,5%), województwa dolnośląskiego (51,5%) i kraju (49,3%). Podobnie kształtowały się wartości tego spadku dla liczby bezrobotnych zarejestrowanych kobiet i mężczyzn.

Tab. 25. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2014-2019 (jednostka miary:%)

Lp.	Jednostka	Bezrobotni zarejestrowani	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	ogółem	10,2	8,0	6,9	6,3	6,1	5,3
		kobiety	10,9	8,8	7,7	6,8	5,5	5,5
		mężczyźni	9,4	7,0	5,9	5,8	6,7	5,2
2	pow. kłodzki	ogółem	12,0	10,0	8,1	6,3	6,0	5,7
		kobiety	11,7	9,5	7,4	5,6	5,2	5,0
		mężczyźni	12,4	10,6	8,9	7,1	6,8	6,4
3	woj. dolnośląskie	ogółem	6,6	5,5	4,8	3,9	3,6	3,2
		kobiety	6,0	5,0	4,2	3,3	3,0	2,7
		mężczyźni	7,2	6,0	5,4	4,5	4,3	3,8
4	Polska	ogółem	7,5	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8
		kobiety	6,9	5,9	5,0	3,9	3,5	3,2
		mężczyźni	8,2	7,2	6,4	5,4	5,0	4,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 31.10.2020).

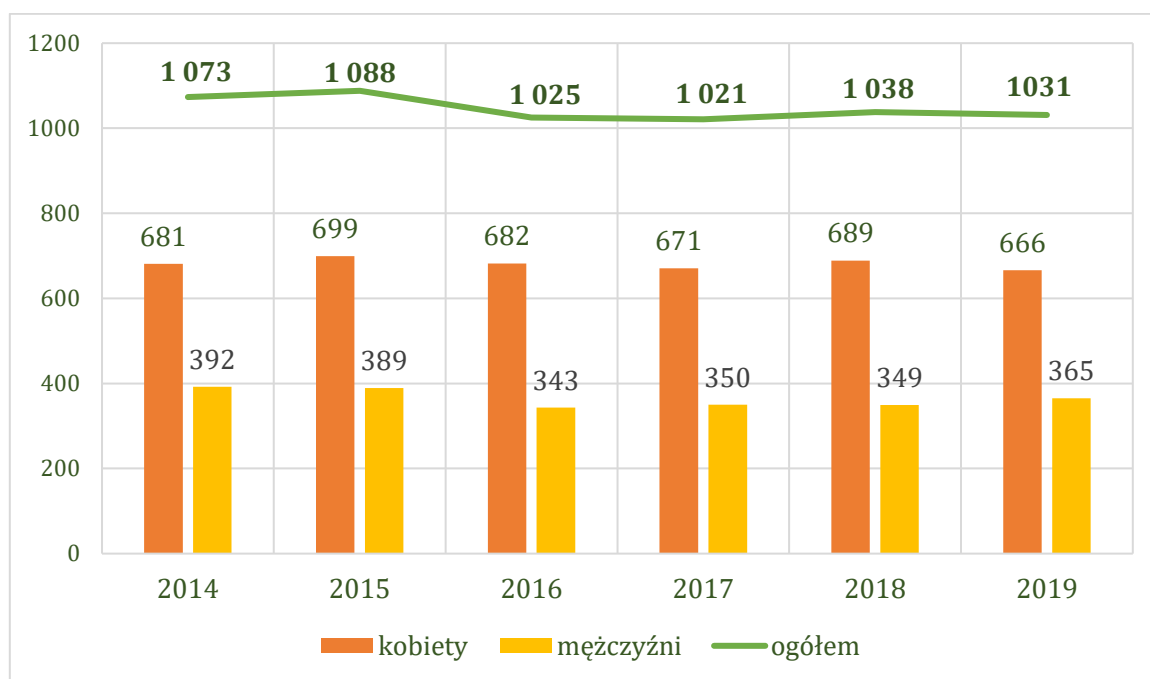
Zgodnie z danymi udostępnionymi przez GUS ogół pracujących w Gminie Łądek-Zdrój według innego podziału niż PKD¹⁸ stanowił w analizowanym przedziale czasowym ok. 12,5% jej populacji (2014 r. – 12,6%, 2015 r. – 12,8%, 2016 r. – 12,2%, 2017 r. – 12,2%, 2018 r. – 12,5%, 2019 r. – 12,5%). Poniższy wykres wskazuje na nieznaczną tendencję spadkową liczby pracujących w Gminie Łądek-Zdrój; wynosiła

¹⁸ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

ona 3,9%. Jej przyczyn szukać należy przede wszystkim w procesach wyludniania się oraz starzenia się społeczeństwa. Ponad 60% zatrudnionych stanowią kobiety (2014 r. – 63,5%, 2015 r. – 64,2%, 2016 r. – 66,5%, 2017 r. – 65,7%, 2018 r. – 66,4%, 2019 r. – 64,6%), co dowodzi utrzymywania się w tym okresie dość niekorzystnej koniunktury gospodarczej w Gminie Łądek-Zdrój. Zdecydowanie więcej mężczyzn niż kobiet podejmuje pracę w niestabilnych koniunkturalnie branżach, natomiast kobiety przeważają w stabilnym sektorze publicznym. Sytuacja ta nie koresponduje ze stwierdzonym powyżej dość dobrym poziomem aktywności gospodarczej mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój.

Wykres 13. Pracujący w Gminie Łądek-Zdrój według innego podziału niż PKD

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 31.10.2020).

Jak wynika z poniższej tabeli, liczba pracujących na 1000 ludności wg podziału innego niż PKD w Gminie Łądek-Zdrój jest niemal dwukrotnie niższa niż średnia krajowa i ponad dwukrotnie niższa od średniej wojewódzkiej. Co więcej – wartość tego wskaźnika w rozpatrywanym przedziale czasowym cechowała stagnacja, podczas gdy dla powiatu kłodzkiego wzrósł on o 5,3%, dla województwa dolnośląskiego – o 10,0% i dla Polski – o 10,3%.

Tab. 26. Pracujący na 1000 ludności wg innego podziału niż PKD

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Łądek-Zdrój	126	128	122	122	125	126
2	pow. kłodzki	152	155	159	162	160	160
3	woj. dolnośląskie	251	255	262	268	271	276
4	Polska	230	232	240	247	251	255

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 31.10.2020).

Pomimo, iż w dwóch ostatnich wykresach wzięto pod uwagę jedynie dane uwzględniające inny podział niż PKD, sytuację na rynku pracy w Gminie Łądek-Zdrój określić należy jako niekorzystną. Potwierdza ją ponad połowa respondentów, którzy w ankiecie wskazali na trudności związane ze znalezieniem pracy (51%).

Pomimo spadku liczby bezrobotnych zarejestrowanych oraz wysokich wskaźników aktywności gospodarczej wśród mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój, tutejszej sytuacji na rynku pracy nie można niestety uznać za korzystną. Dane statystyczne wskazują na wysoki udział osób zatrudnionych w sektorze publicznym, na co zwracano już uwagę w diagnozie Gminy sporządzonej w 2004 r.¹⁹. Udział ten odbywa się kosztem pozostałych branż gospodarczych i może negatywnie wpływać na chęć podjęcia ryzyka inwestycji przez potencjalnych przedsiębiorców. Wśród bezrobotnych przeważa odsetek osób trwale pozostających bez pracy, których aktywizacja należy do procesów trudnych. Stąd w przypadku niepowodzenia ich realizacji, skutki społeczne i gospodarcze bezrobocia długotrwałego w dłuższej perspektywie będą odczuwalne dla budżetu Gminy (m.in. utrzymanie bezrobotnych i służb związanych z ich obsługą, spadek dochodów rodzin, rozszerzanie ubóstwa, utrata kwalifikacji zawodowych, wykluczenie społeczne).

Obraz rynku pracy w Gminie to także efekt uwarunkowań demograficznych, a więc procesu starzenia się społeczeństwa i jego intensywnej depopulacji. Ich

¹⁹ Strategia rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2004-2013, Łądek-Zdrój 2004, s. 85.

skutkiem jest bowiem nie tylko kurczenie się realnych i potencjalnych zasobów pracy, ale także obniżenie potencjału konsumpcyjnego oraz niechęć przedsiębiorców do podejmowania ryzyka inwestycyjnego²⁰. Wśród pracujących przeważają kobiety, co może świadczyć o braku ich chęci do macierzyństwa, a co wpływa bezsprzecznie na ujemny przyrost naturalny w Gminie.

Poprawa sytuacji na rynku pracy wymaga szeregu działań wspartych odpowiednimi zasobami finansowymi ukierunkowanych na aktywizację młodszych i starszych mieszkańców, wspieranie gospodarki regionu i współpracę z przedsiębiorcami.

2.4.3. Turystyka

Gmina Łądek-Zdrój położona jest w regionie Polski o dobrze rozwiniętej funkcji turystycznej, na rozwój tej gałęzi gospodarki w województwie dolnośląskim wpływ mają przede wszystkim bardzo korzystna lokalizacja na granicy z Niemcami i Czechami, dogodne warunki do uprawiania turystyki górskiej oraz walory przyrodnicze i kulturowe (pierwsze miejsce w kraju pod względem liczby zabytków ogółem w 2017 r.). Jedną z cech wyróżniających województwo dolnośląskie to relatywnie duża liczba zakładów uzdrowiskowych, wśród których Łądek-Zdrój cieszy się opinią najstarszego w Polsce i jednego z najstarszych uzdrowisk w Europie (od XIII w.).

Gmina Łądek-Zdrój i jej okolice przedstawiają atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu dla turystów o różnych upodobaniach. Ze względu na niewątpliwe walory przyrodnicze, które omówiono w rozdziale 2.2., obszar ten przyciąga wielbicieli turystyki górskiej i sportowej, lubiących podziwiać piękno krajobrazu. Sieć dróg leśnych wokół miasta poprowadzono już w XIX w., gdy Łądek-Zdrój był znanym

---

²⁰ Por. P. Szukalski, *Depopulacja – konsekwencje dla rynku pracy*, Rynek Pracy nr 1 (160)(2017), s. 11-19.

w Europie kurortem uzdrowiskowym. Obecnie do skorzystania z aktywnej formy wypoczynku zachęcają następujące szlaki piesze: i trasy spacerowe:

- Czerwony, długodystansowy, Główny Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza(GSS), przebiegający przez teren Gminy Łądek-Zdrój na odcinku: Przełęcz pod Chłopkiem • Kąty Bystrzyckie • Łądek-Zdrój • Przełęcz pod Konikiem • Orłowiec • Przełęcz Jaworowa;
- Międzynarodowy, niebieski szlak (E3), przebiegający przez teren Gminy Łądek-Zdrój na odcinku : Stary Gierałtów (Gmina Stronie Śląskie) • ruiny zamku Karpień • Trojak • Łądek-Zdrój • Radochów • Jaskinia Radochowska • Przełęcz Leszczynowa
- pozostałe szlaki turystyczne Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK), mające swe odcinki lub przebieg na terenie Gminy Łądek-Zdrój:
  - szlak żółty, biegnący grzbietem Krowiarek,
  - szlak żółty, łączący Łądek-Zdrój z Przełęczą Łądecką
  - szlak zielony, tzw. „grzbietówka”, biegnących wzdłuż grzbietu Gór Żółtych.
- lokalne ścieżki piesze:
  - 4 trasy spacerowe (biało-żółte);
  - 13 tras kuracyjnych (biało-niebieskie)
  - 3 trasy wędrówkowe (biało- czerwone)

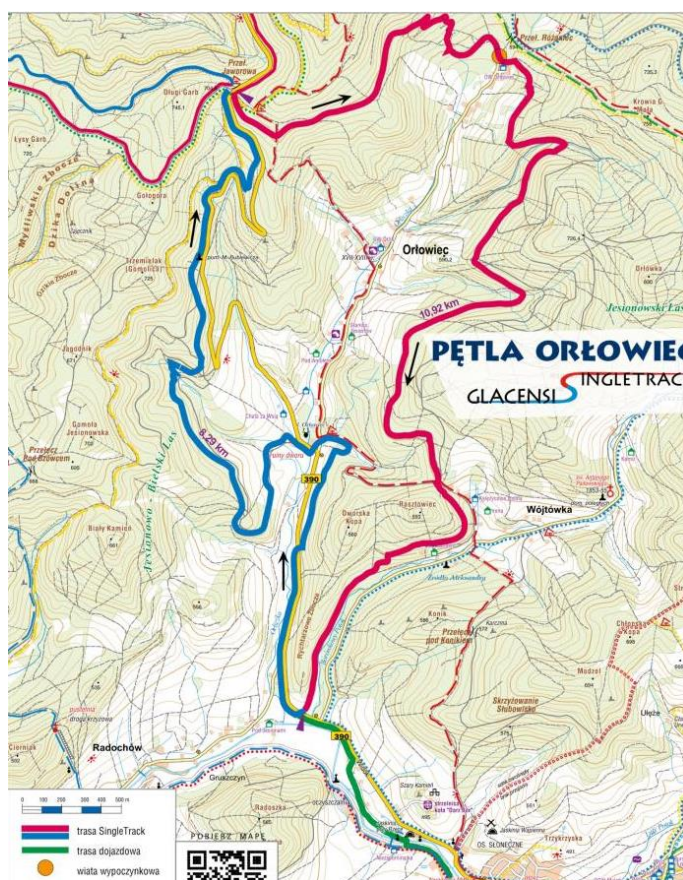
Gmina Łądek-Zdrój jako jedna z pierwszych w Polsce wytyczyła na swym terenie, przy współpracy z gminami ościennymi, szereg górskich tras rowerowych o różnym stopniu trudności, a następnie prowadziła działania ukierunkowane na rozwój ich infrastruktury, zwłaszcza po jej zniszczeniu wskutek powodzi w 1997 r. Aktualnie wokół Łądka-Zdroju przebiega łącznie około 200 km tras rowerowych zachęcających do aktywnego wypoczynku. W rezultacie realizacji projektu współfinansowanego z funduszy unijnych w 2018 r. na terenie Gminy powstało 27 km tras rowerowych typu singletrack, tj. jednokierunkowych ścieżek o szutrowej

nawierzchni, przeznaczonych wyłącznie do jazdy na rowerze. Zostały one wytyczone poza dotychczas funkcjonującymi szlakami pieszymi i drogowymi oraz wyposażone w niezbędną infrastrukturę w postaci przepustów, mostków, bram wjazdowych oraz oznakowań. Ścieżki te tworzą dwie pętle Trojak Zdrój i Orłowiec, którą przedstawia poniższa mapa. Wpisują się one w regionalny system tras rowerowych typu singletrack, dzięki którym można podziwiać piękno Ziemi Kłodzkiej.

Mapa 7. Pętla rowerowa Orłowiec

Źródło: <http://ckirladek.pl/singletrack-petla-orlowiec/> (dostęp: 20.11.2020).

Na terenie Gminy znajdują się także wytyczone po 2000 r. po istniejących drogach asfaltowych, szutrowych i leśnych szlaki rowerowe. W chwili obecnej planuje się ich rewizję i ponowne wykonanie oznakowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu aktualnych trendów w turystyce rowerowej oraz uzgodnieniu zasad

ich utrzymywania/konserwacji. W ramach powyższej sieci przez teren Gminy Łądek-Zdrój przebiega fragment międzynarodowej trasy rowerowej ER 2, biegnący na odcinku Stronie Śląskie – Łądek-Zdrój – Przełęcz Łądecka (Granica Państwa z Republiką Czeską).

Starania Gminy w zakresie rozwijania i utrzymywania sieci rowerowej są dostrzegane przez rowerzystów odwiedzających jej teren. Wysiłki te zostały również docenione przez Zarząd Główny PTTK, która w listopadzie 2020 r. przyznała Gminie Certyfikat Gminy Przyjaznej Rowerzystom. Gmina zajęła I miejsce w konkursie organizowanym w 2020 r. przez wspomniany Zarząd.

Dla osób preferujących turystykę kulturową, bardziej interesujące będą liczne zabytki i parki w Łądku-Zdroju, jednym z historycznych ośrodków Ziemi Kłodzkiej. Wśród najważniejszych zabytków wpisanych do rejestru wymienić należy:

- unikatowy układ urbanistyczny miasta 2 poł. XIII w.;
- gotycki most św. Jana na rzece Białej Łądeckiej z figurą św. Jana Nepomucena z XVI -XVIII w.;
- neorenesansowy ratusz XVI w., obecny kształt uzyskał w 1872 r.;
- barokowe i renesansowe kamienice w Rynku;
- pręgierz ze wsi Skrzynka z drugiej poł. XVI w., znajduje się obecnie na Rynku;
- kryty most wybudowany w latach 30' XX w., jeden z najbardziej oryginalnych zabytków łądeckich;
- Zakład Przyrodolecznicy „Zdrój Wojciech” – wybudowany w 1680 r., przebudowany w latach 1878–1880 w stylu neobarokowym, zarazem najokazalszy, monumentalny obiekt z pijalnią wód leczniczych, stanowiący jeden z najstarszych obiektów balneologicznych w uzdrowisku;
- Zakład Przyrodolecznicy „Stary Jerzy” XVIII w.-XX w. - najstarszy obiekt balneologiczny w uzdrowisku, tworzący wraz z „Nowym Jerzym” (XVII-XIX w.) kompleks budynków uzdrowiskowych;
- kaplica św. Jerzego z dzwonnica 1658 r. - pocz. XIX w. i wieża zegarowa z XVI w.;

- zespół budynków zdrojowych: Dom Zdrojowy ul. Orla, z l. 1782, 1852, 1900 wraz z Muszlą Koncertową z 1905 r.
- zabytkowe parki wpisane do rejestru zabytków: Park Zdrojowy im. Jana Pawła II (XVIII-XIX w., dawny park centralny), park 1000-lecia (XIX w.), park Moniuszki (XIX w.);
- kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Łądku-Zdroju;
- kaplica zdrojowa Sanktuarium Matki Boskiej Uzdrawienia Chorych XVII w.;
- kościół cmentarny św. Rocha XVII w.;
- zabytkowe kościoły znajdujące się na wsiach - kościół filialny p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Kątach Bystrzyckich, kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Konradowie, kościół filialny p.w. św. Sebastiana w Orłowcu, kościół parafialny p.w. św. Mikołaja w Radochowie, kościół filialny p.w. św. Bartłomieja w Skrzynce, kościół parafialny p.w. św. Andrzeja w Trzebieszowicach,
- zabytkowy pałac wraz z parkiem w Trzebieszowicach, ob. hotel „Zamek na Skale”.

Jeszcze innym rodzajem turystyki jest tzw. turystyka uzdrowiskowa oznaczająca świadome i dobrowolne udanie się na pewien okres do miejscowości posiadającej status uzdrowiska w czasie wolnym od pracy i mające na celu utrzymanie lub polepszanie obecnego stanu zdrowia przez wypoczynek fizyczny i psychiczny z wykorzystaniem np. balneoterapii (czyli metod korzystania z wód leczniczych). Gmina Łądek-Zdrój otrzymała specjalny status gminy uzdrowiskowej w 1966 r., co wpływa na jej potencjał gospodarczy związany z turystyką.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez GUS, zaprezentowanymi w poniższej tabeli, w latach 2014-2019 nastąpił w Gminie Łądek-Zdrój wzrost całkowitej liczby obiektów oferujących turystom noclegi, a co za tym idzie – przybyło również miejsc noclegowych. Warto podkreślić, iż były to w zdecydowanej większości obiekty całoroczne, a przyrost ich liczby wyniósł 17,6%, a więc znacznie więcej niż wzrost odnotowany w kraju (4,1%) oraz więcej niż w województwie dolnośląskim (12,1%).

Był on jednak nieco niższy niż wzrost w powiecie kłodzkim (18,3%), który spowodowany jest obecnością innych uzdrowisk w jego obrębie (Duszniki-Zdrój, Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój). W 2019 r. baza noclegowa dostępna w Gminie Łądek-Zdrój stanowiła 10,0% całkowitej bazy noclegowej tego powiatu oraz 2,0% województwa dolnośląskiego.

Tab. 27. Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu w Gminie Łądek-Zdrój (jednostki miary: obiekt, miejsce)

Lp.	Obiekty noclegowe	Jednostka miary	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	obiekty ogółem	obiekt	15	17	23	24	23	22	20
2	obiekty całoroczne	obiekt	15	17	23	23	23	22	20
3	miejsca noclegowe ogółem	miejsce	698	841	1 146	1 180	1 178	1 138	1 065
4	miejsca noclegowe całoroczne	miejsce	698	841	1 146	1 168	1 178	1 138	1 065

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

Od lat największą liczbą miejsc noclegowych w Gminie dysponują według danych GUS hotele; w 2020 r. oferowały one razem 344 miejsca, co równało się 32,3% całkowitej liczby dostępnych miejsc. Na drugim miejscu plasowały się zakłady uzdrowiskowe; we wspomnianym roku udostępniane w nich miejsca w liczbie 241 stanowiły 22,6% ogółu wynajmowanych miejsc noclegowych. Pozostałe miejsca udostępniano w pensjonatach, ośrodku szkoleniowo-wypoczynkowym, hostelu, w kwaterach prywatnych i agroturystycznych oraz innych obiektach hotelowych²¹.

²¹ Inny obiekt hotelowy to obiekt noclegowy, podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątanie pokoi, śłanie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria); *Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017*, oprac. Urząd Statystyczny w Wrocławiu, Wrocław 2018, s. 46.

W 2017 r. Gmina Łądek-Zdrój zajęła 11 miejsce w rankingu gmin województwa dolnośląskiego pod względem liczby miejsc noclegowych (powyżej 500)²²

W związku z powyższym trudno ocenić, czy w grupie kwater prywatnych odnotowano w 2020 r. faktycznie spadek z 7 do 5, tak jak pokazują dane GUS zaprezentowane w poniższej tabeli. Jeśli tak – jego przyczyn upatrywać można w stanie epidemiologicznym wywołanym wirusem COVID-19, wskutek którego ucierpiała branża turystyczna. Zgodnie z danymi zgromadzonymi przez GUS w latach 2014-2019 największy wzrost liczby obiektów turystycznych oferujących miejsca noclegowe nastąpił w przypadku zakładów uzdrowiskowych; ich liczba wzrosła z 1 do 3 (200%). Szczegółowe dane o liczbie kategorii turystycznych obiektów noclegowych w Gminie przedstawia poniższa tabela.

Tab. 28. Kategorie turystycznych obiektów noclegowych w lipcu w Łądku-Zdroju (jednostka miary: obiekt)

Lp.	Obiekty	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	hotele ogółem	2	2	2	2	3	3	3
	hotele całoroczne	2	2	2	2	3	3	3
2	pensjonaty ogółem	1	1	1	1	2	2	2
	pensjonaty całoroczne	1	1	1	1	2	2	2
3	inne obiekty hotelowe ogółem	4	5	5	5	5	4	4
	inne obiekty hotelowe całoroczne	4	5	5	5	5	4	4
4	ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe ogółem	1	1	1	1	1	1	1
	ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe całoroczne	1	1	1	1	1	1	1
5	hostele ogółem	0	0	1	1	1	1	1

²² Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017, oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2018, s. 66.

Lp.	Obiekty	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	hostele całoroczne	0	0	1	1	1	1	1
6	zakłady uzdrowiskowe ogółem	1	2	4	4	3	3	3
	zakłady uzdrowiskowe całoroczne	1	2	4	4	3	3	3
7	pokoje gościnne/kwatery prywatne ogółem	5	5	8	9	7	7	5
	pokoje gościnne/kwatery prywatne całoroczne	5	5	8	8	7	7	5
8	kwatery agroturystyczne ogółem	1	1	1	1	1	1	1
	kwatery agroturystyczne całoroczne	1	1	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

W wyżej omówionych obiektach turystycznych oferujących noclegi funkcjonują również placówki gastronomiczne, których ogólna liczba wzrosła w latach 2018-2020 o 12,1%. W 2020 r. wśród tychże placówek działało najwięcej barów i kawiarni (9), następnie restauracji (7), punktów gastronomicznych (2) oraz tylko jedna stołówka (poniższa tabela).

Tab. 29. Rodzaje placówek gastronomicznych w turystycznych obiektach noclegowych w Gminie Łądek-Zdrój

Lp.	Rodzaj obiektu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	restauracje	bd	bd	bd	bd	7	8	7
2	bary i kawiarnie	bd	bd	bd	bd	5	7	9
3	stołówki	bd	bd	bd	bd	1	0	1

4	punkty gastronomiczne	bd	bd	bd	bd	0	0	2
ogółem		bd	bd	bd	bd	13	15	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

Wachlarz atrakcji gwarantowany w Gminie Łądek-Zdrój przyciąga nie tylko polskich turystów i kuracjuszy, ale również zagranicznych, których liczba w latach 2014-2019 wzrosła o połowę, co ukazuje poniższa tabela. Najchętniej Gminę odwiedzali Austriacy (808 osób), Czesi (545 osób) oraz Niemcy (478 osób), co jest uwarunkowane bliskością wspólnej granicy. W przypadku Czechów i Niemców podejrzewać można, iż byli to zazwyczaj tzw. turyści jednodniowi. Turyści zagraniczni spędzający czas w Gminie Łądek-Zdrój stanowili 7,48% ogółu turystów zagranicznych odwiedzających w 2019 r. powiat kłodzki oraz 0,3% odwiedzających województwo dolnośląskie.

Tab. 30. Turyści zagraniczni ogółem w latach 2014-2019

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	1 458	1 848	1 012	1 948	2 011	2 260
2	pow. kłodzki	41 174	27 691	21 110	21 198	21 356	30 212
3	woj. dolnośląskie	510 072	500 637	593 482	654 991	696 726	796 133
4	Polska	5 470 335	5 689 570	6 378 793	6 803 667	7 082 231	7 470 546

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

Zgodnie z danymi GUS na terenie Gminy w rozpatrywanych latach funkcjonowało 1 gospodarstwo agroturystyczne, tymczasem ze strony internetowej UMIG w Łądku-Zdroju wynika, iż w 2020 r. noclegi oferowało 16 takich punktów. Niezgodność ta wynika najpewniej z niechęci właścicieli do wypełniania

sprawozdania o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego (formularzy KT-1). Co ważniejsze – może wskazywać na funkcjonowanie w Gminie znacznie większej bazy noclegowej niż sugerują dane GUS.

Zgodnie z danymi udostępnionymi na stronie internetowej Informacji Turystycznej prowadzonej przez CKiR w Łądku-Zdroju dane dotyczące obiektów noclegowych w latach 2019-2020 prezentują się następująco:

Tab. 31. Turystyczne obiekty noclegowe w Gminie Łądek-Zdrój na podstawie danych Informacji Turystycznej CKiR.

Lp.	Obiekty noclegowe	Jednostka miary	2019	2020
1	obiekty ogółem	obiekt	101	99
2	obiekty całoroczne	obiekt	98	96
3	miejsca noclegowe ogółem	miejsce	3483	3452
4	miejsca noclegowe całoroczne	miejsce	3456	3425

Źródło: <http://ckirladek.pl/informacja-turystyczna/baza-noclegowa/> (dostęp: 20.11.2020).

Tab. 32. Kategorie turystycznych obiektów noclegowych w Łądku-Zdroju na podstawie danych Informacji Turystycznej CKiR.

Lp.	Obiekty	2019	2020
1	hotele ogółem	4	4
	hotele całoroczne	4	4
2	pensjonaty ogółem	1	1
	pensjonaty całoroczne	1	1
3	inne obiekty hotelowe ogółem	2	2

Lp.	Obiekty	2019	2020
	inne obiekty hotelowe całoroczne	2	2
4	ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe ogółem	8	8
	ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe całoroczne	8	8
5	hostele ogółem	1	1
	hostele całoroczne	1	1
6	zakłady uzdrowiskowe ogółem	3	3
	zakłady uzdrowiskowe całoroczne	3	3
7	pokoje gościnne/kwatery prywatne ogółem	57	57
	pokoje gościnne/kwatery prywatne całoroczne	55	55
8	kwatery agroturystyczne ogółem	16	14
	kwatery agroturystyczne całoroczne	15	13

Źródło: <http://ckirladek.pl/informacja-turystyczna/baza-noclegowa/> (dostęp: 20.11.2020).

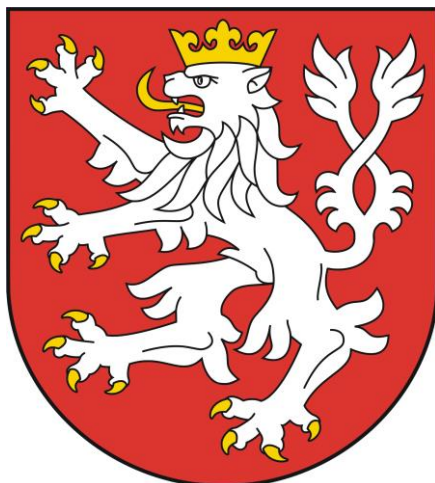
Gmina podjęła szereg działań ukierunkowanych na budowę marki oraz promocję miasta. Jednym z nich jest przyjęcie przez Radę Miejską uchwały o jednolitej symbolice, herbu, flagi, baneru, flagi stolikowej, pieczęci, łańcuchów i sztandaru

Gminy Łądek-Zdrój²³. Jednocześnie wprowadzono regulamin zasad i używania symboli Gminy oraz insygniów organów Gminy Łądek-Zdrój. Przyjęcie uchwały stanowiło zwieńczenie starań podejmowanych od drugiej dekady XX w. zmierzających do przywrócenia Gminie Łądek-Zdrój historycznego herbu, czego konieczność podnosiło m. in. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łądeckiej. Wcześniejszy, obowiązujący od 1989 r., herb został stworzony w celu odróżnienia go od herbu kłodzkiego (Łądek-Zdrój i Kłodzko miały identyczny herb) i nawiązywał do hrabstwa kłodzkiego ustanowionego przez Jana z Podiebradów, króla czeskiego w latach 1458–1471. Obowiązujący od 2015 r. herb przedstawia w polu czerwonym lwa srebrnego, o rozdwojonym ogonie, wspiętego, z uzbrojeniem i językiem złotym, w takiejż koronie (ilustracja poniżej).

Ryc. 1. Herb Łądko-Zdroju obowiązujący od 2015 r.

Źródło: UMiG w Łądku-Zdrój

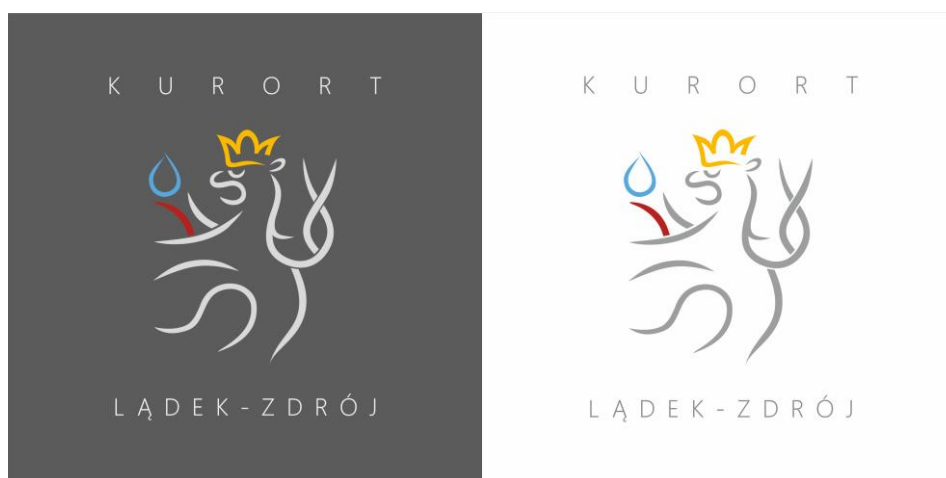
Do herbu nawiązuje logo promocyjne Gminy Łądek-Zdrój ukazujące lwa z dwoma ogonami oraz rękoma w barwach flagi państwowej, który trzyma błękitną kroplę symbolizującą wody lecznicze. Przygotowano dwie wersje logo: na jasnym i ciemnym tle (rycina poniżej). Wprowadzenie jednolitych symboli spełnia dwie zasadnicze i równorzędne funkcje: pierwszą jest niewątpliwie budowa rozpoznawalnej marki Miasta i Gminy i promowanie ich uzdrowiskowo-

²³ Uchwała nr XII/69/15 Rady Miejskiej Łądko-Zdroju dnia 27 lipca 2015 r. w sprawie przyjęcia projektów: herbu, flagi, baneru, flagi stolikowej, pieczęci, łańcuchów i sztandaru Gminy Łądek-Zdrój.

turystycznego charakteru. Druga to ustanowienie trwałych znamion tożsamości wspólnoty samorządowej, symbolizujących więź historyczną, kulturową i społeczno-ekonomiczną mieszkańców Gminy. Wprowadzono także regulamin zasad używania symboli Gminy oraz insygniów organów Gminy Łądek-Zdrój.

Ryc. 2. Logo promocyjne Gminy Łądek-Zdrój

Źródło: UMiG w Łądku-Zdrój.

Inną formą działań promocyjnych podejmowanych przez Gminę Łądek-Zdrój jest współpraca z następującymi gminami oraz miastami z kraju i Europy.

- z Polski: Gmina Wicko oraz Miasto Rychwał
- z Republiki Czeskiej: Klasterec nad Orlicí, Bystrec, Miasto Svitavy, Javornik.

Współpraca ta opiera się na wspólnej wymianie doświadczeń oraz rozwiązań w zakresie zarządzania jednostkami samorządowymi, współpracy samorządów oraz wspieraniu obustronnych działań w zakresie promocji, turystyki i organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży (wycieczki i pobyty letnie i zimowe). Poszczególne działania koncentrowane są również na różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego, kontaktach pomiędzy stowarzyszeniami, elementach bezpieczeństwa czy organizacji wspólnych przedsięwzięć z zakresu rekreacji i turystyki.

Od 2019 r. trwają także obustronne działania zmierzające do podpisania partnerstwa pomiędzy Łądkiem-Zdrój a Moralarzal - miastem w Hiszpanii położonym nieopodal Madrytu. Oba miasta łączy wiele podobieństw: górskie położenie, obecność licznych obszarów chronionych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, odbywanie się mnóstwa wydarzeń kulturalnych, w tym festiwali górskich. Oba miasta zbliżyła chęć podjęcia wspólnych działań w zakresie edukacji, turystyki i rekreacji w oparciu o dzieci, młodzież oraz seniorów. Pod egidą Polskiego Instytutu Kultury przy Ambasadzie Polski w Madrycie nawiązano kontakty, które zaowocowały spotkaniami włodarzy obu ośrodków oraz sygnowaniem w marcu 2019 r. aktu intencyjnego dotyczącego podjęcia wspólnych działań zmierzających do zawarcia długofalowej współpracy partnerskiej. Jej finalizację przerwała ogólnoswiatowa sytuacja związana z panującą pandemią.

Poza tym w ramach współpracy Gmina w styczniu 2019 r. gościła dziewięcioosobową delegację z Chin, której zaprezentowano zagadnienia związane z odwiertem geotermalnym oraz tereny inwestycyjne i walory uzdrowiskowe Łądka-Zdroju. W lutym tego samego roku Gminę odwiedziła ekipa czterdziestu geologów z Ministerstwa Środowiska, którzy zostali zaznajomieni z prowadzonymi przez Gminę Łądek-Zdrój pracami w zakresie odwiertu geotermalnego oraz związanymi z nim planami inwestycyjnymi. Z kolei w czerwcu w ramach projektu „Geologia Samorządowa” odbyły się przy wsparciu Gminy bezpłatne warsztaty geologiczne prowadzone przez Państwowy Instytut Geologiczny. Poświęcono je aspektom administracyjno-prawnym i środowiskowym z zakresu hydrogeologii i ciepła Ziemi; zawierały one także panel naukowy - sesję referatową oraz sesję terenową na terenie Łądka-Zdroju. W sierpniu 2019 r. Łądek-Zdrój odbyła się wizyta przewodników podczas Ogólnopolskiego Zlotu Przewodników PTTK, którą wsparła promocyjnie (materiały drukowane, gadżety) oraz organizacyjnie (umożliwienia dostępu do atrakcji turystycznych na terenie Łądka-Zdroju) Gmina.

Zakresem współpracy Gminy oprócz partnerów zewnętrznych objęci są również partnerzy wewnętrzni. Należy do nich m. in. Uzdrowisko Łądek-Długopole S. A., z którym w ramach umowy partnerskiej, Gmina podejmuje działania promujące jej

walory turystyczne np. w 2019 r. na Międzynarodowych Targach Turystycznych w Chorzowie oraz Opolu.

Bardzo ważnym wydarzeniem nie tylko dla Gminy, ale również dla kraju, stało się w marcu 2019 r. przyjęcie Łądka-Zdroju do European Historic Thermal Towns Association (EHTTA) - prestiżowego stowarzyszenia zrzeszającego europejskie historyczne miasta termalne. Stowarzyszenie te założono w 2009 r. w konkretnych celach dotyczących zachowania i ochrony dziedzictwa termicznego i kultury. Już rok później stało się ono częścią Europejskiej Drogi Kulturalnej (European Cultural Route) certyfikowanej przez Radę Europy (Cultural Route of the Council of Europe) (ryciny poniżej). Obecnie EHTTA tworzy pięćdziesięciu członków z osiemnastu krajów europejskich.

Ryc. 3. Logo European Historic Thermal Towns Association (EHTTA) oraz Cultural Route of the Council of Europe

Źródło: UMiG w Łądku-Zdrój.

Tym samym Łądek-Zdrój jako pierwsze i dotąd jedyne miasto polskie znalazł się w gronie tak znanych i renomowanych uzdrowisk jak Baden-Baden w Niemczech, Karlove Vary z Republiki Czeskiej czy Pammukale z Turcji. Dzięki temu fotografię wnętrza łądeckiego Zdroju „Wojciech” oraz informacje o Łądku-Zdroju umieszczono na okładce i wewnątrz katalogu „Uzdrowiska”, który został przygotowany wspólnie z KE oraz Polską Organizacją Turystyczną (POT) i opublikowany w kilku wersjach językowych. Katalog został kolportowany m. in. w Brukseli oraz podczas zagranicznych międzynarodowych targów turystycznych i wydarzeń związanych z tematyką SPA. Członkostwo w EHTTA to efektywna i nowoczesna forma promocji poprzez m. in. międzynarodowy portal prowadzony w kilku językach, liczne wydarzenia kulturalne o charakterze międzynarodowym organizowane na szlaku

tras kulturowych oraz szereg wspólnych projektów, w których Gmina Łądek-Zdrój od tego momentu będzie brała czynny udział.

Gmina jest również aktywnym członkiem Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych Rzeczypospolitej Polskiej (SGU RP), czyli założonego w 1991 r. związku 43 gmin, którego celem jest rozwój polskich uzdrowisk oraz miejscowości o walorach uzdrawiskowych, w tym wspieranie rozwoju uzdrowisk termalnych. W związku z tym SGU RP prowadzi działalność reklamową, promocyjną i marketingową polskich uzdrowisk (rycina poniżej). Gmina uczestniczy w walnych zgromadzeniach członków stowarzyszenia, które odbywają się przynajmniej raz w roku. W 2019 r. zgromadzenie odbywało się w Muszynie; w jego trakcie przeprowadzono procedurę związaną z wyborem nowego Zarządu Stowarzyszenia oraz poruszano kwestie związane z problematyką uzdrawiskową, w tym m. in. sprawy przygotowania nowych operatów uzdrawiskowych.

Ryc. 4. Logo Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP

Źródło: <https://sgurp.pl/> (dostęp: 30.11.2020)

Działalność turystyczna to niewątpliwie największy atut Gminy Łądek-Zdrój, która dzięki uwarunkowaniom przyrodniczym oraz kulturowym stanowi jedno z najatrakcyjniejszych miejsc na turystycznej mapie Polski. Bogata oferta spędzania wolnego czasu przyciąga turystów nie tylko z kraju, ale i zza granicy, którym zapewnia możliwość uprawiania turystyki górskiej i sportowej, kulturowej, a przede wszystkim uzdrawiskowej. Łądek-Zdrój od dawna cieszy się marką miasta uzdrawiskowego, dzięki czemu Gmina Łądek-Zdrój posiada status gminy uzdrawiskowej. Władze skutecznie starają się utrzymać i rozwijać swój produkt turystyczny poprzez działania ukierunkowane na rozszerzanie oferty turystycznej oraz jej promowanie. Szczególne znaczenie ma tu intensywna współpraca Gminy z różnorodnymi

partnerami zewnętrznymi i wewnętrznymi oraz jej członkostwo w organizacjach i stowarzyszeniach o profilu turystycznym i uzdrowiskowym. Na wyróżnienie zasługuje przyjęcie Łądka-Zdroju, jako pierwszego i jedyne dotąd ośrodka z Polski, do prestiżowego EHTTA, co otwiera przed nim jeszcze większe możliwości w zakresie współpracy i promocji, a w dalszej perspektywie – rozwoju gospodarczego i społecznego.

W odbywających się na obszarze Gminy imprezach kulturalnych w postaci festiwali, koncertów, warsztatów itp. uczestniczy coraz więcej osób, o czym wspomniano w rozdziale 2.3.5. Gmina dysponuje doskonałą i wciąż rozwijającą się bazą noclegową, która – co warto podkreślić – ma charakter całoroczny. W konsekwencji turystyka stanowi najważniejszy z obszarów aktywności gospodarczej mieszkańców, których działalność w tym zakresie wspierają władze Gminy. Informacje o ofercie noclegowej i gastronomicznej publikowane są na bieżąco na stronie internetowej oraz udostępniane w prowadzonym przez CKiR punkcie informacji turystycznej.

Specjalny status Gminy oraz turystyczny charakter prowadzonej na jej obszarze działalności gospodarczej wymaga jednak od jej władz wysiłku skoordynowania działań podejmowanych w zakresie turystyki oraz pozostałych aspektów życia jej mieszkańców (*vide* rozdział 2.5.). Zachowanie synergii między poszczególnymi obszarami działań prorozwojowych będą wymagały w przyszłości zwiększonych nakładów finansowych.

2.5. SFERA PRZESTRZENNA

2.5.1. Infrastruktura techniczna

Stan i dostęp ludności do infrastruktury technicznej obejmującej poszczególne rodzaje gospodarki komunalnej to jedno z kryterium uwzględnianych w badaniach nad poziomem i warunkami życia mieszkańców danej jednostki administracyjnej.

Zaopatrzeniem Gminy Łądek-Zdrój w wodę zajmuje się Dział Wodociągów i Kanalizacji Łądeckich Usług Komunalnych Sp. z o. o. Procentowy udział mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój korzystających z instalacji wodociągowej kształtuje się na poziomie znacznie niższym niż średnie wojewódzkie i krajowe oraz dla powiatu kłodzkiego, co ukazuje poniższa tabela. Odmiennie sytuacja ta prezentuje się przy uwzględnieniu podziału ludności Gminy na mieszkańców miasta oraz obszarów wiejskich. Niemal wszyscy mieszkańcy Łądka-Zdroju korzystają z omawianej instalacji – 99,9%, co jest wartością znacznie przekraczającą średnie wojewódzkie i krajowe oraz dla powiatu kłodzkiego. Z kolei procentowy udział mieszkańców wsi Gminy wypada zdecydowanie poniżej wszystkich wskazanych wcześniej średnich. Niemniej, korzystających z instalacji wodociągowej na obszarze wiejskim Gminy przybywa i w rozpatrywanych latach wzrost ten wyniósł 48,3%, czyli najwięcej w porównaniu z ludnością miejską i wiejską w województwie, kraju i powiecie kłodzkim.

Tab. 33. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności

Lp.	Jednostka		2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	ogółem	72,4	72,2	73,3	73,5	73,5	73,3
		miasto	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
		wieś	11,8	11,8	16,7	17,4	17,4	17,5
2	pow. kłodzki	ogółem	86,1	86,1	86,3	86,6	85,5	86,1
		miasto	96,6	96,6	96,6	96,7	96	96,6
		wieś	67,3	67,3	67,9	68,7	66,9	67,5
3	woj. dolnośląskie	ogółem	94,8	94,9	94,9	95	94,9	95,0
		miasto	97,5	97,6	97,7	97,7	97,6	97,6
		wieś	88,5	88,8	88,8	89,1	89	89,2
4	Polska	ogółem	91,6	91,8	91,9	92	92,1	92,2
		miasto	96,4	96,5	96,5	96,6	96,6	96,6
		wieś	84,3	84,7	84,9	85,1	85,3	85,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

Podobnie przedstawia się sytuacja w przypadku eksploatacji instalacji gazowej w Gminie: bardzo ograniczony dostęp posiadają do niej mieszkańcy wsi. W pewnym sensie wpisuje się on w trendy krajowe, wojewódzkie oraz dla powiatu kłodzkiego, jednak na obszarze wiejskim Gminy udział ten rzadko w rozpatrywanych latach przekroczył 1%. Z kolei udział procentowy korzystających z instalacji gazowej w mieście przekracza średnie krajowe, wojewódzkie i dla powiatu, zarówno dla miast jak i ogólne (poniższa tabela).

Tab. 34. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności

Lp.	Jednostka		2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	ogółem	64,1	63,9	63,5	63,6	65,0	64,4
		miasto	93,2	93,2	93,0	93,1	95,6	95,1
		wieś	0,2	0,2	1,1	1,2	0,3	0,1
2	pow. kłudzki	ogółem	50,9	51,2	51,1	51,4	54,0	53,0
		miasto	74,3	74,8	74,7	75,1	79,3	77,9
		wieś	8,9	8,9	9,0	9,4	9,1	9,2
3	woj. dolnośląskie	ogółem	61,4	61,3	61,2	61,2	61,2	61,1
		miasto	82,4	82,1	81,8	81,7	81,4	80,9
		wieś	14,1	14,7	15,6	16,2	17,1	18,1
4	Polska	ogółem	52,2	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9
		miasto	71,7	71,6	71,4	71,2	71,2	71,4
		wieś	22,4	22,6	23,0	23,3	24,0	25,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 22.11.2020).

Nieco lepiej przedstawia się kwestia skanalizowania Gminy Łądek-Zdrój, choć dane GUS odnoszą się do ogółu mieszkańców i nie uwzględniają miejsko-wiejskiego charakteru Gminy. Jak wskazuje poniższa tabela procentowy udział mieszkańców Gminy mających dostęp do sieci kanalizacyjnej jest wyższy niż średnia wojewódzka, ale zdecydowanie niższy niż krajowa oraz niższy niż dla powiatu kłudzkiego. Dodatkowo spośród wymienionych jednostek samorządowych w latach 2014-2019 tylko w Gminie Łądek-Zdrój nastąpił spadek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, który wyniósł 2,4%. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” przyjęty uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r., wskazuje oczyszczalnię

ścieków w Łądku-Zdroju jako wymagającą rozbudowy lub modernizacji²⁴. Jest to zasadne, gdyż jest to infrastruktura przestarzała, wybudowana w latach 70' XX w., a prawidłowo funkcjonująca oczyszczalnia ścieków to obiekt strategiczny z punktu widzenia miejscowości uzdrowiskowej.

Tab. 35. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	63,4	63,2	62,7	63,2	62,1	61,9
2	pow. kłodzki	64,9	65,2	65,7	66,0	64,9	65,6
3	woj. dolnośląskie	41,1	43,2	44,2	45,0	45,5	47,0
4	Polska	68,7	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 20.11.2020).

Wyrównany poziom cechuje za to wskaźnik mieszkań wyposażonych w instalacje centralnego ogrzewania w ogólnej liczbie mieszkań; wartości dla obszar miejskiego i wiejskiego Gminy kształtowały się na zbliżonych poziomach. Pod tym względem Gmina odróżnia się od skali krajowej i wojewódzkiej oraz wartości dla powiatu kłodzkiego, gdzie normą jest rozdzźwięk między miastem a wsią.

²⁴ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, Załącznik nr 1 do Uchwały nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r., oprac. Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław 2020, rys. 7.

Tab. 36. Mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania w % ogółu mieszkań

Lp.	Jednostka		2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	miasto	73,8	73,8	73,8	73,8	73,9	73,9
		wieś	72,9	73,3	73,3	73,4	73,6	73,7
2	pow. kłodzki	miasto	77,0	77,1	77,1	77,2	77,3	77,4
		wieś	65,0	65,2	65,6	65,7	65,9	66,1
3	woj. dolnośląskie	miasto	82,9	83,1	83,4	83,6	84,0	84,2
		wieś	74,5	74,8	75,2	75,5	75,9	76,4
4	Polska	miasto	86,9	87,1	87,4	87,5	87,7	87,9
		wieś	70,6	70,9	71,3	71,6	72,0	72,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 22.11.2020).

Od 2018 r. w Gminie funkcjonuje program dotacji celowych dla osób fizycznych nie prowadzących działalności gospodarczej na dofinansowanie z budżetu Gminy Łądek- Zdrój prac obejmujących wymianę źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na korzystniejsze z punktu widzenia kryterium sprawności energetycznej oraz kryterium ekologicznego (Uchwała Rady Miejskiej XLVI/297/2017 z dnia 24 września 2017 r). W 2018 r. zostało złożone 27 wniosków z czego dotację otrzymało i prawidłowo rozliczyło 14 beneficjentów. W 2019 r. zostało złożone 30 wniosków, dotację otrzymało i prawidłowo rozliczyło 19 beneficjentów. W 2020 r. zostało złożone 31 wniosków, podpisano 25 umów o dofinansowanie.

Gmina uczestniczy także w programie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych „Ziemia Kłodzka – Czyste Powietrze” współfinansowany ze środków RPO WD 2024-2020 (Oś Priorytetowa: 3 „Gospodarka niskoemisyjna” Działania 3.3 „Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym” poddziałanie 3.3.1 Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym – OSI, typ 3.3e

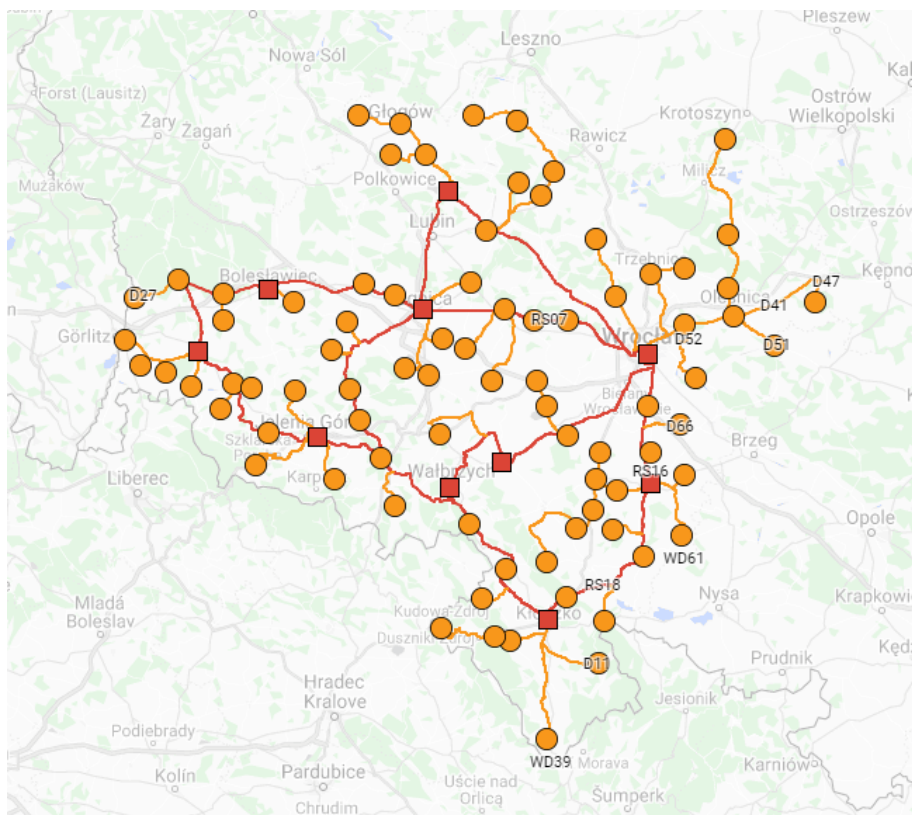
Modernizacja systemów grzewczych i odnawialne źródła energii – projekty dotyczące zwalczania emisji kominowej – projekt grantowy, numer Projektu: RPDS.03.03.01-02-0026/19). W ramach projektu kwota alokacji środków dla Gminy Łądek-Zdrój wynosi 550 477,24 zł.

W ciągu ostatnich dekad głównym stymulatorem rozwoju gospodarczego stały się technologie teleinformatyczne, które zasadniczo przekształciły gospodarkę poprzez wprowadzenie zmian w sposobie pracy i wpłynęły nieodwracalnie na sposób funkcjonowania człowieka w społeczeństwie. Współczesne społeczeństwo określa się mianem społeczeństwa cyfrowego, które charakteryzują zdolność nabywania wiedzy i umiejętność wykorzystania informacji, opierając się na dostępie do telefonii internetowej, telewizji cyfrowej, e-administracji i e-edukacji.

Gmina Łądek-Zdrój objęta została zasięgiem Dolnośląskiej Sieci Szerokopasmowej (DSS), czyli regionalnej sieci szerokopasmowej województwa dolnośląskiego (poniższa mapa). Jest to sieć światłowodowa o charakterze szkieletowo-dystrybucyjnym, wybudowana w ramach projektu „Likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego i budowa dolnośląskiej sieci szkieletowej”, finansowana z budżetu Województwa Dolnośląskiego z wykorzystaniem środków pomocowych Unii Europejskiej w latach 2007-2013. Celem inwestycji było zwiększenie dostępności nowoczesnych usług transmisji danych na obszarach, gdzie dostępność usług telekomunikacyjnych była dotąd ograniczona. Dzięki realizacji projektu Gmina dysponuje światłowodem symetrycznym, a więc zapewniającym sprawną komunikację z sieci lokalnej do Internetu w obie strony (200/200). Dostęp posiada UMiG w Łądku-Zdroju, zakłady budżetowe gminy, spółki gminne oraz szkoły; dzięki sieci funkcjonuje także monitoring miejski, hotspoty oraz wifi.

Mapa 8. Mapa sieci DSS

Źródło: <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1Un32b9YFEcioRwh4OSS8kbJyLBA&ll=50.86610486969083%2C16.5643589509809&z=8> (dostęp: 29.11.2020).

Wobec braku szczegółowych danych statystycznych trudno obecnie wskazać, np. liczbę gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w Gminie wyposażonych w komputery czy z dostępem do Internetu., aczkolwiek do korzystania z niego wystarczą obecnie urządzenia mobilne.

Powyzsza analiza wskazuje przede wszystkim na duze dysproporcje między obszarem miejskim i wiejskim Gminy Łądek-Zdrój w eksploatacji infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej. Wprawdzie rozbieżności między miastem a wsią w tym aspekcie należą do cech charakterystycznych dla gmin wiejsko-miejskich w Polsce, ale w Gminie procent korzystających z wymienionych urządzeń technicznych kształtuje się na poziomie zdecydowanie niższym niż średnie krajowe

i wojewódzkie. Potrzebę poprawy omawianej sytuacji, zwłaszcza w zakresie sieci wodociągowej, podkreślała również większość uczestników badania ankietowego. Zagadnienie te dotyka nie tylko mieszkańców, ale również turystów, którzy coraz częściej wybierają kwatery prywatne i gospodarstwa agroturystyczne jako bazę noclegową. Inwestycje w infrastrukturę techniczną przyczynią się zatem nie tylko do podniesienia standardu życia łądczan, ale także pośrednio na zwiększenie atrakcyjności turystycznej, a w dalszej perspektywie – rozwój gospodarczy i społeczny.

Podjęcie działań w tym kierunku będzie wymagało w przyszłości pozyskania dodatkowych środków finansowych, ponieważ inwestycje w infrastrukturę techniczną przekraczają zazwyczaj możliwości budżetowe gmin. Na konieczność uzyskania dotacji władze Gminy wskazywały już od kilku lat w kwestii modernizacji przestarzałej oczyszczalni ścieków.

Dostęp do sieci internetowej to obecnie jeden z ważniejszych czynników sprzyjających włączeniu społecznemu oraz wyrównaniu możliwości edukacyjnych i szans na rynku pracy. W przypadku przedsiębiorstw możliwość korzystania z Internetu pozwala na uzyskanie przewagi konkurencyjnej, szansę obniżenia kosztów, poszerzenia rynków zbytu i usprawnienie kontaktu z klientami, co w efekcie skutkuje rozwojem gospodarczym i utworzeniem nowych miejsc pracy. Dostęp do sieci internetowej stał się zatem standardem, który musi być brany pod uwagę w procesie pozyskiwania potencjalnych inwestorów. Doskonale zdają sobie z tego sprawę władze Gminy, ponieważ jednym z czynników decydujących o lokalizacji Inkubatora Przedsiębiorczości w budynku dawnego dworca kolejowego było sąsiedztwo głowicy światłowodowej DSS. O tym jak bardzo istotne jest podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu cyfrowemu oraz mających na celu zwiększenie kompetencji cyfrowych mieszkańców unaocznili stan epidemii spowodowany rozwojem wirusa COVID-19, podczas której na znaczeniu zyskały e-usługi, w tym zwłaszcza praca zdalna, e-edukacja czy e-zakupy.

2.5.2. Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe, jakimi dysponuje dana gmina i miasto, są jednymi z najważniejszych wskaźników, ukazujących poziom i jakość życia mieszkańców. Im lepsze warunki mieszkaniowe, tym bardziej dana gmina czy miasto postrzegane są jako atrakcyjne na tle innych oraz częściej brane pod uwagę przy wyborze miejsca osiedlenia się.

Całkowita liczba budynków mieszkalnych i mieszkań w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019 wzrosła, a tendencja ta wpisuje się w trendy wojewódzkie oraz ogólnokrajowe, co obrazuje poniższa tabela. Jednak w obu przypadkach wzrost ten był niższy w porównaniu ze średnią wojewódzką i krajową oraz dla powiatu kłodzkiego. Na potrzebę powiększania zasobów mieszkaniowych w Gminie, w tym przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego (TBS), wskazywali respondenci ankiety. Liczba budynków mieszkalnych w Gminie zwiększyła się o 0,2% (w powiecie kłodzkim – 1,0%, w województwie dolnośląskim – 3,7%, w kraju – 9,8%), zaś mieszkań o 1,0% (odpowiednio: 1,9%, 7,6% oraz 5,9%). Udział liczby mieszkań na terenie Gminy w ogólnej liczbie mieszkań w powiecie kłodzkim i województwie dolnośląskim w 2014 i 2019 r. pozostawał na zbliżonym poziomie i wynosił odpowiednio 5,4-5,5% oraz 0,3%.

Tab. 37. Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań

Lp.	Jednostka	Liczba budynków mieszkalnych		Liczba mieszkań	
		2014	2019	2014	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	1 433	1 486	3 449	3 485
2	pow. kłodzki	24 256	25 144	63 580	64 800
3	woj. dolnośląskie	360 176	395 328	1 123 386	1 208 215
4	Polska	6 182 136	6 629 920	13 983 039	14 812 774

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 23.11.2020).

W związku z powyższym zostaje wzrost liczby mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój, który w analizowanym przedziale czasowym wyniósł 5,1% (poniższa tabela). Przyrost ten kształtował na poziomie niższym (51,0%) niż w powiecie kłodzkim (5,6%), województwie dolnośląskim (7,9%) i kraju (6,2%). Mimo tego omawiany wskaźnik przyjmował dla Gminy Łądek-Zdrój najwyższą wartość w porównaniu z wskaźnikami dla wymienionych jednostek.

Tab. 38. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	403,9	408,8	412,1	414,8	420,3	424,5
2	pow. kłodzki	388,5	392,5	397,3	400,8	405,0	410,1
3	woj. dolnośląskie	386,2	391,4	396,9	402,7	409,0	416,6
4	Polska	363,4	367,3	371,3	375,7	380,5	385,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 23.11.2020).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Gminie w 2019 r. obejmowała 74,1 m², czyli kształtowała na poziomie średniej krajowej oraz była wyższa niż średnia wojewódzka oraz zdecydowanie wyższa niż średnia dla powiatu kłodzkiego (poniższa tabela). Tempo wzrostu tego wskaźnika w latach 2014-2019 w Gminie wynosiło 0,7%, a więc identycznie jak dla województwa dolnośląskiego.

Tab. 39. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (jednostka miary: m²)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	73,6	73,8	73,8	73,9	74,0	74,1
2	pow. kłodzki	68,3	68,6	68,7	68,8	69,0	69,2
3	woj. dolnośląskie	72,2	72,3	72,4	72,5	72,6	72,7
4	Polska	73,4	73,6	73,8	74,0	74,2	74,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 23.11.2020).

O poprawie komfortu mieszkańców Gminy Łądek-Zdrój w zakresie mieszkalnictwa może świadczyć wzrost średniej liczby izb w 1 mieszkaniu, który w omawianym okresie wyniósł 0,54%. Jego wartość była wyższa w porównaniu z procentowym wzrostem tego wskaźnika w powiecie kłodzkim (0,28%). W tym samym czasie średnia krajowa pozostawała stabilna, natomiast w przypadku wojewódzkiej odnotowano spadek jej wartości o 0,52%. Jak wskazuje poniższa tabela na jedno mieszkanie w Gminie przypadało średnio 3,70% izby, czyli więcej niż średnio na jedno mieszkanie w powiecie kłodzkim, ale nieco mniej niż w kraju i województwie.

Tab. 40. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu (jednostka miary: izba)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	3,72	3,73	3,73	3,73	3,73	3,74
2	pow. kłodzki	3,58	3,58	3,58	3,58	3,59	3,59
3	woj. dolnośląskie	3,84	3,84	3,84	3,83	3,83	3,82
4	Polska	3,82	3,82	3,82	3,82	3,82	3,82

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 23.11.2020).

O sukcesywnym zwiększaniu się standardu mieszkaniowego w Gminie Łądek-Zdrój informują również wskaźniki przedstawione w dwóch kolejnych tabelach, sporządzonych w oparciu o dane zgromadzone przez GUS. Pierwszy z nich podaje przeciętną liczbę osób przypadających na jedną izbę, jego wartości oraz spadek (5,97%) w Gminie kształtowały się w latach 2014-2019 na poziomie średniej wojewódzkiej. Wartości tego wskaźnika dla Gminy były niższe niż dla powiatu kłodzkiego oraz kraju, co uznać należy za zjawisko pozytywne.

Tab. 41. Przeciętna liczba osób na 1 izbę (jednostka miary: osoba)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	0,67	0,66	0,65	0,65	0,64	0,63
2	pow. kłodzki	0,72	0,71	0,70	0,70	0,69	0,68
3	woj. dolnośląskie	0,67	0,67	0,66	0,65	0,64	0,63
4	Polska	0,72	0,71	0,70	0,70	0,69	0,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 23.11.2020).

W analizowanym przedziale czasowym na jednego mieszkańca Gminy Łądek-Zdrój przypadła znacznie większa powierzchnia użytkowa mieszkania niż w powiecie kłodzkim oraz w kraju. Jej wielkość przekraczała również, choć w mniejszym stopniu, próg wojewódzki. Z drugiej wszakże strony jej wzrost w ujęciu procentowym (6,1%) była niższa niż w powiecie (7,2%), województwie (8,6%) oraz kraju (7,5%).

Tab. 42. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (jednostka miary: m²)

Lp.	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	29,7	30,2	30,4	30,6	31,1	31,5
2	pow. kłodzki	26,5	26,9	27,3	27,6	27,9	28,4
3	woj. dolnośląskie	27,9	28,3	28,7	29,2	29,7	30,3
4	Polska	26,7	27,0	27,4	27,8	28,2	28,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 23.11.2020).

W przypadku lokali komunalnych w Gminie Łądek-Zdrój obserwuje się zmniejszenie ich liczby (2015 r. – 454, 2016 r. – 432, 2018 r. – 384), co zgodne jest z trendem wojewódzkim oraz krajowym. Tendencja znajduje uzasadnienie w wysokich kosztach utrzymania tych lokali we wspólnotach mieszkaniowych.

Przedstawione powyżej dane dotyczące zasobów mieszkaniowych zdają się wskazywać na korzystną sytuację mieszkaniową w Gminie Łądek-Zdrój. Świadczy o niej wzrost liczby budynków mieszkalnych oraz mieszkań, ale także wartości wskaźników ukazujących poprawę warunków mieszkaniowych (wysoki wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców; spadek liczby osób na 1 izbę; wskaźnik przeciętnej powierzchni mieszkania na jednego mieszkańca). Dane udostępnione przez GUS, służące za podstawę powyższej analizy, dotyczą jednak wszystkich mieszkańców Gminy, a więc nie uwzględniają sytuacji w mieście oraz na jej obszarze wiejskim. Stąd dane te mogą wpływać na zniekształcenie wyników analizy; wiadomo bowiem, iż standard życia na obszarach wiejskich odbiega zazwyczaj znacznie od standardów w mieście. W przypadku Gminy Łądek-Zdrój na rozbieżności tego rodzaju zwracano uwagę w podrozdziale 2.5.1. dotyczącym infrastruktury technicznej. Podejrzewać należy, iż podobna sytuacja zachodzi w kwestii mieszkaniowej, zwłaszcza, iż zwykle na wsi bardziej powszechny jest

tradycyjny model rodziny wielopokoleniowej. Wskutek tego jedno mieszkanie użytkowane jest przez większą liczbę osób niż w mieście.

Oprócz tego na wzrost powyżej wymienionych wskaźników dotyczących mieszkalnictwa wpływają zapewne niekorzystne uwarunkowania demograficzne w Gminie Łądek-Zdrój, a zwłaszcza trend depopulacyjny. W jego rezultacie zmniejsza się liczba użytkowników mieszkań, a tym samym zwiększa się powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca.

W przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu ankiecie 32,7% respondentów oceniło warunki mieszkaniowe w Gminie jako dobre, ale pamiętać należy, iż w badaniu wzięło udział jedynie 0,6% ogółu jej mieszkańców. Ponadto niektórzy z nich wskazali na potrzebę budowy mieszkań przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego, a więc przeznaczonych dla osób niezamożnych lub średniozamożnych. Poprawa sytuacji mieszkaniowej w Gminie Łądek-Zdrój powinna zostać sprzężona z szeregiem działań prorozwojowych mających na celu polepszenie ogólnej sytuacji demograficznej. Działania te powinny mieć charakter kompleksowy, a ich rezultat powinien w przyszłości zaowocować poprawą warunków mieszkaniowych oraz sytuacji gospodarczej Gminy.

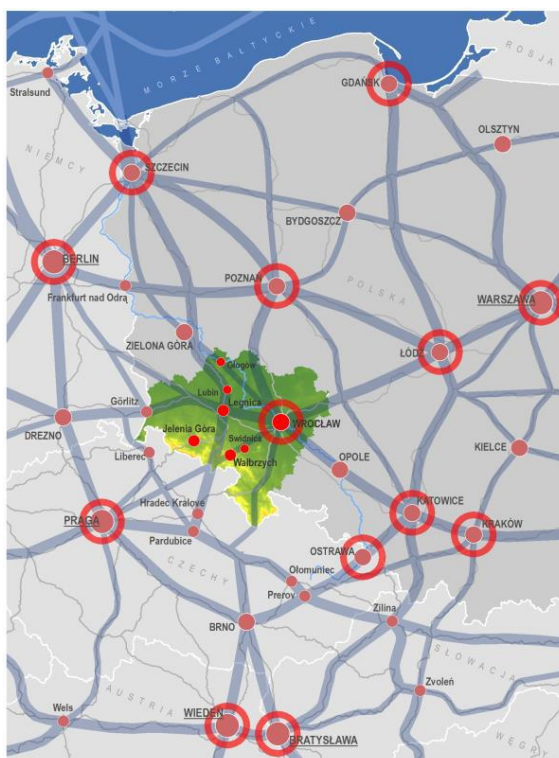
2.5.3. Transport i komunikacja

Na tle innych województw województwo dolnośląskie odznacza się dobrze rozwiniętą siecią transportową, o czym świadczą wysokości wskaźników gęstości sieci drogowej i kolejowej przekraczające średnie krajowe. Region ten posiada duże znaczenie ze względu na przebiegające przez jego obszar następujące korytarze transportowe:

- Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T kluczowej dla Unii Europejskiej (poniższa mapa);

Mapa 9. Powiązania transportowe sieci TEN-T

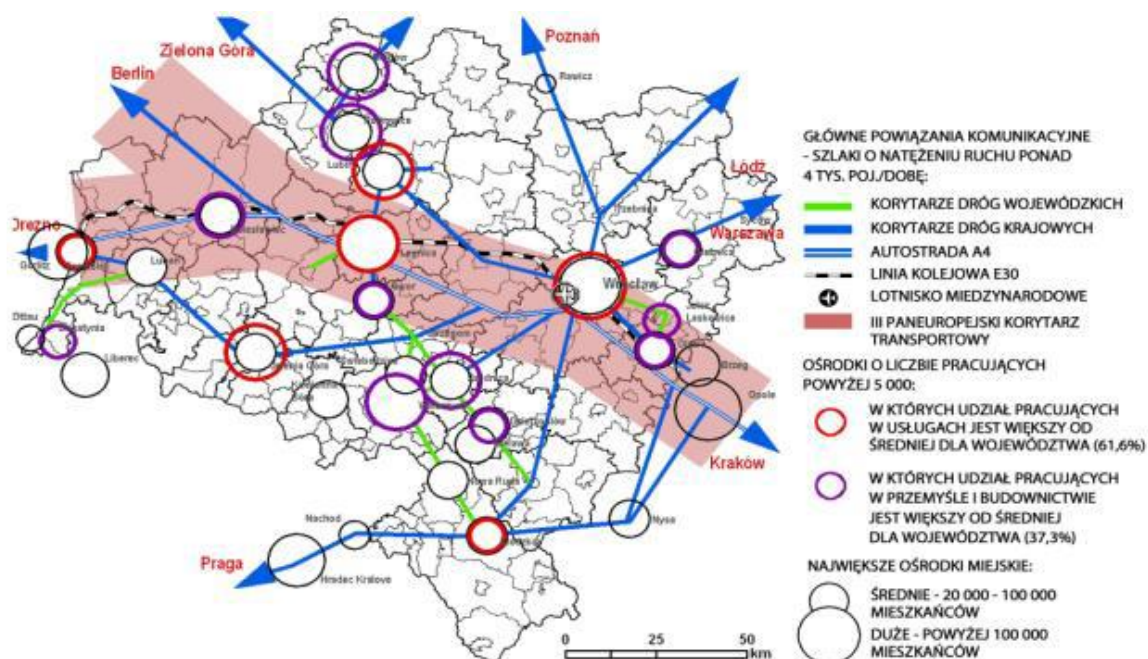

Źródło: *Koncepcja sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego*, oprac. Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław 2018, s. 7.

- III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego 19 (Berlin/Drezno – Wrocław – Kraków – Rzeszów – Lwów – Kijów) (poniższa mapa),
- Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC ROUTE 65 – łączy Morze Bałtyckie z Morzem Adriatyckim, czyli Szwecję, Polskę (województwa zachodniopomorskie, lubuskie i dolnośląskie), Słowację, Czechy, Węgry oraz Chorwację.

Mapa 10. Największe ośrodki osadnicze województwa dolnośląskiego na tle powiązań komunikacyjnych

Źródło: Strategia rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, oprac. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław 2018, s. 8.

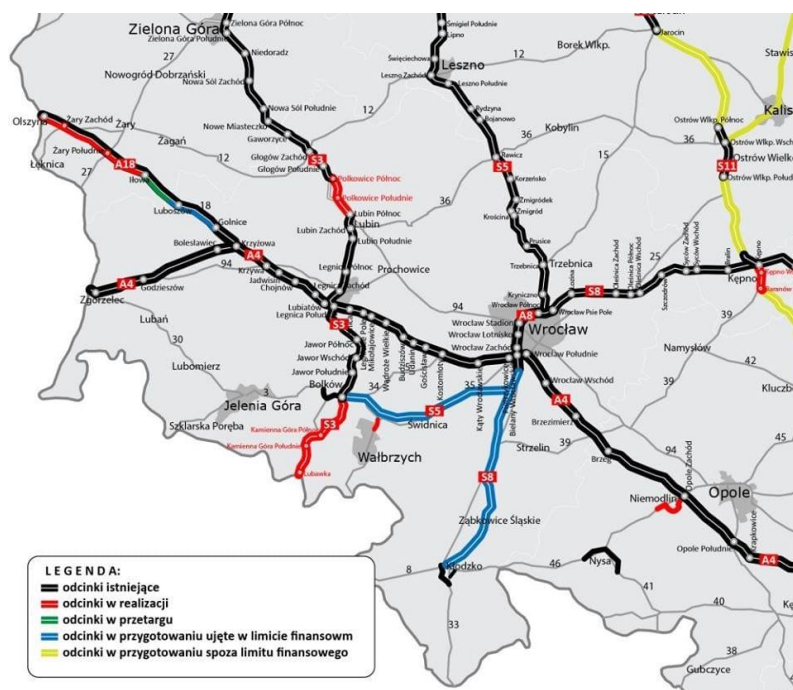
Rzut oka na powyższe mapy pozwala stwierdzić, iż główną rolę w regionie odgrywają połączenia transportowe o przebiegu horyzontalnym. Stąd zarówno w „Strategii Rozwoju Sudety 2030” (2016) oraz „Strategii rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030” (2018) podkreślono słabość wertykalnych powiązań transportowych województwa dolnośląskiego, zwłaszcza ze stolicą kraju. Wskazano przy tym na zbyt małą ilość dróg ekspresowych i dwujezdniowych o kierunku północ-południe oraz generalnie niewykorzystany potencjał istniejących linii kolejowych i małą rolę transportu kolejowego.

Wychodząc naprzeciw powyżej omówionym brakom i niedomaganiom Rada Ministrów podjęła w 2018 r. decyzję o nowelizacji „Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2014–2023 (z perspektywą do 2025 r.)” w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych poprzez dopisanie do niego budowy tzw. sudeckiego igreka. Mianem tym określa się drogi ekspresowe S8 oraz S5, z których pierwsza łączy Wrocław z Kłodzkiem (długość 80 km), druga zaś Wrocław ze Świdnicą, Wałbrzychem i Bolkowem (długość 50 km)(poniższa mapa).

Mapa 11. Przebieg dróg ekspresowych S5 i S8 tworzących tzw. sudecki igrek

Źródło: <https://wroclife.pl/nasze-miasto/sudecki-igrek/> (dostęp: 22.11.2020).

Decyzja została uznana za historyczną dla subregionu wałbrzyskiego, ponieważ obie te drogi ekspresowe wpisują się w przebieg Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego, a zatem otwierają komunikacyjnie region ułatwiając połączenia nie tylko dla mieszkańców, ale również dla turystów oraz inwestorów. Od lat wskazuje się na utrudnioną komunikację tej części województwa dolnośląskiego z jego stolicą oraz z innymi większymi ośrodkami w kraju. Pomimo, iż planowana droga S8 nie prowadzi przez obszar Gminy Łądek-Zdrój, znajduje się ona w bezpośredniej strefie jej oddziaływania, co pozwoli z pewnością odczuć mieszkańcom pozytywne skutki gospodarcze tego otwarcia komunikacyjnego. Tym bardziej, iż sprawne funkcjonowanie systemu transportowego będzie wymagało zintegrowania wszystkich typów połączeń: wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych; na konieczność poprawy powiązań wewnątrz krajowych wskazuje „Strategia rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030”.

Dla Gminy Łądek-Zdrój stwarza to większe szanse na działania ukierunkowane na modernizację infrastruktury transportowej i bardziej intensywną realizację inwestycji w tym zakresie. Zgodnie z danymi UMiG Łądek-Zdrój, zamieszczonymi

w poniższych dwóch tabelach, przez obszar Gminy przebiega łącznie 280,7 km dróg, z czego 30,4 km w granicach miasta (czyli 10,7% ogółu dróg). Największą część ogółu dróg w Gminie stanowią drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych (66,2%), następnie drogi powiatowe (15,7%), drogi gminne (9,5%), wreszcie – drogi wojewódzkie (8,61%).

Tab. 43. Zestawienie kategorii dróg na terenie miasta Łądek-Zdrój

Lp.	Rodzaj drogi	Całkowita długość (km)	Udział procentowy (%)	Wskaźnik gęstości km/100 km ²
1	drogi wojewódzkie	7,81	25,67	7,64
2	drogi powiatowe	3,68	12,10	6,82
3	drogi gminne	18,93	62,23	15,73
4	ogółem	30,42	100,00	30,19

Źródło: Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., oprac. UMiG Łądek-Zdrój, Łądek-Zdrój 2020, s. 141.

Tab. 44. Zestawienie kategorii dróg poza granicami miasta Łądek-Zdrój

Lp.	Rodzaj drogi	Całkowita długość (km)	W tym ilość utwardzonych	Wskaźnik gęstości km/100 km ²
1	drogi wojewódzkie	16,72	16,72	14,29
2	drogi powiatowe	41,07	ok. 30,00	35,10
3	drogi gminne	8,10	8,10	6,89
4	drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych	188,40	11,84	160,47
5	ogółem	254,29	66,66	217,34

Źródło: Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., oprac. UMiG Łądek-Zdrój, Łądek-Zdrój 2020, s. 141.

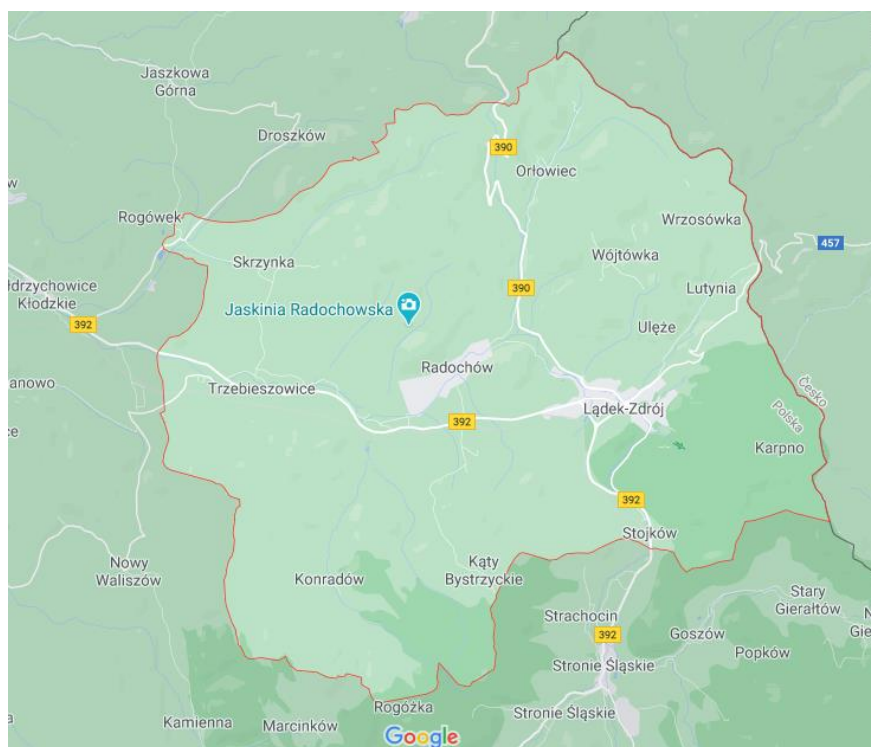

Do dróg wojewódzkich prowadzących przez teren Gminy należą:

- nr 390 – jej długość w granicach Gminy wynosi 11,37 km, łączy Kamieniec Ząbkowicki z Łądkiem-Zdrój prowadząc przez malownicze pasmo Gór Żłoty;h;
- nr 392 – jej długość w granicach Gminy wynosi 13,16 km, biegnie przez Góry Żłote, Góry Bialskie i Masyw Śnieżnika, a na jej trasie znajduje się Przełęcz Puchaczówka, przez co posiada ona duże walory krajobrazowe.

Przebieg obu dróg wojewódzkich prezentuje poniższa mapa.

Mapa 12. Przebieg dróg wojewódzkich nr 390 i 392 na obszarze Gminy Łądek-Zdrój

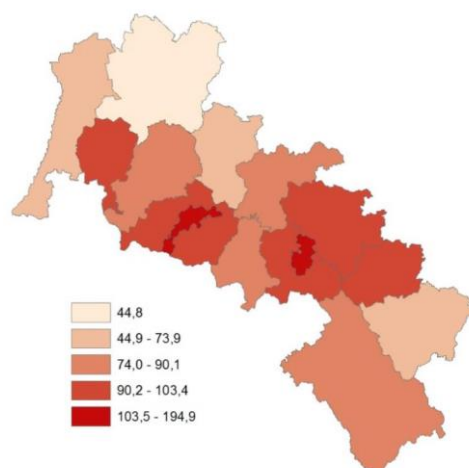

Źródło: <https://www.google.pl/> (dostęp: 24.11.2020).

Stan dróg na obszarze Gminy określa się jako bardzo zróżnicowany – od dróg o nawierzchni twardej ulepszonej po drogi gruntowe, co odzwierciedla sytuację w regionie (poniższa mapa). Udział dróg o utwardzonej nawierzchni w ogóle dróg wytyczonych poza granicami miasta wynosi 26,2%. Najlepiej pod tym względem wypadają drogi wojewódzkie oraz gminne, które są całkowicie utwardzone, gorzej zaś powiatowe, z których ok. 70% posiada taką nawierzchnię.

Mapa 13. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej [km] na 100 km w subregionach wałbrzyskim i jeleniogórskim według powiatów (stan na 31 XII 2016)

Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety, oprac. Centrum Badawczo-Rozwojowe Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2018, s. 57.

Fakt, iż drogi posiadają utwardzoną nawierzchnię nie oznacza, iż ich stan techniczny jest zadowalający i gwarantuje komfort oraz bezpieczeństwo ich użytkownikom. Uczestnicy ankiety przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu wskazali stan infrastruktury drogowej jako przeciętny (20,4%), zły (38,8%) oraz bardzo zły (36,7%), co wskazuje, iż obszar ten wymaga dalszych inwestycji w celu polepszenia jakości dróg. Jak wskazuje poniższa tabela, opracowana na podstawie danych udostępnionych przez GUS, procentowy udział wydatków przeznaczanych na drogi publiczne w ogóle wydatków Gminy Łądek-Zdrój w ostatnich latach dość systematycznie malał i nie przekraczał poziomu średnich wojewódzkich i krajowych. Oprócz tego na przestrzeni lat wartość tego spadku wynosiła aż 63,2%, czyli o wiele więcej niż średnia spadku w gminach bez miast na prawach powiatu w powiecie kłodzkim (30,8%), województwie dolnośląskim (16,9%) i kraju (14,7%).

Tab. 45. Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem (jednostka miary: %)

Lp.	Jednostka	Rodzaj jednostki	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Gmina Łądek-Zdrój	gminy	3,8	1,9	1,5	3,0	1,0	1,4
2	pow. kłodzki	gminy	3,9	2,8	2,7	5,4	4,9	2,7
		powiaty	6,3	6,6	8,4	13,8	19,4	15,1
3	woj. dolnośląskie	gminy	6,5	5,7	5,1	6,0	7,0	5,4
		powiaty	10,8	10,0	10,3	12,0	14,6	11,3
4	Polska	gminy	6,8	6,3	5,6	6,7	7,6	5,8
		powiaty	12,9	13,1	13,2	15,2	17,4	14,9

*gminy bez miast na prawach powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL (dostęp: 25.11.2020).

Niemniej Gmina podejmuje działania ukierunkowane na polepszenie infrastruktury drogowej: przebudowano następujące ulice: Kopernika, Zamkową, Rataja, Słoneczną oraz Aleję Marzeń, wybudowano parking przy ul. M. Curie-Skłodowskiej, a także zmodernizowano chodniki w parku im J. Słowackiego oraz utwardzono teren pod zatokę postojową przy Alei Marzeń. Pod koniec 2020 r. zakończył się remont nawierzchni drogi nr 258 w Skrzynce oraz budowa parkingu dla samochodów osobowych przy ulicy Śnieżnej w Łądku-Zdroju. Oprócz tego zadbano o oświetlenie nowo wybudowanego parkingu oraz Alei Marzeń.

Niewątpliwie największą inwestycją w zakresie infrastruktury drogowej jest przebudowa ulicy Wolności. Gmina uzyskała na ten cel dofinansowanie z Funduszu Dróg Samorządowych (FDS). W 2020r. Gmina złożyła wniosek o dofinansowanie z FDS na przebudowę ulicy Kościelnej.

Gmina Łądek-Zdrój podejmuje szereg działań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej – w samym 2020 r. zleciła wykonanie 3 dokumentacji

projektowych na remont dróg (ul. Fabryczna, ul. Zdrojowa, droga w Trzebieszowicach wraz z modernizacją mostu), a także w ramach zastępstwa inwestorskiego zleciła wykonanie dokumentacji projektowej na budowę odcinka chodnika przy drodze wojewódzkiej 390 poprawiającego bezpieczeństwo na ul. Widok i ul. Wiosennej.

Gmina współfinansuje również inwestycje powiatu kłodzkiego mające na celu modernizację dróg powiatowych, których stan jest najgorszy spośród wszystkich kategorii dróg na jej terenie (w 2019 r. wyremontowano 1,5 km drogi we wsi Orłowiec). Część z wymienionych inwestycji zrealizowano dzięki pozyskaniu funduszy z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Funduszu Dróg Samorządowych.

Ponadto Gmina aktywnie zabiega o przeprowadzenie kompleksowego remontu nawierzchni drogi wojewódzkiej nr 392 na odcinku Żelazno –Łądek-Zdrój oraz odcinka drogi wojewódzkiej nr 390 pomiędzy Żłotym Stokiem a Orłowcem. W tej sprawie kierowane są nieustannie pisma do Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei oraz Zarządu Województwa Dolnośląskiego.

Na Gminie spoczywa także obowiązek oświetlenia placów, dróg i ulic oraz zimowego utrzymania dróg, co ma szczególne znaczenie ze względu na górskie położenie oraz uzdrowiskowy charakter Gminy. Na terenie miasta przejezdność dróg zapewniane jest przez Łądeckie Usługi Komunalne Sp. z o. o. (LUK), zaś na obszarze wiejskim przez prywatnych przedsiębiorców.

Do marca 2004 r. do Łądka-Zdroju kursowały pociągi pasażerskie; miasto położone jest na 25 km linii kolejowej nr 322 prowadzącej od Kłodzka do Stronia Śląskiego. Jest to jednotorowa, normalnotorowa i niezelektryfikowana linia kolejowa, na której obecnie odbywa się jedynie ruch towarowy (na odcinku do Ołdrzychowic Kłodzkich - Kopalnia Dolomitu). Historia linii kolejowej związana jest bezpośrednio z Łądkiem-Zdrój, do jej budowy przystąpiono bowiem pod koniec XIX w., gdy miasto cieszyło się opinią jednego z najpopularniejszych uzdrowisk w Europie, co powodowało wzmożony ruch turystyczny. Otwarcie Kolei Doliny Białej Łądeckiej pod koniec 1897 r. przyczyniło się do wzrostu liczby odwiedzających Łądek-Zdrój do tego

stopnia, iż musiano rozbudować funkcjonujący tu budynek dworca. W 1912 r. oddano okazały kompleks dworcowy, który wyróżniał się wielkością, bryłą oraz materiałem (cegła) na tle pozostałych zabudowań stacyjnych na tej linii kolejowej.

Obecnie budynek został wyremontowany i przeznaczona na działalność Inkubatora Przedsiębiorczości (*vide* rozdział 2.4.1). W obiekcie zachowano funkcję dworca kolejowego, odnowiono poczekalnię, licząc na przywrócenie połączenia kolejowego do Łądka-Zdroju. Jego zamknięcie w 2004 r. wywołało niemałe kontrowersje, od tego czasu Gmina Łądek-Zdrój oraz powiat kłodzki aktywnie zabiegały o jego wznowienie, także poprzez organizację tzw. konferencji kolejowych²⁵. Zasadności tychże działań świadomi są również mieszkańcy Gminy, którzy w ankiecie wskazywali na konieczność przywrócenia linii kolejowej, podkreślając przy tym jej znaczenie dla podniesienia atrakcyjności turystycznej regionu. Wysiłki przyniosły w końcu pierwsze sukcesy na tym polu, ponieważ przyjęty w 2020 r. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” postuluje rewitalizację linii kolejowej nr 322.

Plan ten uwzględnia także utworzenie Trasy Kłodzkiej czyli jednego z jedenastu głównych korytarzy rowerowych w województwie dolnośląskim, który ma bieć od Lutyni w pobliżu Łądka-Zdroju poprzez Kłodzko do Kudowy-Zdroju. Tym samym magistrała ta, o długości 76 km, umożliwi przejazd przez całą Kotlinę Kłodzką w kierunku wschód-zachód z uwzględnieniem wielu miast uzdrowiskowych, m. in. Łądka-Zdroju, Kudowy-Zdroju, Polanicy-Zdroju oraz Dusznik-Zdroju. Prowadzić ma ona także w bezpośrednim sąsiedztwie Narodowego Parku Gór Stołowych oraz Śnieżnickiego Parku Krajobrazowego (poniższa mapa).

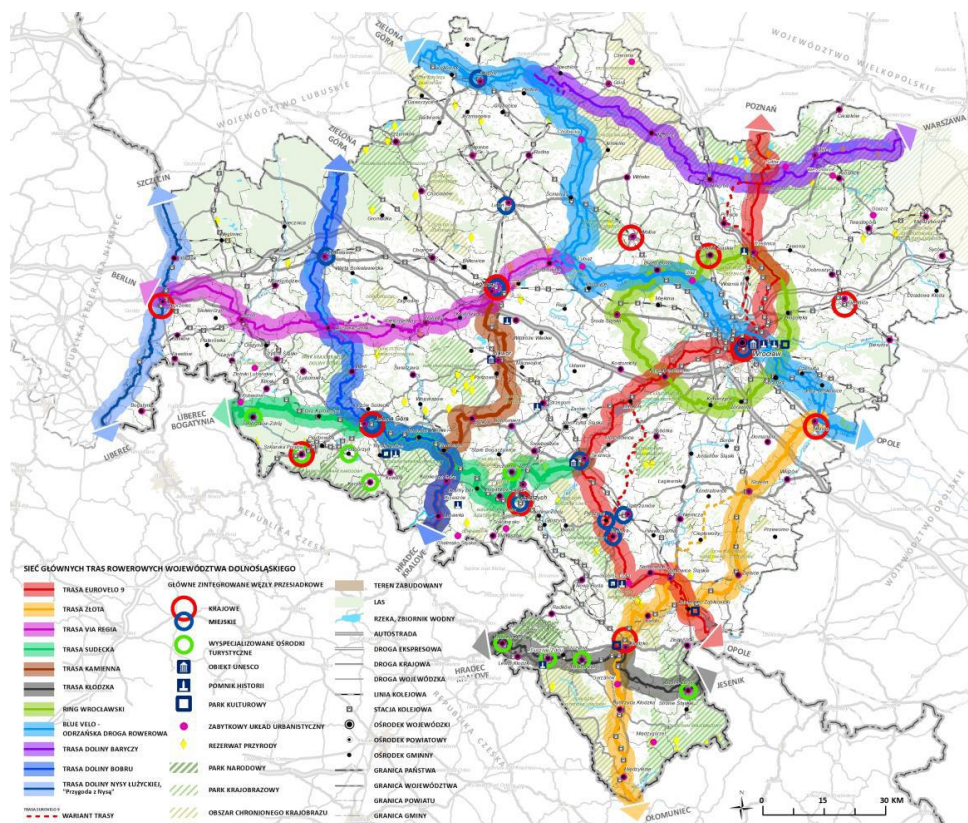
---

²⁵ Por. A. Marek, I. Tylman, M. Żochowska, *Kolej w Dolinie Białej Łądeckiej jako niewykorzystany element krajobrazu kulturowego*, [w:] *Infrastruktura komunikacyjna w krajobrazie*, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego, nr 18, Sosnowiec 2012, s. 126-127.

Tab.46. *Koncepcja głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego (Trasa Kłodzka oznaczona kolorem szarym)*

Źródło: *Koncepcja sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego, oprac. Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław 2018, s. 21.*

Koncepcja utworzenia korytarzy rowerowych w województwie dolnośląskim została zaprezentowana w 2018 r., a jej celem jest stworzenie szkieletu, który ma stanowić podstawę do wyznaczania szczegółowych rozwiązań i przebiegów oraz późniejszej budowy tras. Jej realizacja ma zapewnić spójność działań podejmowanych w kierunku rozwijania infrastruktury rowerowej, a także zintegrować ją z publicznym transportem zbiorowym, w tym zwłaszcza z koleją. Stąd znaczny fragment Trasy Kłodzkiej nawiązuje do przebiegu linii kolejowej nr 322, a przyszła realizacja obu tych założeń powinna przynieść wymierne efekty gospodarcze i społeczne dla Gminy Łądek-Zdrój.

Transportu zbiorowy na terenie Gminy organizowany jest przez Powiat Kłodzki. Usługa przewozowa w zakresie ogólnodostępnego transportu zbiorowego w ramach linii regularnych realizowana jest przez dwóch przewoźników: Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Kłodzku oraz Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Beskid”. Gmina Łądek-Zdrój posiada w swoim zarządzie 21 przystanków komunikacyjnych, w tym 5 na terenie miasta. Ponadto na terenie Gminy dostępne są nieregularne usługi przewozowe pasażerskie lub pasażersko-towarowe świadczone przez kilku taksówkarzy. Informację o usługach transportu zbiorowego udostępniane są na oficjalnej stronie UMiG Łądek-Zdrój.

W lutym 2019 r. miało miejsce uroczyste otwarcie pierwszej stacji ładowania pojazdów w Łądku-Zdroju z udziałem delegacji gmin i firm partnerskich. Zlokalizowana jest ona na parkingu przy placu M. Skłodowskiej-Curie, ładuje bezpłatnie samochody prądem zmiennym o mocy 2 x 11 kW. Była to pierwsza stacja zrealizowana w ramach projektu e-Sudety, którego zmierzaniem jest popularyzacja środków transportu niskoemisyjnego, stacji ładowania pojazdów elektrycznych oraz szeroko pojętej edukacji wśród społeczeństwa kształtującej zachowania proekologiczne. Projekt zakłada powstanie 23 stacji ładowania pojazdów elektrycznych w Sudetach; do marca 2020 r. oddano do użytku 9 z nich, dalszą realizację wstrzymał stan epidemiologiczny. Druga ze stacji została zainstalowana przy Inkubatorze Przedsiębiorczości przy ul. Kolejowej w Łądku-Zdroju. Udostępnienie stacji ładowania pojazdów elektrycznych wpisuje się w wysiłki Gminy zmierzające do opracowania i realizacji strategii elektromobilności podjęte od 2019 r.

Rysunek 1. Stacja ładowania pojazdów elektrycznych w Łądku-Zdroju

Źródło: UMiG w Łądku-Zdroju.

Przedstawione powyżej informacje dotyczące transportu i komunikacji na terenie Gminy Łądek-Zdrój wskazują na dość niekorzystną sytuację w tym zakresie zarówno na poziomie lokalnym, jak i ponadlokalnym. Do negatywnej oceny skłania zwłaszcza niezadowalający wciąż, pomimo przeprowadzanych inwestycji, stan techniczny dróg przebiegających przez obszar Gminy. Konieczność ich modernizacji podkreślali wielokrotnie uczestnicy badania ankietowego. Z drugiej strony Gmina, podobnie jak i cały region kłodzki, zlokalizowana jest poza zasięgiem głównych ciągów komunikacyjnych. Obie te trudności stanowią mogą poważne ograniczenie dla dalszego rozwoju turystyki, a tym samym gospodarki i społeczeństwa Gminy, która jest wyspecjalizowanym ośrodkiem turystycznym. Odpowiedni poziom infrastruktury komunikacyjnej to również jeden z czynników przyciągających potencjalnych inwestorów. Wreszcie – dla mieszkańców poprawa stanu dróg oznacza poprawę bezpieczeństwa oraz podwyższenie standardu życia.

Szansy dla Gminy upatrywać należy w planowanych działaniach prorozwojowych, których celem jest lepsze skomunikowanie tej części województwa, a więc w budowie tzw. igreka sudeckiego, rewitalizacji Linii Kolejowej Białej Łądeckiej oraz realizacji koncepcji korytarza rowerowego Trasy Kłodzkiej. Oczekiwanym rezultatem tych działań jest otwarcie regionu, co powinno dać w przyszłości wymierne korzyści gospodarcze i społeczne, policzalne i niepoliczalne. Za znakomity przykład służy tu Linia Kolejowa Białej Łądeckiej, której otwarcie w końcu XIX w. spowodowało jeszcze większy napływ turystów do Łądka-Zdroju, a w efekcie wzmocnienie jego pozycji uzdrowskiej. Realizacja wymienionych inwestycji będzie wymagała od władz Gminy podjęcia wysiłku ich skoordynowania z działaniami podejmowanymi lokalnie, zgodnie z zasadą integracji systemu transportowego. Oznacza to głównie dalsze działania modernizacyjne istniejącej infrastruktury transportowej finansowane z budżetu Gminy, środków państwowych i dotacji unijnych. Drugi aspekt powinno stanowić dalsze kroki Gminy w kierunku rozwijania alternatywnych, niskoemisyjnych i proekologicznych form transportu (np. rowery elektryczne, transport publiczny). Proekologiczne inicjatywy w zakresie transportu wpisują się nie tylko w aktualne trendy i cele polityki krajowej i międzynarodowej, ale także w uzdrowski i turystyczny charakter Gminy Łądek-Zdrój.

3. UZDROWISKO

Na obszarze Gminy Łądek-Zdrój funkcjonuje uzdrowisko, którego korzenie sięgają średniowiecza – pierwsze wzmianki pisane dotyczą urządzeń kąpielowych zniszczonych przez Mongołów zaraz po stoczeniu bitwy pod Legnicą w 1241 r. W późniejszych wiekach Łądek-Zdrój odwiedzali słynni władcy (np. Katarzyna II, cesarz Aleksander II) najwybitniejsi ludzie nauki i sztuki (np. J. W. Goethe); z czasem zyskiwał na popularności, stając się w XIX w. najpopularniejszym kurortem europejskim. Zadecydowały o tym wspomniane wcześniej (podrozdział 2.2.2.) klimat oraz wody radocynne i cieplice siarczkowe i fluorkowe. Ze względu na położenie geograficzne Łądka-Zdroju oraz wysokość nad poziomem morza (420- 510 m) panujący tu klimat określany jest jako górski silnie bodźcowy, co oznacza jego właściwości silnie stymulujące wiele układów, zwłaszcza układ krążenia, oddechowy i odpornościowy. Z kolei wody wpływają dobroczynnie na schorzenia ortopedyczno-urazowe i reumatologiczne, choroby układu nerwowego i naczyń obwodowych, osteoporozę, choroby skórne oraz kobiece.

Dzięki działalności leczniczej na mocy rozporządzenia z 1967 r. Łądek-Zdrój znalazł się wśród miejscowości uznanych za uzdrowiska. Decyzja ta była następstwem ustawy uzdrowiskowej przyjętej w 1966 r., którą obecnie ocenia się negatywnie, m. in. z powodu braku funkcji ochronnych²⁶. Zmiany w tym zakresie wprowadziła uchylająca ją ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych²⁷. Zgodnie z jej założeniami Gmina Łądek-Zdrój jest jedną z czterdziestu pięciu na terenie Polski gmin posiadających specjalny status uzdrowiskowy. Ustawa z 2005 r. definiuje uzdrowisko jako obszar, na którym prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe oraz znajdują się na nim zakłady lecznicze

²⁶ J. Korczak, *Gmina uzdrowiskowa w prawodawstwie polskim*, Opolskie Studia Administracyjno-Prawne, t.16/1 (2018), s. 107-111.

²⁷ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1056 ze zmianami).

oraz urządzenia lecznicze. Gmina uzdrowiskowa, poza zadaniami przewidzianymi przepisami ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, realizuje zadania własne związane z zachowaniem funkcji leczniczych uzdrowiska. Zadania te obejmują przede wszystkim:

- gospodarowanie terenami, z uwzględnieniem potrzeb lecznictwa uzdrowiskowego, ochrony źródeł naturalnych surowców leczniczych oraz budowy lub innych czynności zabronionych w poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej;
- ochronę warunków naturalnych uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz spełniania wymagań w zakresie dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza, natężenia hałasu, odprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, gospodarki odpadami, emisji pól elektromagnetycznych, o których mowa w odrębnych przepisach;
- tworzenie warunków do funkcjonowania zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego oraz rozwoju infrastruktury komunalnej w celu zaspokajania potrzeb osób przebywających w gminie w celu leczenia uzdrowiskowego;
- tworzenia i ulepszania infrastruktury komunalnej i technicznej przeznaczonej dla uzdrowisk lub obszarów ochrony uzdrowiskowej, związanej ze spełnieniem warunków określonych ustawą.

Do utrzymania statusu uzdrowiska gminy zobowiązane są nie rzadziej niż raz na 10 lat do sporządzania i przedstawiania ministrowi właściwemu do spraw zdrowia operatu uzdrowiskowego celem potwierdzenia spełniania przez jej obszar albo jego część wymagań określonych w ustawie. Dokument określa możliwości prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na jej obszarze. Dzieli się na część graficzną i opisową, w której należy zawrzeć aż 12 elementów wymienionych w art. 39 ust. 4 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, w tym m. in. świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych i właściwości lecznicze klimatu, informacje na temat działających zakładów lecznictwa uzdrowiskowego oraz urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego lub dane o planach w tym zakresie, informacje o ujęciach wody,

sieci wodno-kanalizacyjnej, oczyszczalniach ścieków, gospodarce odpadami oraz o mogących wystąpić zagrożeniach ekologicznych, informacje o stanie czystości powietrza oraz natężeniu hałasu, opracowane zgodnie z odrębnymi przepisami. Jeżeli na podstawie złożonego operatu Minister stwierdzi nieprawidłowości, wyznacza okres dostosowawczy w celu ich usunięcia. Okres ten może maksymalnie wynosić pięć lat. W przypadku nieusunięcia nieprawidłowości szef resortu zdrowia ma obowiązek wystąpić do Rady Ministrów o pozbawienie danego obszaru statusu uzdrowiska lub statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej.

Gminy, którym otrzymały status gminy uzdrowiskowej lub obszaru ochrony uzdrowiskowej w myśl wspomnianej ustawy, zobligowane są do pobierania tzw. opłaty uzdrowiskowej przewidzianej w ustawie z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych²⁸. Opłatę tę uiszczają osoby fizyczne przebywające dłużej niż jedną dobę, w celach zdrowotnych, turystycznych, szkoleniowych oraz wypoczynkowych, w miejscowościach posiadających status uzdrowiska. Stawkę opłaty uzdrowiskowej oraz miejscowej ustaliła Rada Miejska Łądek-Zdroju dnia 28 listopada 2019 r. uchwałą nr XIV/91/2019; stawki te obowiązują od początku 2020 r.

W roku 2019 upłynął termin ważności operatu uzdrowiskowego dla Gminy Łądek-Zdrój, w związku z czym jej władze już w 2018 r. podjęły starania o przygotowanie nowego raportu. Został on przedłożony Ministrowi Zdrowia i w chwili przygotowywania niniejszego dokumentu uzyskał jego pozytywną opinię. Operat uzdrowiskowy zostanie uchwalony przez Radę Miejską Łądek-Zdroju dnia 1 kwietnia 2021 r.

Działalność uzdrowiskowa prowadzona na terenie Gminy Łądek-Zdrój definiuje jej turystyczno-uzdrowiskowy charakter i decyduje o jej szczególnym statusie gminy uzdrowiskowej. Z faktu tego wynikają dla Gminy zarówno korzyści jak i pewne ograniczenia. Z jednej strony zachowanie statusu gminy

---

²⁸ Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. 1991 nr 9 poz. 31).

uzdrowiskowej wymaga wysiłków ukierunkowanych na utrzymanie, unowocześnianie i dostosowywanie do aktualnych potrzeb klientów zakładów i urządzeń leczniczych. Gmina musi także starać się o zachowanie norm w zakresie ochrony środowiska i stanu instalacji technicznych (sieci kanalizacyjnej, wodociągowej itp.), co powinno przekładać się na jakość jej funkcjonowania oraz warunki życia jej mieszkańców i kuracjuszy. Dodatkowo stymuluje podejmowanie działań proekologicznych. Podobne rezultaty przynosi opłata uzdrowiskowa, która stanowi poważny zastrzyk finansowy umożliwiający Gminie realizację zadań własnych związanych z zachowaniem funkcji leczniczych uzdrowiska. Taki charakter Gminy wymaga wszakże nieustannego promowania jej oferty uzdrowiskowej i turystycznej oraz rozwijania wachlarza atrakcji kulturalnych, co jak ukazano w poprzednich podrozdziałach udaje się Gminie Łądek-Zdrój doskonale.

Z drugiej strony status gminy uzdrowiskowej i pozostający jego konsekwencją podział jej obszaru na trzy strefy ochronne A, B i C, ogranicza jej możliwości rozwoju gospodarczego w innych niż turystyka kierunkach, np. rozwój przemysłu. Strefa A obejmuje obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu czy obsłudze pacjenta lub turysty. Mniejsze obwarowania obowiązują w strefie B uzdrowiska, która obejmuje obszar przyległy do strefy A i stanowi jej otoczenie. Na tym terenie zlokalizowane są nieuciążliwe w procesie leczenia pacjentów obiekty usługowe, turystyczne, sportowe i komunalne. W strefie ochronnej C nie można z kolei prowadzić nieplanowanego wyrębu drzew czy działań powodujących niekorzystną zmianę stosunków wodnych.

4. ANALIZA SWOT

Jednym z narzędzi stosowanych do przeprowadzenia analizy strategicznej jest analiza SWOT – zestawienie silnych i słabych stron jednostki samorządu terytorialnego (ang. *Strengths* oraz *Weaknesses*) oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych (ang. *Opportunities* oraz *Threats*). Metoda ta umożliwia zebranie oraz usystematyzowanie informacji o wewnętrznym potencjale gminy, jak również dostrzeganych barierach; jednocześnie zwraca uwagę na pojawiające się w otoczeniu szanse oraz zagrożenia mające wpływ na działalność gminy oraz jej rozwój.

Poniższa tabela przedstawia wyniki analizy SWOT dla Gminy Łądek-Zdrój w oparciu o wyniki przeprowadzonej diagnozy jej sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Tab. 47. Analiza SWOT Gminy Łądek-Zdrój

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • optymalna lokalizacja geograficzna pozwalająca na rozwój rozmaitych form turystyki, zwłaszcza uzdrowskiej • zasoby wód radoczynnych, cieplice siarczkowe i fluorkowe • bogactwo fauny i flory • niski poziom zanieczyszczenia środowiska naturalnego (brak podmiotów gospodarczych istotnie uciążliwych dla środowiska naturalnego, niemal cały obszar Gminy objęty ochroną prawną) • położenie przygraniczne • zapewnienie ciągłości procesu edukacji na terenie Gminy (do poziomu liceum) • rozbudowana sieć placówek zdrowotnych, wsparta dodatkowo funkcjonowaniem licznych szpitali uzdrowskich	<ul style="list-style-type: none"> • peryferyjne i niedogodne komunikacyjnie położenie względem większych ośrodków • brak kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego i niesatysfakcjonujący stan istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej • ograniczenia działań prorozwojowych wynikające z ochrony prawnej przyrody (99,96% powierzchni Gminy jest nią objęte) • depopulacja głównie wskutek ujemnego przyrostu naturalnego • starzenie się społeczeństwa – spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (do 17 r. życia) • brak szkół zawodowych i branżowych (wpływ na bezrobocie oraz odpływ młodzieży do większych ośrodków o bogatszej ofercie edukacyjnej)

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie akcji i programów profilaktycznych na rzecz zdrowia • funkcjonowanie ośrodków opieki geriatrycznej i paliatywnej • wsparcie Gminy w organizacji programów ukierunkowanych na pomoc osobom starszym i bezrobotnym • spadek ogółu gospodarstw korzystających z pomocy społecznej • spadek liczby gospodarstw poniżej kryterium dochodowego • realizacja przez Gminę inwestycji mających na celu jej rozwój • bogata oferta kulturalna skierowana do mieszkańców, kuracjuszy i turystów w każdym wieku (festiwale, przeglądy, warsztaty itp.) • cieszące się popularnością imprezy kulturalne o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym • umiejętne łączenie bogatej oferty kulturalnej z krzewieniem wiedzy o dziedzictwie i kulturze regionu • prężna działalność kulturalno-edukacyjna i promocyjna CKiR • intensywna współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi (finansowa i pozafinansowa) oraz jednostkami samorządowymi z Polski i z Europy • wzrost liczby podmiotów gospodarczych • działalność prorozwojowa Gminy w zakresie przedsiębiorczości (Inkubator Przedsiębiorczości, ulgi podatkowe, inwestycje infrastrukturalne) • spadek liczby bezrobotnych • marka Łądek-Zdrój i jej rozpoznawalność w kraju • dobrze rozwinięta funkcja turystyczna • duża i zróżnicowana całoroczna baza noclegowa oraz towarzysząca jej baza gastronomiczna (w tym agroturystyczna i kwatery prywatne)	<ul style="list-style-type: none"> • system usług opiekuńczych niedostosowany do wzrostu potrzeb rosnącej liczby osób starszych • niższa niż średnia powiatu, wojewódzka i krajowa frekwencja mieszkańców Gminy w wyborach samorządowych • skutki społeczne długotrwałego bezrobocia: przestępczość, patologia itp. • duży odsetek osób trwale pozostających bez pracy, których aktywizacja należy do procesów trudnych • zdominowanie rynku pracy przez sferę turystyki, rekreacji i lecznictwa • większy odsetek kobiet wśród pracujących • ograniczony dostęp mieszkańcy wsi do instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej • konieczność modernizacji dotychczasowej oczyszczalni ścieków • niewystarczające zasoby mieszkaniowe • zły lub bardzo zły stan dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie Gminy • brak połączeń kolejowych • słabszy dostęp mieszkańców wsi do usług będący skutkiem niezadowolającego stanu komunikacji • trudności w zbilansowaniu budżetu Gminy

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> wielokulturowe i wielonarodowe dziedzictwo przeszłości (liczne zabytki) ścieżki i szlaki piesze, rowerowe itp.	

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> projekt budowy dróg ekspresowych S5 i S8, czyli tzw. sudeckiego igreka planowana rewitalizacja linii kolejowej nr 322 (dawna „Linia Kolejowa Białej Łądeckiej”) projekt utworzenia Trasy Kłodzkiej, czyli jednego z jedenastu głównych korytarzy rowerowych w województwie dolnośląskim współpraca z sąsiednimi samorządami zgodnie z ustawą z 15 lipca 2020 r. współpraca z sąsiednimi samorządami czeskimi proces starzenia się społeczeństwa – wzrost popytu na usługi uzdrowiskowe zmieniający się „model konsumpcyjny” Polaków – m.in. wyrażający się we wzroście udziału wydatków na turystykę i rekreację rosnący, zagraniczny i krajowy popyt na usługi agroturystyczne i kulturę wiejską rozwój Internetu, technologii i usług teleinformatycznych oraz kultury społeczeństwa informacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> zagrożenie powodzią i podtopieniami, zagrożenie pożarowe - ze względu na znaczące obszary leśne postępująca deformacja społeczeństwa Gminy – wzrost liczby seniorów służba zdrowia niewystarczająco dostosowana do skutków starzenia się społeczeństwa w zakresie opieki geriatrycznej i paliatywnej przewidywany wzrost liczby osób starszych pobierających stałe zasiłki i świadczenia otrzymywane z pomocy społecznej obniżenie potencjału konsumpcyjnego wskutek starzenia się społeczeństwa niewpewność w aktywizacji zawodowej długotrwale bezrobotnych mogą przynieść poważne skutki społeczne i gospodarcze, w tym dla budżetu Gminy „dziedziczenie” bezrobocia trudności w zbilansowaniu budżetu Gminy gospodarcze i społeczne następstwa pandemii wirusa SARS-CoV-2, zwłaszcza w branży turystyczno-uzdrowiskowej częste zmiany w prawie powodujące jego niestabilność, wysoka konkurencyjność zagranicznej i krajowej oferty usług turystyczno-rekreacyjnych oraz krajowej oferty usług uzdrowiskowych ograniczanie nakładów na lecznictwo uzdrowiskowe spadek popytu na usługi uzdrowiskowe i wynikający z nich spadek liczby kuracjuszy i turystów

	<ul style="list-style-type: none"> • dekapitalizacja bazy i infrastruktury sanatoryjnej i uzdrowiskowej • znikomy napływ kapitału inwestycyjnego • słaby rozwój funkcji sektorów komplementarnych wobec usług sanatoryjnych i usługowych, tj. turystycznego
--	--

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując wyniki przeprowadzonej analizy SWOT, należy stwierdzić, że Gmina Łądek-Zdrój posiada ogromny potencjał rozwojowy w zakresie turystyki, opierający się na walorach przyrodniczych i kulturowych. Gmina dysponuje rozpoznawalną w kraju marką, a przyszłe działania powinny być ukierunkowane na jej utrzymanie i rozwijanie w zgodzie z trendami rynkowymi oraz demograficznymi. Obserwowany od lat trend starzenia się społeczeństw, określany jako „siwienie Europy”, sam w sobie jest zjawiskiem bardzo negatywnym, ale skutkuje wzrostem popytu na usługi uzdrowiskowe, co stwarza realne szanse dalszego rozwoju Gminy Łądek-Zdrój. Istotnym jest także koordynacja działań Gminy z działaniami na rzecz lokalnej społeczności we wszystkich trzech sferach zanalizowanych w diagnozie. Analiza sytuacji mieszkańców Gminy wskazuje na rozdźwięk między warunkami życia na jej obszarze miejskim i obszarze wiejskim. Działania prorozwojowe podejmowane w kolejnych latach powinny zmierzać ku niwelacji tych różnic.

5. KONTEKST DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

„Strategia Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027”, mająca pełnić rolę kierunkowskazu dla wszelkich działań podejmowanych w tej jednostce zarządu terytorialnego w nadchodzących latach, opracowana została w oparciu o ustalenia kierunkowe, wynikające z aktualnej polityki regionalnej, krajowej oraz unijnej. Oznacza to, iż cele rozwojowe Gminy wpisują się w szereg dokumentów strategicznych, a ich realizacja będzie kompatybilna z polityką prowadzoną na wymienionych szczeblach zarządzania.

Poniżej zostały scharakteryzowane najważniejsze, dostępne w chwili obecnej opracowania strategiczne, do których nawiązują założenia Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027. Nie należy wszakże zapominać, iż część dokumentów z perspektywą do 2030 r. lub nieco krótszą, wciąż jest w trakcie opracowania, planowania lub dopiero co weszła w życie. Ostatnia uwaga odnosi się do nowelizacji ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, uchwalonej 15 lipca 2020 r. i obowiązującej od 13 listopada 2020 r.²⁹. Jej zamierzeniem jest ujednoczenie i uporządkowanie dokumentów programowych, czyli Umowy Partnerstwa, programów operacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym oraz strategii rozwoju. Nowym elementem wszystkich strategii rozwoju będzie m.in. model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej. Oczekiwany rezultat wprowadzonej nowelizacji to zwiększenie efektywności programowania i realizacji rządowych strategii, polityk oraz programów.

Oprócz zmian na poziomie regionalnym i krajowym, omawiana ustawa wprowadza modyfikacje także na szczeblu lokalnym. Najważniejszą z nich jest możliwość przygotowania strategii rozwoju gminy lub ponadlokalnego dokumentu,

---

²⁹ Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

wspólnego dla kilku gmin, który – co warto podkreślić – nie ma wymiaru obligatoryjnego. Strategia rozwoju ponadlokalnego to nowy instrument zarządzania strategicznego, który zakłada pomoc kilku powiązanim funkcjonalnie gminom w pozyskiwaniu funduszy unijnych i wdrażaniu projektów. Nowelizacja wprowadza także mechanizmy uzgadniania działań rozwojowych pomiędzy samorządami: kontrakt programowy, kontrakt sektorowy i porozumienie terytorialne, które będą mogły być zawierane pomiędzy rządem a samorządami.

Trwający wciąż proces tworzenia dokumentów strategicznych wymaga od jednostek samorządowych nieustannego monitorowania w kolejnych latach założeń i celów polityk strategicznych na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym. Szczególną uwagę zwrócić należy przy tym na zmiany w uwarunkowań prawnych w zakresie prowadzenia polityki rozwoju. Zależnie od potrzeb można wówczas rozważyć fragmentaryczne aktualizacje niniejszego dokumentu strategicznego Gminy Łądek-Zdrój.

5.1. Dokumenty unijne

5.1.1. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Jednym z najważniejszych dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej pozostaje wciąż Strategia Europa 2020, która została przyjęta 3 marca 2010 roku przez Komisję Europejską w celu rozwoju gospodarki Unii Europejskiej przy zwiększonej koordynacji na szczeblu unijnym i krajowym. W dokumencie sformułowano następujące powiązane wzajemnie priorytety działań:

- inteligentny rozwój gospodarki oparty na wiedzy i innowacjach;
- zrównoważony rozwój wspierający gospodarkę niskoemisyjną i konkurencyjną, efektywnie korzystającą z zasobów, a tym samym przyjazną środowisku;

- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

W oparciu o powyższe priorytety Unia Europejska wskazała m.in. na następujące cele, do których dąży UE i państwa członkowskie:

- wzrost stopy zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat do co najmniej 75%, wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy;
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla o co najmniej 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki nawet o 30%;
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%;
- osiągnięcie inwestycji w działalność badawczo-rozwojową (B+R) na poziomie 3% PKB;
- ograniczenie wskaźnika przerywania nauki do 10% w porównaniu z obecnym poziomem 15% oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30–34 lat posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%;
- ograniczenie żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25%.

3.1.2. Umowa Partnerstwa

W momencie opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój 2027 nadal obowiązującą była Umowa Partnerstwa (UP), czyli kontrakt między Polską a Unią Europejską dotyczący finansowania konkretnych celów. UP określa kierunki interwencji w latach 2014–2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Zawiera ona:

- cele i priorytety interwencji w ujęciu tematycznym i terytorialnym wraz z podstawowymi wskaźnikami;

- opis stopnia uzupełniania się działań finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa;
- układ programów operacyjnych;
- zarys systemu finansowania oraz wdrażania.

W ramach prac nad UP na lata 2021-2027 przeprowadzono na przełomie lipca i sierpnia 2019 r. konsultacje z samorządami, ministerstwami, innymi instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie pieniędzy unijnych, środowiskiem naukowym oraz partnerami społecznymi i gospodarczym. Ich rezultatem stało się opracowanie Założeń Umowy Partnerstwa (ZUP)³⁰, które określają strategię wykorzystania środków polityki spójności i koordynacji w zakresie określenia obszaru wsparcia. ZUP na lata 2021–2027, ze względu na swój charakter, nie zawierają tak dokładnych informacji, jakie wymagane są we wzorze UP, ale pokazują szerszy kontekst i uzasadnienie dla przyszłej interwencji. Co najważniejsze - ZUP stanowią podstawę do negocjacji z Komisją Europejską o ostatecznym kształcie UP.

Dalsze prace nad projektem UP spowolnił stan epidemiologiczny spowodowany koronawirusem wywołującym COVID-19. Koniecznością okazało się wprowadzenie zmian do projektu, które uwzględniają przeciwdziałania kryzysowi wywołanemu przez epidemię. W związku z tym przyjęcie projektu ZUP planowane było na IV kwartał 2020 r., co oznacza, iż prezentacji Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) do akceptacji samorządów wojewódzkich można spodziewać się w maju-czerwcu 2021 r. Będzie to znaczne opóźnienie, gdyż zgodnie z art. 7 projektu rozporządzenia ogólnego UP miał określać warunki efektywnego i skutecznego korzystania z funduszy na okres od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2027r.

W nowej perspektywie ustanowione zostaną najprawdopodobniej następujące fundusze:

- Fundusz Spójności (FS),
- Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR),
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),

---

³⁰ Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2019.

- Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+),
- Fundusz Azylu i Migracji (FAiM),
- Instrument na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz (FZGiZ),
- Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW),
- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST)³¹.

W ramach EFRR, EFS+ i FS interwencja swoim zakresem skoncentruje się wokół następujących Pięciu Celów Polityki Spójności przedstawionych na poniższym wykresie.

Wykres 14. Pięć Celów Polityki Spójności na lata 2021-2027

Źródło: Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2019, s. 21-37.

³¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, Komisje Europejska, Strasburg 2018; Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, Komisje Europejska, Bruksela 2020.

Zakres interwencji, wskazany dla poszczególnych Celów Polityki wynika z kilku źródeł. Najważniejsze z nich to cele szczegółowe określone w projektach rozporządzeń dotyczących EFRR, FS i EFS+ oraz rekomendacje KE wynikające z załącznika D do sprawozdania krajowego *Country Report: Polska 2019*³². Poza tym ZUP odnoszą się także do innych potrzeb i inwestycji, niewynikających z wymienionych źródeł, ale istotnych z punktu widzenia gospodarki i rozwoju Polski, a określonych w dokumentach strategicznych. Fundamentalne znaczenie mają tu Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) oraz pozostałe horyzontalne strategie zintegrowane. Dokumenty te będą miały wpływ na kształt programów operacyjnych na lata 2021-2027.

Aktualnie ZUP zawierają trzy warianty programów operacyjnych na nową perspektywę. Ostateczny zakres wsparcia w ramach poszczególnych programów operacyjnych zostanie wypracowany w ramach grup roboczych dedykowanych każdemu z pięciu celów polityki na nową perspektywę.

5.2. Dokumenty krajowe

5.2.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

SOR to strategiczny instrument zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa, który zawiera cele przeznaczone do realizacji w horyzoncie 2020 i 2030 r. Została ona przyjęta uchwałą Rady Ministrów 17 lutego 2017 r. i jest aktualizacją wcześniejszej Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020³³. Dokument ten określa wskaźniki realizacji celów, wskazując sposoby ich osiągnięcia i przybliżając najważniejsze projekty służące ich realizacji.

---

³² *Country Report Poland 2019*, oprac. Komisja Europejska, Bruksela 2019.

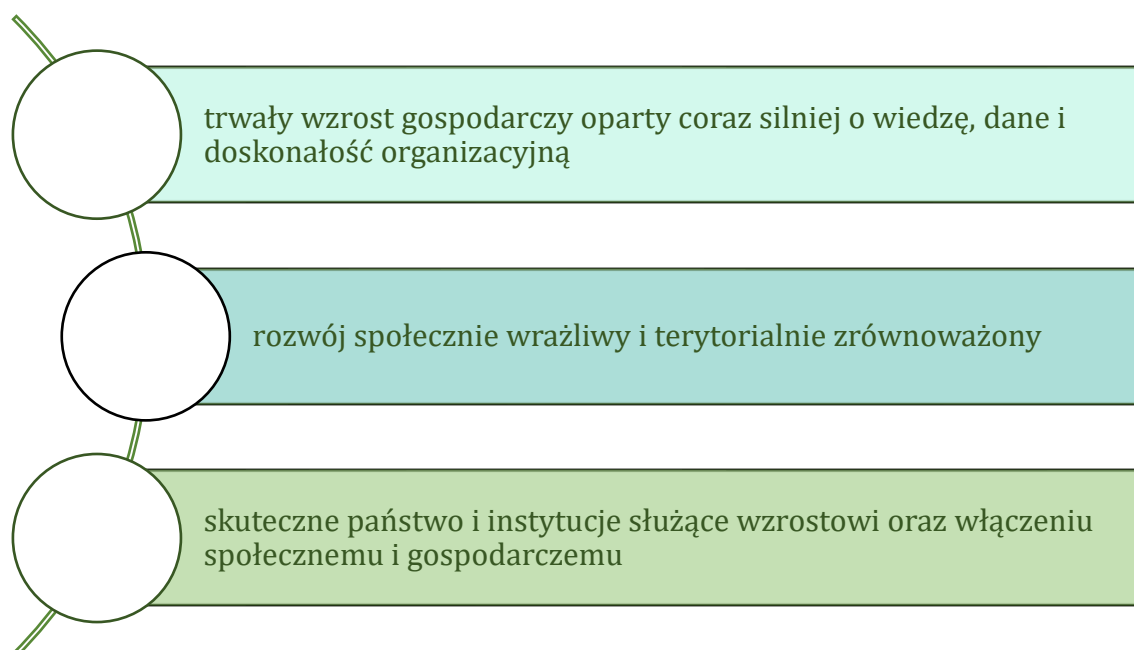
³³ *Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020*, oprac. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Celem głównym projektowanych działań rozwojowych zaprezentowanych w SOR jest stworzenie warunków dla wzrostu zamożności mieszkańców Polski i zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. SOR zakłada skoncentrowanie działań o charakterze prawnym, instytucjonalnym i inwestycyjnym na trzech celach, przedstawionych na poniższym wykresie.

Wykres 15. Główne cele wyznaczone przez SOR

Źródło: *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2017, s. 7.

Jednocześnie podejmowane będą interwencje w ramach tzw. obszarów horyzontalnych, wpływających na osiągnięcie celów SOR: kapitał ludzki i społeczny, cyfryzacja, transport, energia, środowisko, bezpieczeństwo narodowe. Strategia ustala szereg wyborów/przesądzeń strategicznych polityki państwa, które stanowią punkt odniesienia do konstruowania wszystkich polityk, programów i projektów realizacyjnych:

- koncentracja na działaniach wyprzedzających – ukierunkowujących rozwój w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego, mająca za zadanie

zarówno zapobieganie negatywnym zjawiskom, jak i wybór najbardziej pożądanym kierunków i sposobów rozwoju;

- implementowanie rozwiązań w obszarze polityki społeczno-gospodarczej w sposób nienaruszający stabilności finansów publicznych – każde rozwiązanie będzie podlegało, w trakcie jego obowiązywania, ocenie i modyfikacji w zależności od zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz wpływu na finanse publiczne;
- określenie listy sektorów strategicznych, na których skoncentrowane zostanie wsparcie w ramach poszczególnych polityk publicznych (m.in. przemysłowej, innowacyjnej, eksportowej, związanej z napływem inwestycji zagranicznych);
- wskazanie projektów flagowych, odnoszących się do określonego produktu/przełomowej technologii, które charakteryzują się wysokim stopniem wpływu na realizację celów strategicznych SOR, a tym samym odpowiednio dużą skalą oddziaływania na całą gospodarkę;
- wskazanie perspektywicznych (geograficznych) kierunków ekspansji zagranicznej polskich przedsiębiorstw;
- koncentracja wsparcia publicznego na tych przedsiębiorstwach, które chcą się rozwijać – dostosowanie instrumentów do skali i etapu działania podmiotów, zdiagnozowanych potrzeb oraz perspektyw rozwoju;
- zwiększenie koncentracji polityki regionalnej na obszarach problemowych i potencjałach terytorialnych obszarów miejskich i wiejskich;
- wskazanie kluczowych inwestycji infrastrukturalnych (transportowych, energetycznych, środowiskowych, telekomunikacyjnych).

5.2.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Odzwierciedla postanowienia znajdujące się w SOR, określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania

i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie 2030 r. Główny cel określa on jako efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

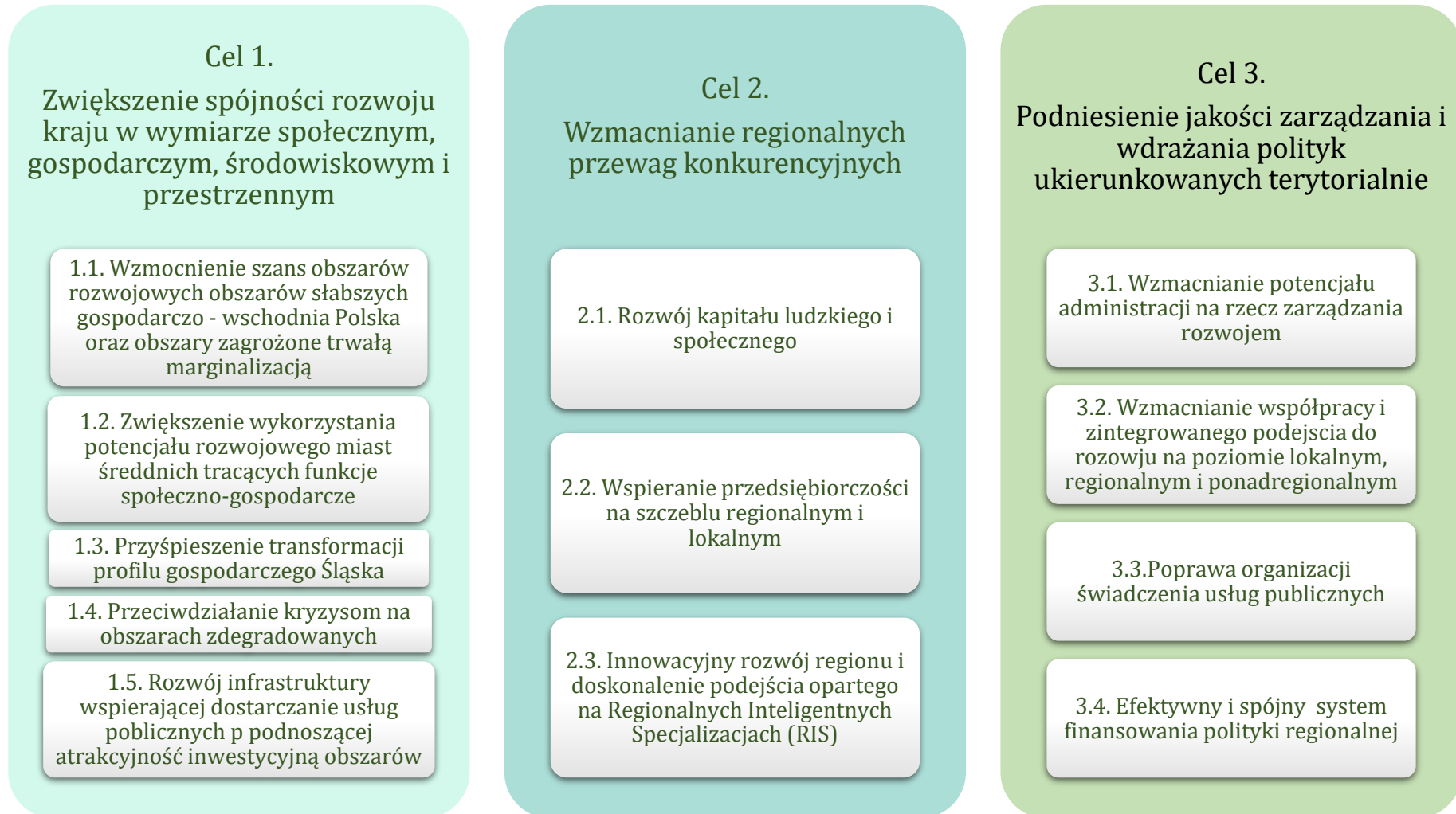
Realizacja celu głównego polityki regionalnej do roku 2030 zgodnie z KSRR 2030 opiera się o trzy wzajemnie się uzupełniające cele szczegółowe. Rolą KSRR jest powiązanie i koordynacja działań realizujących cele o charakterze horyzontalnym, jakim jest wzmocnienie konkurencyjności wszystkich regionów, miast i obszarów wiejskich (cele 2 i 3) z celem 1 zapewniającym większą spójność rozwoju kraju, poprzez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Cele szczegółowe oraz kierunki interwencji wyznaczone w KSRR 2030 umieszczono w postaci schematycznej na poniższym wykresie.

Ponadto KSRR 2030 porusza takie aspekty jak:

- dostosowanie się do zmian, które dzieją się w otoczeniu zewnętrznym, aby Polska była świadomym, odnoszącym korzyści uczestnikiem procesu globalizacji;
- wykorzystanie atutów regionu, w tym zasobów ludzkich i naturalnych, zalet lokalizacyjnych i instytucjonalnych, w celu jego rozwoju;
- mechanizmy współpracy pomiędzy: rządem, samorządem regionalnym, lokalnym, które umożliwiają ukierunkowanie krajowych i regionalnych strumieni finansowych na realizację powstających oddolnie wizji i planów rozwoju.

Wykres 16. Cele szczegółowe i kierunki interwencji polityki regionalnej określonej w KSRR 2030

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa 2019, s. 48.

5.2.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

KPZK 2030 to najważniejszy krajowy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego, który wskazuje na konieczność przeprowadzenia niezbędnych zmian w tym zakresie. W dokumencie zaprezentowano wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 r., określono cele i kierunki krajowej polityki przestrzennej, a także wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni. Cel strategiczny polityki przestrzennego zagospodarowania kraju KPZK 2030 formułuje jako efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach. Wybór celów i obszarów interwencji wynika z diagnozy sytuacji, w tym najważniejszych uwarunkowań rozwojowych oraz trendów rozwojowych kraju na tle międzynarodowym, przede wszystkim w skali Unii Europejskiej. KPZK 2030 wymienia najistotniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i wskazuje na konieczność podjęcia działań naprawczych w sześciu obszarach tematycznych zobrazowanych na poniższym wykresie.

Wykres 17. Cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju określone w KPZK 2030

Źródło: *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, oprac. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011, s. 69.

Nadrzędnym zadaniem planowania przestrzennego jest godzenie interesów różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców inwestorów, państwa). Proponowane rozwiązania winny być spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeb rozwojowych miast, czy też ochrony terenów zielonych i gospodarki energetycznej. Przede wszystkim w kolejnych latach kluczowe będzie tworzenie silnych obszarów funkcjonalnych³⁴ i ich rozwijanie.

³⁴ Obszar funkcjonalny to obszar kraju wyodrębniony na podstawie wspólnych cech geograficznych i silnych wewnętrznych powiązań. Przykładem obszaru funkcjonalnego może być duże miasto i otaczające je gminy. Znaczna część mieszkańców tych gmin dojeżdża do pracy w mieście, uczy się w nim, studiuje, spędza czas wolny. Oznacza to, że taki obszar posiada wspólny potencjał i bariery

5.3. Dokumenty regionalne

5.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD 2030) wyznacza pięć celów strategicznych, które są odpowiedzią na zidentyfikowane w województwie problemy oraz jego przyszłościowe wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Konkretyzacją tychże celów są cele operacyjne (priorytety) oraz przyporządkowane im przedsięwzięcia strategiczne - grupy zadań strategicznych. Poniższa tabela prezentuje cele strategiczne oraz cele operacyjne zdefiniowane przez SRWD 2030.

Tab. 48. Cele strategiczne i cele operacyjne wyznaczone przez SRWD 2030

Cel strategiczny		Cele operacyjne	
1.	Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu	1.1.	Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów
		1.2.	Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki
		1.3.	Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu
		1.4.	Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich
2.	Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	2.1.	Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej
		2.2.	Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych
		2.3.	Rozwój i doskonalenie usług publicznych

rozwojowe, niezależne od granic administracyjnych. Planowanie przestrzenne czy szerzej – planowanie rozwoju – ponad tymi granicami, pozwala osiągnąć lepsze efekty.

Cel strategiczny		Cele operacyjne	
3.	Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego	3.1.	Kształtowanie postaw obywatelskich
		3.2.	Wzrost społecznej integracji
		3.3.	Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy
		3.4.	Poprawa efektywności kształcenia
		3.5.	Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami
		3.6.	Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych
4.	Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	4.1.	Poprawa stanu środowiska
		4.2.	Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska
		4.3.	Ochrona przed klęskami żywiołowymi
		4.4.	Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego
		4.5.	Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego
		4.6.	Rozwój gospodarki cyrkularnej
5.	Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu	5.1.	Rozwój regionalnej sieci transportowej
		5.2.	Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalnoużytkowych
		5.3.	Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej

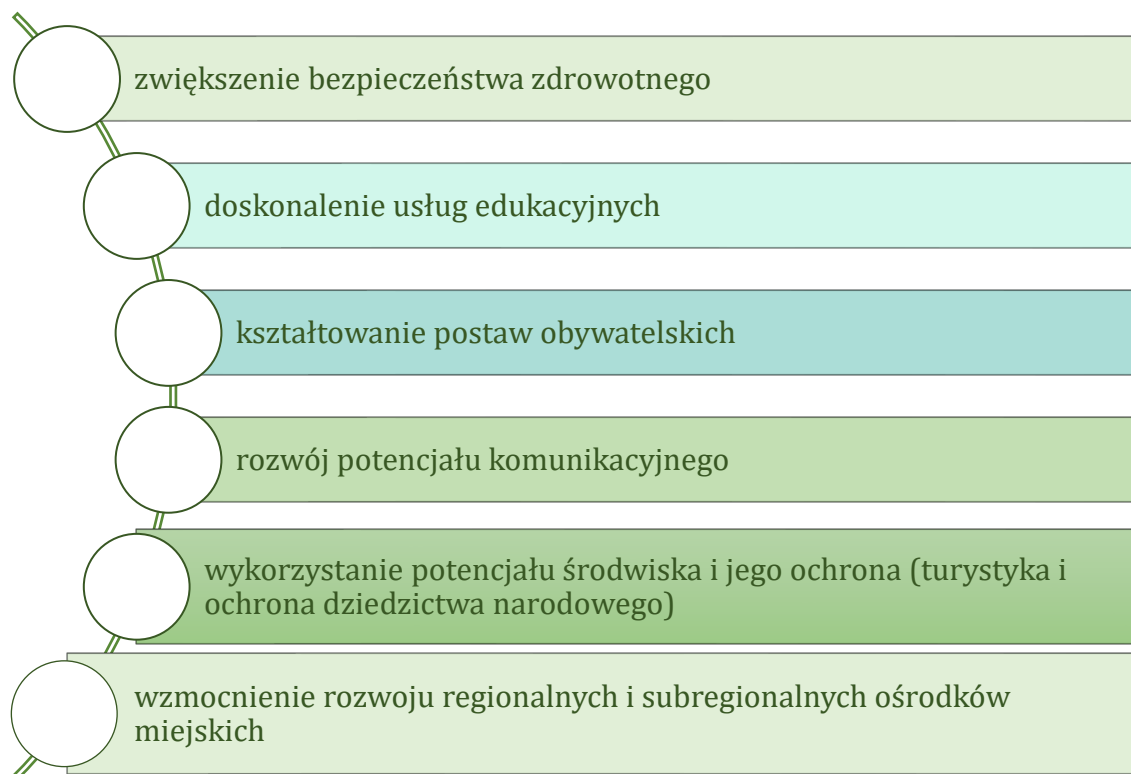
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, oprac. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2018, s. 49-54.

W związku z tym, iż skuteczna realizacja polityki rozwoju zależy od zdefiniowania priorytetów wśród celów operacyjnych i ich terytorialnego przyporządkowania, uwzględniającego charakter niezbędnej interwencji

i specyficzne wyzwania rozwojowe, SRWD 2030 wyznacza również działania horyzontalne. Ich zakres ukazuje poniższy wykres.

Wykres 18. Priorytetowe działania horyzontalne określone przez SRWD 2030

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2018, s. 55.

W SRWD 2030 stwierdzono, iż wzmocnienia wymagają obszary funkcjonalne największych miast regionu, czego wyrazem jest terytorialne ujęcie interwencji w obszarze funkcjonalnym jeleniogórskim, legnicko-głogowskim, wałbrzyskim i wrocławskim. Oprócz wymienionych obszarów funkcjonalnych największych miast jako wymagające interwencji wskazano także pozostające poza nimi obszary peryferyjne oraz Górski i Przygraniczny Obszar Funkcjonalny. W ich skład wchodzi Gmina Łądek-Zdrój. W oparciu o wszechstronną analizę zjawisk i procesów rozwojowych zachodzących w poszczególnych jednostkach terytorialnych stworzono macierz kierunków interwencji. Macierz ta zawiera cele operacyjne identyfikowane jako priorytetowe dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych w skali od 1 (najistotniejszy) do 8. Poniższa tabela zawiera wykaz priorytetów, czyli celów

strategicznych zdefiniowanych dla obszarów peryferyjnych oraz Górskiego i Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego wraz z przyznanymi im rangami.

Tab. 49. Macierz kierunków interwencji i priorytetowych celów operacyjnych dla Górskiego i Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego i obszarów peryferyjnych

Cel strategiczny	Priorytety (cele operacyjne)	Obszary interwencji		
		Górski i Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Obszary poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi - obszary peryferyjne	
1.	Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu	1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów	1	1
		1.4. Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich	4	2
2.	Poprawa jakości i dostępności usług publicznych	2.1. Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej	6	5
		2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych		4
		3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy	7	6
4	Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego	4.2 Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska	3	
5.	Wzmocnienie przestrzennej	5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej	2	3

Cel strategiczny	Priorytety (cele operacyjne)	Obszary interwencji	
		Górski i Przygraniczny Obszar Funkcjonalny	Obszary poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi - obszary peryferyjne
spójności regionu	5.3. Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej	5	

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2018, s. 55-56.

Jak wynika z powyższej tabeli jako priorytetowe dla obu obszarów uznano głównie działania w zakresie infrastruktury technicznej, rynku pracy oraz współpracy międzyregionalnej i transgranicznej. SRWD 2030 zastrzega wszakże, że brak lub niska ranga zaznaczenia danego celu strategicznego, nie oznacza braku możliwości jego realizacji w danym obszarze integracji – jest to jedynie rekomendacja, które z celów powinny być realizowane w pierwszej kolejności, a które w następnej, w ramach posiadanych środków.

5.3.2. Dolnośląska Strategia Innowacji 2030

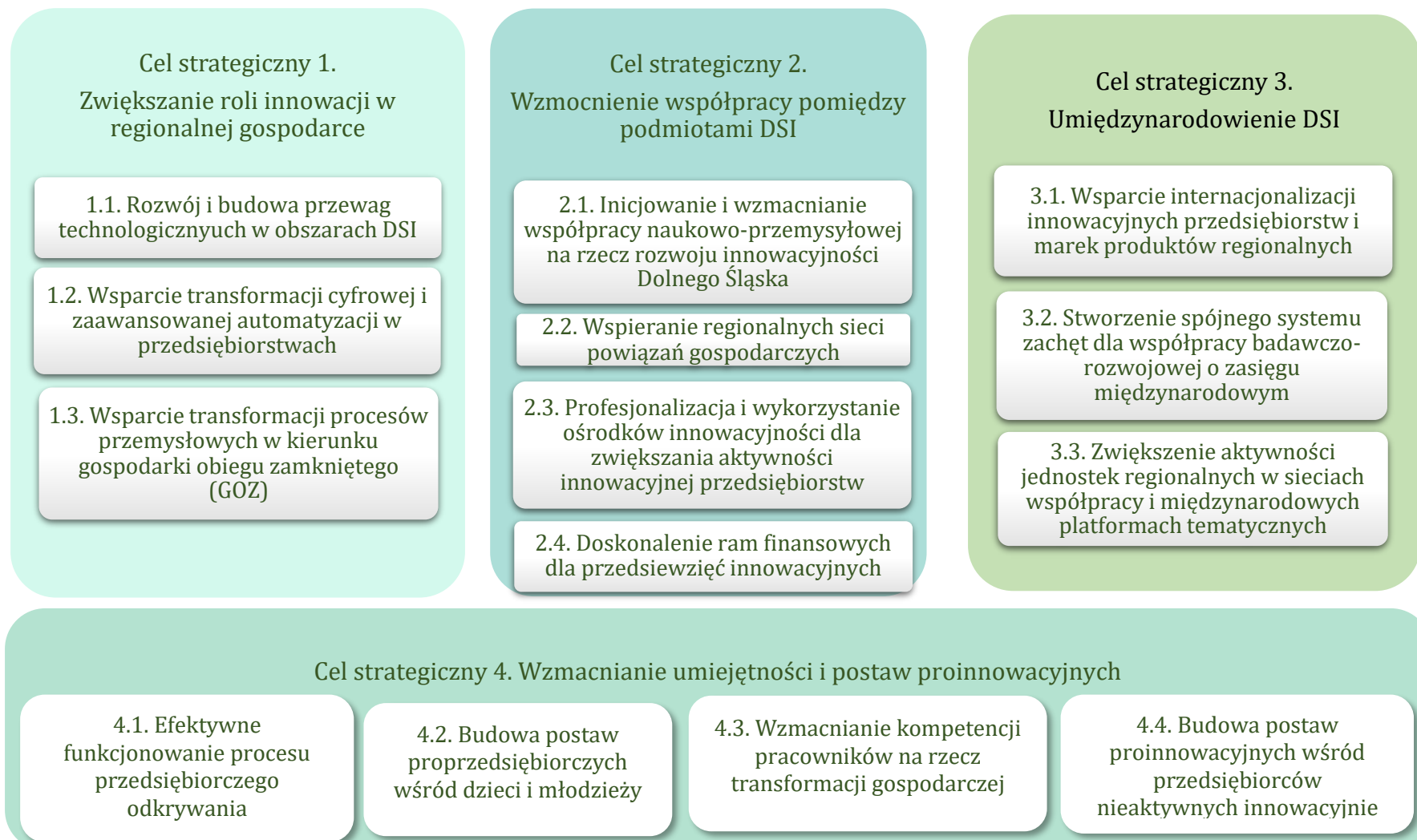
Dnia 15 września 2020 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego przyjął projekt Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030 (DSI 2030) po konsultacjach społecznych, został on przekazany niezależnej firmie badawczej do przeprowadzenia ewaluacji *ex ante*. DSI 2030 to aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020, dostosowana do obecnych potrzeb i możliwości gospodarki regionu, pozwalając na efektywne wykorzystywanie dostępnych na rozwój środków publicznych, w tym europejskich. W efekcie identyfikacji potrzeb województwa i Dolnośląskiego Systemu Innowacji (w szczególności „wąskich gardeł” w dyfuzji innowacji) w projekcie zaproponowano cele strategiczne, które odpowiadają na wyzwania, przed jakimi staje województwo dolnośląskie i jego

system innowacji w kontekście przemian społecznych i zmian w otoczeniu zewnętrznym - tak bliższym (poziom krajowy), jak i dalszym (poziom europejski i światowy). Cele strategiczne i operacyjne zostały sformułowane w oparciu o analizę dostępnych zasobów i potencjału Dolnośląskiego Systemu Innowacji (DSI). Prezentuje je poniższy wykres.

Wykres 19. Cele strategiczne Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030

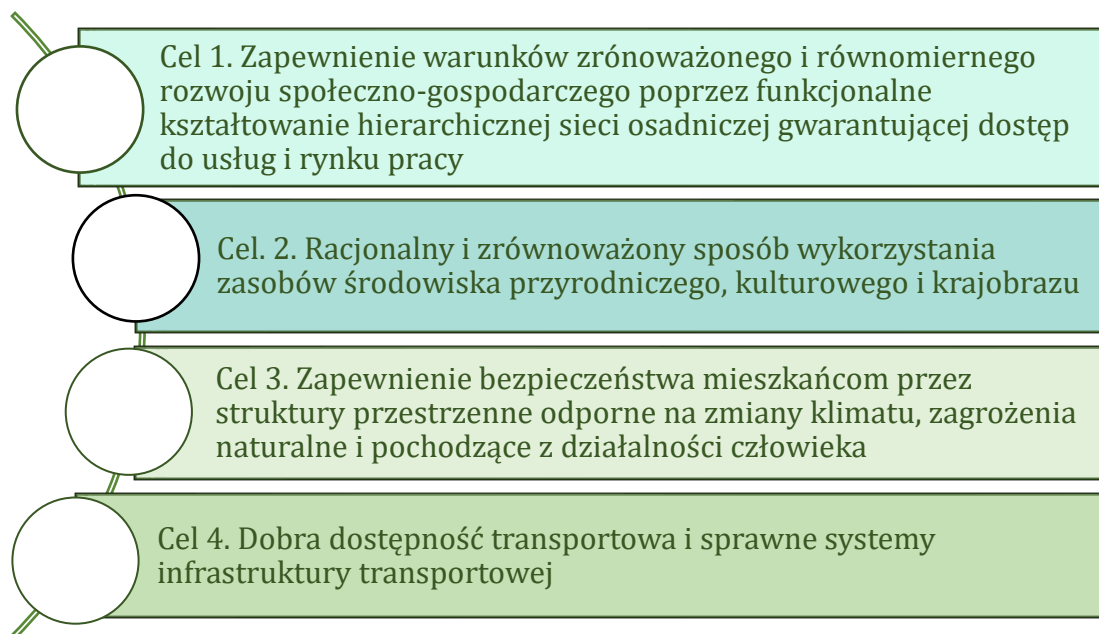
Zródło: Projekt Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2020, s. 76-86.

5.3.3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego 2020

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego 2020 (PZPWD 2020) został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. Jest on najważniejszym dokumentem określającym politykę zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa. Punkt wyjścia, który posłużył do sformułowania tej polityki, stanowi wizja zagospodarowania przestrzennego, określająca Dolny Śląsk jako jeden region rozwijający się w sposób spójny, ale złożony z różnych obszarów o odmiennych potencjałach. Wizja ta stanowi jednocześnie cel główny, czyli stan, do którego Samorząd Województwa Dolnośląskiego będzie dążył traktując przestrzeń, jako wspólne dobro. Ten docelowy stan wyrażony w formie czterech celów polityki zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa prezentuje poniższy wykres.

Wykres 20. Cele wyznaczone przez PZPWD 2020

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, oprac. Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław 2020, s. 19-20.

5.3.4. Strategia Rozwoju Sudety 2030

„Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030” (Strategia Rozwoju Sudety 2030) powstała przy zastosowaniu innowacyjnego podejścia opartego na terytorializacji rozwoju. Tym samym wpisuje się ona w najnowsze założenia polityki Unii Europejskiej nakierowanej na nowoczesne wieloszczeblowe współzrządzenie (*multi-level governance*) oraz budowę tożsamości lokalnej. Strategia Rozwoju Sudety 2030, zgodnie z polityką spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027, ukierunkowana jest na budowę spójności terytorialnej w oparciu o specyfikę danego obszaru oraz wzmacnianie tożsamości poprzez aktywizację społeczności lokalnej. Podstawą wdrażania założeń tego dokumentu stać się ma ukierunkowanie działań na budowę terytorium (*place-based approach*). Takie podejście łączy – w odniesieniu do jednego obszaru – kluczowe cele: ekonomiczne, społeczne, środowiskowe i przestrzenne.

W Strategii dużą rolę przywiązuje się do aspektu społecznego zapisanych celów i przedsięwzięć strategicznych; wyznacza ona szereg kierunków działań pozwalających na nadrobienie zapóźnienia rozwojowego, w szczególności:

- likwidację wykluczenia komunikacyjnego,
- wspieranie tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy oraz warunków do zakładania własnej działalności gospodarczej,
- ochronę zasobów i ich rewitalizację na płaszczyznach: kulturowej, ekonomicznej i społecznej,
- utrzymanie i poprawę jakości środowiska, w tym znaczące ograniczenie niskiej emisji,
- poprawę atrakcyjności inwestycyjnej, m.in. rozwój szerokopasmowego Internetu,
- poprawę warunków życia, w tym ograniczanie wykluczenia społecznego oraz atrakcyjną ofertą mieszkaniową i kulturalno-rekreacyjną.

Strategia Rozwoju Sudety 2030 określa cel główny jako długookresową współpracę, wysoką jakość życia i środowiska, konkurencyjną i innowacyjną gospodarkę, czyli intensywną wielopodmiotową i różnokierunkową współpracę skutkującą poprawą jakości życia, aktywizacją i przyciąganiem zasobów ludzkich oraz wzrostem pozycji konkurencyjnej, z poszanowaniem i z uwzględnieniem potencjału przyrodniczego. Cele strategiczne oraz cele operacyjne wyznaczone przez strategię ukazano w poniższej tabeli.

Tab. 50. Cele strategiczne i operacyjne wyznaczone przez Strategię Rozwoju Sudety 2030

Cel strategiczny		Cele operacyjne	
1.	Bardziej inteligentne terytorium	1.1.	Wspieranie form integracji regionu
		1.2.	Tworzenie warunków do inkubacji i zakorzenienia się nowych MŚP
		1.3.	Wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach
		1.4.	Wspieranie inicjatyw klastrowych i kooperacji biznes-nauka
		1.5.	Tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji
2.	Terytorium bliżej obywateli	2.1.	Podnoszenie jakości infrastruktury społecznej i mieszkaniowej
		2.2.	Podwyższenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku
		2.3.	Rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora” (dla osób starszych)
		2.4.	Aktywizacja społeczna osób starszych
		2.5.	Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
3.	Lepiej skomunikowane terytorium	3.1.	Dobra komunikacja regionu z zewnętrznymi biegunami wzrostu gospodarczego (Wrocław, Warszawa, Aglomeracja Śląska, Praga, Brno, Drezno, Berlin)
		3.2.	Nowa jakość powiązań wewnętrznych między głównymi miastami i ośrodkami turystyczno-uzdrowiskowymi

Cel strategiczny		Cele operacyjne	
		3.3.	Upowszechnienie dostępu do Internetu wysokich prędkości
		3.4.	Rozwój transportu publicznego (aglomeracyjnego, integrującego region)
4.	Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał	4.1.	Ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczych
		4.2.	Ochrona, rewitalizacja i udostępnianie walorów kulturowych
		4.3.	Wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł odnawialnych
		4.4.	Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej
		4.5.	Zintegrowany marketing terytorialny

Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030, oprac. Centrum Badawczo-Rozwojowe Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2018s. 93-102.

5.3.5. Strategia rozwoju regionu kłodzkiego

W momencie sporządzania Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój 2027 trwały prace nad strategią rozwoju dla regionu kłodzkiego, a więc zgodną z założeniami ustawy z 15 lipca 2020 r. Można przypuszczać, iż ta strategia ponadlokalna będzie zawierać cele strategiczne i cele operacyjne zgodne z celami zawartymi w powyżej omówionych dokumentach oraz kontynuować kierunki wyznaczone przez Strategię Rozwoju Powiatu Kłodzkiego na lata 2016-2020, czyli:

- poprawa stanu środowiska przyrodniczego,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój infrastruktury transportu,
- podniesieniu poziomu zdrowotności mieszkańców powiatu,
- efektywne zarządzanie oświatą,
- rozwój turystyki,

- wzrost zatrudnienia i zmniejszenie bezrobocia.

6. STRATEGICZNY PROGRAM ROZWOJU GMINY ŁĄDEK-ZDRÓJ

6.1. Wizja Gminy

Wizja rozwoju Gminy Łądek-Zdrój przedstawia jej pożądaną obraz na koniec 2030 r., który będzie efektem zrealizowanych celów. Dzięki podejmowanym działaniom Gmina stanie się nowoczesną jednostką, zachowując przy tym jej uzdrowiskowo-turystyczny charakter i utrzymując rozpoznawalną markę, a równocześnie dbając o poprawę życia jej członków.

Gmina Łądek-Zdrój lokalną, zintegrowaną wspólnotą, działającą odpowiedzialnie na rzecz dynamicznego rozwoju Kurortu oraz coraz lepszych warunków życia w zgodzie z zasobami naturalnymi, społecznymi i gospodarczymi

6.2. Misja Gminy

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej Wizji jest Misja, stanowiąca cel nadrzędny, do którego dąży Gmina poprzez podejmowanie działań prorozwojowych i realizację poszczególnych elementów Strategii. Tym samym misja definiuje rolę władz w dążeniu do wypełniania założeń Wizji. Misja zawiera też w sobie podstawowe wartości, na których zamierzają koncentrować swoje działania zarządzający Gminą i jej mieszkańcy. Celem Misji jest również integrowanie,

motywowanie i rozbudzanie aspiracji całej społeczności lokalnej. Stanowi ona także jasny przekaz dla turystów i kuracjuszy, odwiedzających Gminę.

Misją Gminy Łądek-Zdrój jest dalszy rozwój jej funkcji uzdrowiskowo-turystycznej, przy wsparciu innych gałęzi gospodarki i przyciąganiu inwestorów, a także jednoczesnej trosce o zachowanie czystości środowiska przyrodniczego oraz warunki życia, pracy i wypoczynku mieszkańców w zgodzie z ich tradycją i dziedzictwem kulturowym

Powyżej sformułowana Misja nakazuje władzom Gminy tworzyć dogodne warunki tak dla dalszego rozwoju funkcji uzdrowiskowej i turystycznej Gminy, ale też tworzenia ich dla rozwoju innych gałęzi gospodarki w celu przyciągnięcia do Gminy potencjalnych inwestorów. Działania te powinny odbywać się przy poszanowaniu zasobów środowiska przyrodniczego i przy ich racjonalnym wykorzystaniu. Wszelkie działania Gminy powinny mieć na celu dobro jej mieszkańców poprzez dążenie do sukcesywnej poprawy ich życia, pracy i wypoczynku. Misja wskazuje także tak ważny aspekt jak tradycja lokalna i jej krzewienie oraz dziedzictwo kulturowe, którego oba rodzaje - materialne i niematerialne - wymagają opieki. Poniżej w postaci schematycznej ujęto poszczególne aspekty Misji Gminy Łądek-Zdrój.

Wykres 21. Aspekty Misji Gminy Łądek-Zdrój

Źródło: opracowanie własne.

6.3. Cele strategiczne i operacyjne

W oparciu o przeprowadzoną analizę sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej Gminy, dokumenty udostępnione przez UMiG w Łądku-Zdroju oraz dane statystyczne, a także przy uwzględnieniu wyników dokonanej analizy SWOT, wyróżniono osiem zasadniczych celów strategicznych, których uszczegółowienie stanowią cele operacyjne. Cele strategiczne i operacyjne służą realizacji wizji i stanowią odpowiedź na kluczowe wyzwania i potrzeby. Wskazują władzom regionalnym działania wraz ze sposobem ich realizacji, niezbędne dla zapewnienia innowacyjnego rozwoju. Poniższa tabela przedstawia obie kategorie celów.

Tab. 51. Cele strategiczne i cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój 2021-2027

Cele strategiczne		Cele operacyjne	
1	Rozwój funkcji uzdrowiskowo-turystycznej	1.1.	Rozwój funkcji turystycznej Gminy
		1.2.	Rozwój funkcji uzdrowiskowej Gminy
		1.3.	Promocja i wzmacnianie rozpoznawalności marki Łądeka-Zdroju w kraju i zagranicą
2	Rozwój infrastruktury transportowej i technicznej	2.1.	Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i około drogowej zlokalizowanej na terenie Gminy
		2.2.	Wsparcie działań na rzecz rozwoju transportu proekologicznego
		2.3.	Budowa i modernizacja infrastruktury sieciowej, zwłaszcza wodociągowej i kanalizacyjnej
		2.4.	Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa oraz rewitalizacja przestrzeni publicznej
3	Rozwój rynku pracy i przedsiębiorczości	3.1.	Zapobieganie bezrobociu i jego eliminacja
		3.2.	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
		3.3.	Działania na rzecz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy
4	Rozwój edukacji i wychowania	4.1.	Zapewnienie wysokiej jakości usług oświaty i wychowania
5	Rozwój ochrony zdrowia i pomocy społecznej	5.1.	Wsparcie, integracja i aktywizacja osób starszych i potrzebujących
		5.2.	Promocja i kształtowanie zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców
6	Rozwój kultury i wsparcie ochrony dziedzictwa	6.1.	Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej i jej promocja
		6.2.	Utrzymanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym

Cele strategiczne		Cele operacyjne	
		6.3.	Podnoszenie atrakcyjności krajobrazu kulturowego miasta pod względem edukacyjnym, społecznym i turystycznym
7.	Działania w zakresie ochrony środowiska	7.1.	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza
		7.2.	Wzrost efektywności energetycznej
		7.3.	Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska przyrodniczego
		7.4.	Eliminacja zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska atmosferyczne i klęski żywiołowe
8	Rozwój komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej	8.1.	Wspieranie inicjatyw lokalnych i działań mających na celu zwiększenie świadomości obywatelskiej wśród mieszkańców
		8.2.	Poprawa sprawności obsługi społeczeństwa przez instytucje administracji publicznej, w tym upowszechnianie e-usług publicznych
		8.3.	Wspieranie współpracy wewnętrznej i zewnętrznej (międzyregionalnej i transgranicznej)

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja zaproponowanych celów operacyjnych w ramach powyższych ośmiu celów strategicznych doprowadzi nie tylko do zmian społeczno-gospodarczych o charakterze ilościowym, ale przede wszystkim jakościowym. Zostały do nich przypisane konkretne działania, które pozwolą na monitorowanie postępów realizacji Strategii (*vide* rozdział 6.4.).

6.4. System wdrażania oraz monitoring Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027 to dokument planowania długookresowego, w związku z czym jego realizacja wymaga monitorowania zachodzących zmian prawnych, gospodarczych i politycznych. Obserwacje te wymusza także wspomniana wcześniej nowelizacja ustawy regulującej zasady prowadzenia polityki rozwoju, która wraz z wejściem w życie z dniem 13 listopada 2020 r. uchyliła większość dokumentów strategicznych o zasięgu krajowym. W rezultacie wszystkie dokumenty strategiczne wyższego i niższego szczebla będą musiały być w przyszłości zaktualizowane, co dotyczy również i niniejszej strategii.

Proces wdrażania założeń Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027 powinien cechować się także elastycznością w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Ponadto powinien on być prowadzony w oparciu o następujące zasady: wieloszczeblowego i zintegrowanego zarządzania rozwojem, efektywności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej, celowości i efektywności interwencji, partnerstwa i współpracy, ochrony środowiska oraz transparentności. Realizacja przeważającej części zadań związanych z rozwojem lokalnym należy do władz samorządowych; z kolei zadania niemieszczące w zakresie kompetencji ustawowych i możliwości władz Gminy, powinny stanowić platformę dla współpracy z lokalnymi decydentami. Dlatego na etapie wdrażania założeń Strategii niezwykle ważna jest kooperacja między władzami samorządowymi, gminnymi jednostkami organizacyjnymi, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz społecznikami i osobami szczególnie zainteresowanymi działalnością na rzecz społeczności lokalnej. W przypadku części zadań niezbędna będzie współpraca z innymi gminami oraz samorządem powiatowym i wojewódzkim. Badania społeczne dotyczące realizacji zadań Strategii, a tym samym jakości życia i usług w Gminie Łądek-Zdrój, przeprowadzać można co roku lub np. co dwa lata.

W związku z powyższym nieodłącznym elementem wdrażania celów Strategii pozostaje konieczność podejmowania szeroko zakrojonych działań promocyjnych i informacyjnych ukierunkowanych na upowszechnianie dokumentu wśród pracowników samorządu (Urzędu Miasta i Gminy oraz ich jednostek organizacyjnych), mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji społecznych itp. Działania te powinny odbywać się poprzez publikację dokumentu na stronach internetowych (oficjalna strona Łądek-Zdroju, strona BIP). Ponadto kluczowe znaczenie ma zapoznanie władz wyższego szczebla – powiatowego oraz wojewódzkiego, oraz administracji rządowej w województwie z niniejszym dokumentem. Zrozumienie wytyczonych kierunków rozwoju Gminy pozwoli nie tylko na osiągnięcie celów istotnych dla jej mieszkańców, ale również na ich zsynchronizowanie z realizacją celów kluczowych dla rozwoju całego regionu dolnośląskiego.

Określenie poziomu zaawansowania wdrażanych zmian w skali krótko i średniookresowej powinno odbywać się w oparciu o roczne przeglądy budżetów i Wieloletnich Prognoz Finansowych (WPF), które powinny zawierać wszystkie zadania zaplanowane do realizacji i wymagające wieloletnich inwestycji. Tego typu dokumenty tak jak dotychczasowe powinny być publikowane na stronie BIP Gminy Łądek-Zdrój. Ponadto efektywnej sprawozdawczości służyć będą raporty, za które odpowiedzialne będą wszystkie podmioty zaangażowane w realizację poszczególnych działań i zadań. Jednak podstawowy dokument w zakresie monitoringu i ewaluacji stanowić będzie coroczny raport o stanie gminy, będący obligatoryjnym dokumentem zgodnie z art. 28 aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Raport ten zawiera podsumowanie działalności na terenie Gminy w roku poprzednim m.in. w zakresie realizacji programów, strategii, polityk, uchwał rady gminy oraz budżetu obywatelskiego. Za dobrą praktykę w tym zakresie uznać należy zachowanie ciągłości danych statystycznych w szeregach czasowych, co pozwala na obserwację zachodzących zmian. Raport powinien zawierać odpowiednie wskaźniki, dzięki którym będzie on wskazywać stan realizacji Strategii i stanowić podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Liczba i rodzaj wskaźników może ulegać modyfikacjom w zależności od sytuacji; poniższa tabela przedstawia wykaz proponowanych mierników, wskaźników oraz informacji, które posłużą

monitorowaniu Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021–2027. Podkreślić trzeba, iż ze względu na długą perspektywę czasową dokumentu, poniższy zakres nie jest zamknięty. Może on ulec zmianie np. poprzez udoskonalenie czy uzupełnienie informacji, które będą istotne do oceny stopnia realizacji celów operacyjnych.

Tab. 52. Wykaz wskaźników i mierników służących do monitorowania postępów w realizacji Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
1. Rozwój funkcji uzdrowiskowo-turystycznej		A. Organizacja cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych i uzdrowiskowych o znaczeniu ponadlokalnym	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych i uzdrowiskowych zorganizowanych przez samorząd gminny lub przy jego współudziale [szt.] • liczba uczestników wydarzeń kulturalnych, sportowych i uzdrowiskowych zorganizowanych przez samorząd gminny lub przy jego współudziale [os.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działań Gminy oraz jednostek organizacyjnych w zakresie oferty kulturalnej, sportowej i uzdrowiskowej
		B. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kulturalnej, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych i nowo wybudowanych obiektów kulturalnych, turystycznych i sportowo-rekreacyjnych [szt.]	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
	1.1. Rozwój funkcji turystycznej Gminy	C. Rozwój zróżnicowanej, całorocznej oferty rekreacyjnej i sportowej oraz biznesowej dla mieszkańców i turystów, dostosowanej do wszystkich grup wiekowych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, biznesowych odbywających się całorocznie [szt.] • liczba wydarzeń skierowanych do mieszkańców Gminy z uwzględnieniem grup wiekowych [szt., os.] • liczba wydarzeń skierowanych do turystów z uwzględnieniem grup wiekowych [szt., os.] • liczba wydarzeń skierowanych do przedstawicieli biznesu [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza zróżnicowania oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej przygotowywanej przez Gminę oraz jednostki organizacyjne • analiza struktury korzystających z całorocznej oferty kulturalnej, rekreacyjno-sportowej i biznesowej (wiek, turyści, mieszkańcy, przedsiębiorcy)

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		D. Uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych targach, wizytacjach i spotkaniach turystycznych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń krajowych z zakresu turystyki, w których władze/przedstawiciele Gminy wzięli udział [szt.] • liczba wydarzeń międzynarodowych, krajowych z zakresu turystyki, w których władze/przedstawiciele Gminy wzięli udział [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza zakresu uczestnictwa władz i przedstawicieli Gminy w wydarzeniach krajowych i międzynarodowych z zakresu turystyki (np. promocyjno-informacyjne, oferta prezentowana na targach, zainteresowanie innych uczestników i odwiedzających, itp.)
		E. Produkcja i kolportaż materiałów promocyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • ilość wyprodukowanych ulotek/informatorów [szt.] • Ilość reklam prasowych/medialnych [szt.] • ilość bilbordów [szt.] • ilość oznakowań pionowych (turystycznych) typu E22B [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza zakresu działań Gminy i jednostek organizacyjnych w zakresie działań promocyjnych
		A. Utrzymanie statusu uzdrowiska	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie operatu uzdrowiskowego [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza zakresu działań Gminy

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
	1.2. Rozwój funkcji uzdrowiskowej Gminy	B. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury uzdrowiskowej	<ul style="list-style-type: none"> liczba rozbudowanych i zmodernizowanych obiektów tworzących infrastrukturę uzdrowiskową [szt.]	ukierunkowanych na rozwój jej funkcji uzdrowiskowej
		C. Monitorowanie i ewentualne wspieranie uzdrowiskowych i turystyczno-rekreacyjnych przedsięwzięć prowadzonych bez udziału gminy i jej jednostek	<ul style="list-style-type: none"> liczba firm świadczących usługi uzdrowiskowe i turystyczno-rekreacyjne (szt.), liczba nowopowstałych obiektów świadczących usługi uzdrowiskowe i turystyczno-rekreacyjne (szt.)	
	1.3. Promocja i wzmacnianie rozpoznawalności marki Łądek-Zdroju w kraju i zagranicą	A. Promocja usług oferowanych przez uzdrowiska, atrakcji turystycznych, bazy noclegowej i gastronomicznej dostępnych w Gminie B. Promocja potencjału środowiskowego i dziedzictwa kulturowego regionu poprzez rozbudowany i	<ul style="list-style-type: none"> liczba akcji promocyjnych (z podziałem na krajowe i międzynarodowe), liczba publikacji promocyjnych (foldery, powierzchnie reklamowe, aplikacje mobilne itp.) (z podziałem na krajowe i międzynarodowe), liczba usług graficznych i artystycznych na cele promocyjne, liczba elementów wyposażenia punktu IT [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> analiza kampanii promocyjnych prowadzonych przez Gminę i jednostki organizacyjne pod względem formy (Internet, media społecznościowe, prasa itp.) i ich zasięgu

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		spójny system informacji turystycznej		
2. Rozwój infrastruktury transportowej i technicznej	2.1. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej i około drogowej zlokalizowanej na terenie Gminy	A. Budowa i modernizacja dróg, chodników, parkingów i miejsc postojowych	<ul style="list-style-type: none"> długość wybudowanych dróg [km] długość zmodernizowanych dróg [km] długość wybudowanych i zmodernizowanych ścieżek rowerowych, chodników i ciągów pieszo-rowerowych [km] liczba/powierzchnia wybudowanych/zmodernizowanych parkingów lub miejsc postojowych [szt./m³], liczba pozyskanych dofinansowań zewnętrznych na budowę i modernizację infrastruktury transportowej [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> analiza działalności Gminy w zakresie realizacji inwestycji w infrastrukturę drogową i około drogową
		B. Współpraca z powiatem kłodzkim ws. modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich	<ul style="list-style-type: none"> długość zmodernizowanych dróg powiatowych i wojewódzkich we współpracy z powiatem kłodzkim i województwem dolnośląskim	<ul style="list-style-type: none"> analiza współpracy Gminy z innymi JST w zakresie realizacji wspólnych inwestycji infrastrukturalnych

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		C. Lobbing na rzecz uruchomienia transportu publicznego (linia kolejowa) oraz miejskiego	<ul style="list-style-type: none"> ilość spotkań i działań lobbingowych [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> analiza działań Gminy w zakresie przywrócenia transportu kolejowego
	2.2. Wsparcie działań na rzecz rozwoju transportu proekologicznego	A. Opracowanie „Strategii elektromobilności”	<ul style="list-style-type: none"> przyjęcie „Strategii elektromobilności” przez Radę Miasta i Gminy Łądek-Zdrój	
		B. Wdrażanie założeń „Strategii elektromobilności”	<ul style="list-style-type: none"> liczba zakupionych pojazdów elektrycznych lub zasilanych ekologicznym paliwem dla komunikacji miejskiej i międzymiastowej komunikacji uzdrowskiej [szt.], liczba pojazdów elektrycznych lub zasilanych ekologicznym paliwem dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych [szt.] liczba stacji ładowania pojazdów [szt.] liczba zakupionych i udostępnionych do wypożyczenia rowerów elektrycznych [szt.] liczba wydarzeń promujących korzystanie z ekologicznych środków transportu oraz	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
			<p>informujących o elektromobilności organizowanych lub współorganizowanych przez Gminę [szt.]</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń z zakresu promocji elektromobilności oraz niskoemisyjnych rozwiązań komunikacyjne, w których udział wzięły władze/przedstawiciele Gminy [szt.]	
	2.3. Budowa i modernizacja infrastruktury sieciowej	A. Budowa, rozbudowa i remonty sieci infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba gospodarstw domowych podłączonych do oczyszczalni ścieków na terenach miejskich i wiejskich • długość wybudowanej i zmodernizowanej sieci wodno-kanalizacyjnej w mieście i na obszarze wiejskim [km], • wskaźnik korzystających z sieci wodno-kanalizacyjnej w mieście i na obszarze wiejskim [%], • długość wybudowanych/wymienionych odcinków sieci wodociągowej [km], • liczba nowych/zmodernizowanych stacji rozdzielczych /reduktorowych [szt.],	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności Gminy w zakresie realizacji inwestycji w infrastrukturę sieciową

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
	2.4. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa oraz rewitalizacja przestrzeni publicznej	A. Zwiększenie zasobu mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wyremontowanych i zmodernizowanych mieszkań komunalnych [szt.], • liczba oddanych do użytku mieszkań komunalnych [szt.], • liczba zrewitalizowanych budynków [szt.],	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności Gminy w zakresie realizacji inwestycji w zasobach mieszkaniowych oraz rewitalizacji przestrzeni publicznej
		b. Niwelowanie barier architektonicznych w przestrzeni miejskiej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wyremontowanych i zmodernizowanych budynków dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych [szt.],	
3. Rozwój rynku pracy i przedsiębiorczości	3.1. Zapobieganie bezrobociu i jego eliminacja	A. Aktywizacja osób bezrobotnych, zwłaszcza długotrwale bezrobotnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów lub wydarzeń, w których uczestniczy Gmina w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych [szt.] • liczba bezrobotnych [os.] • roczna stopa bezrobocia [%]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności władz Gminy i jednostek organizacyjnych w zakresie zapobieganiu bezrobociu i jego eliminacji
		B. Działania wspierające zwiększenie liczby miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów lub programów, w których uczestniczy Gmina [szt.] • liczba nowo otwartych działalności gospodarczych [szt.] • liczba działalności gospodarczych utworzonych w ramach działalności Inkubatora Przedsiębiorczości [szt.]	
	3.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	A. Upowszechnianie przedsiębiorczości poprzez edukację	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań, warsztatów, szkoleń itp. upowszechniających przedsiębiorczość skierowanych do wszystkich grup wiekowych [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności Gminy i Inkubatora Przedsiębiorczości w zakresie

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		wszystkich grup wiekowych	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób biorących udział w spotkaniach, warsztatach, szkoleniach itp. promujących przedsiębiorczość [os.]	działalności ukierunkowanej na upowszechnianie wiedzy o przedsiębiorczości
		B. Wprowadzenie ułatwień dla przedsiębiorców sektora MŚP, w tym okresowych preferencji dla podmiotów rozpoczynających nową działalność gospodarczą	<ul style="list-style-type: none"> liczba ułatwień dla przedsiębiorców [szt.] liczba przedsiębiorców, którzy skorzystali z ułatwień [os.] liczba zorganizowanych konkursów i plebiscytów dla przedsiębiorców [szt.] liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na terenie Gminy [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> analiza działalności Gminy i Inkubatora Przedsiębiorczości w zakresie wprowadzania ułatwień dla przedsiębiorców
		C. Aktualizacja oferty inwestycyjnej Gminy	<ul style="list-style-type: none"> liczba działań promocyjnych związanych z inwestycjami w Gminie [szt.],	<ul style="list-style-type: none"> analiza działalności Gminy na rzecz zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej Gminy
		D. Przygotowanie terenów inwestycyjnych	<ul style="list-style-type: none"> powierzchnia terenów przeznaczonych na inwestycje [ha] powierzchnia i stopień uzbrojonych terenów inwestycyjnych [ha] powierzchnia terenów [ha] oraz liczba obiektów na terenie Gminy wziętych pod inwestycję [szt.]	
	3.3. Działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności	C. Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków	<ul style="list-style-type: none"> liczba przygotowanych planów i studiów pod tereny inwestycyjne [szt.]	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
	inwestycyjnej Gminy	zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego		
4. Rozwój edukacji i wychowania	4.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług oświaty i wychowania	A. Rozwój oferty edukacyjnej, w tym podniesienie jakości kształcenia, w szczególności w zakresie kompetencji kluczowych, tj. języków obcych i nowych technologii	<ul style="list-style-type: none"> wysokość środków na doposażenie placówek oświatowo-wychowawczych [zł], liczba przeprowadzonych szkoleń na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu [szt.], liczba przeprowadzonych kursów języków obcych [szt.] liczba uczestników szkoleń na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu i nauki języków obcych [os.], liczba udzielonych stypendiów edukacyjnych [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> analiza działalności władz Gminy i jednostek organizacyjnych w zakresie zapewniania wysokiej jakości kształcenia i usług oświaty i wychowania
		B. Wsparcie innowacyjnych metod kształcenia.	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych projektów i programów edukacyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych [szt.]	
		C. Wspieranie działań na rzecz rozwoju umiejętności i postaw	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych spotkań, warsztatów itp. na rzecz rozwoju umiejętności, kreatywności	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		kreatywnych i przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> i przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży [szt.] • liczba uczestników ww. spotkań i warsztatów [os.]	
		D. Rozszerzenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży [szt.] • liczba uczestników ww. zajęć [os.] • liczba godzin przeprowadzonych w ramach ww. zajęć [h]	
		E. Rozwijanie kompetencji nauczycieli	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nauczycieli, którzy odbyli szkolenia w celu podniesienia swych kwalifikacji [os.] • liczba szkoleń, konferencji itp., w których uczestniczyła kadra pedagogiczna [szt.]	
5. Rozwój ochrony zdrowia i pomocy społecznej	5.1. Wsparcie, integracja i aktywizacja osób starszych i potrzebujących	A. Rozwój oferty wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych i potrzebujących	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z pomocy społecznej [os.], • udział wydatków na pomoc społeczną w budżecie Gminy ogółem [%] • liczba bezdomnych na terenie Gminy [os.], • liczba zrealizowanych programów w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym [szt.] • liczba zrealizowanych akcji na rzecz aktywizacji seniorów [szt.],	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności OPS w zakresie wsparcia i aktywizacji osób starszych i potrzebujących

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
			<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników ww. akcji i programów [os.], • liczba organizacji samorządowych działających na rzecz seniorów i osób potrzebujących [szt.]	
		B. Rozbudowa systemu usług opiekuńczych dla osób starszych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób starszych objętych dodatkową opieką [os.]	
	5.2. Promocja i kształtowanie zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców	A. Podnoszenie świadomości zdrowotnej mieszkańców poprzez prowadzenie programów edukacji i profilaktyki zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba programów z zakresu edukacji i profilaktyki zdrowotnej [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności Gminy i organizacji pozarządowych w zakresie promocji i kształtowania zachowań prozdrowotnych wśród mieszkańców
		B. Propagowanie sportu i rekreacji ruchowej wśród mieszkańców, w tym kształtowanie nawyków uczestnictwa w kulturze fizycznej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych przeznaczonych dla mieszkańców [szt.] • liczba dotacji udzielonych przez Gminę klubom sportowym	
		C. Akcje informacyjno-edukacyjne mające na celu przygotowanie	<ul style="list-style-type: none"> • liczba akcji informacyjno-edukacyjnych, warsztatów, spotkań, prelekcji itp. ukierunkowanych na	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		społeczeństwa i rozwinięcie jego świadomości na temat problemów wieku starczego	rozwinięcie świadomości społecznej o problemach wieku starczego [szt.]	
6. Rozwój kultury i wsparcie ochrony dziedzictwa	6.1. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej	A. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych i rozbudowanych obiektów infrastruktury kultury [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności Gminy i jednostek organizacyjnych w zakresie zapewniania wysokiej jakości oferty kulturalnej
		B. Zwiększenie oferty kulturalnej w jednostkach oświatowych i instytucjach kultury	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zakupionych zbiorów tradycyjnych i cyfrowych Biblioteki [szt.] • liczba czytelników Biblioteki [os.] • liczba zespołów, grup artystycznych działających w Gminie [szt.] • liczba NGO działających w zakresie turystyki, krajoznawstwa i ochrony dóbr kultury i tradycji • liczba zrealizowanych projektów i programów w zakresie kultury [szt.] • liczba imprez o zasięgu lokalnym [szt.] • liczba uczestników ww. imprez [os.]	
		C. Działania na rzecz upowszechniania i	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kampanii i akcji promujących wydarzenia kulturalne (także lokalne) oraz instytucje kultury	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		dostępu do kultury wśród wszystkich mieszkańców w każdym wieku (zwłaszcza mieszkańców z obszarów wiejskich)	działające w Gminie (zwłaszcza wśród mieszkańców obszarów wiejskich) [szt.]	
	6.2. Utrzymanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym	A. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, stanowiących własność Gminy	<ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów zabytkowych stanowiących własność Gminy, na których prowadzono prace remontowo-konserwatorskie [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> analiza działalności Gminy i jednostek organizacyjnych w zakresie utrzymania obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym
		B. Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością Gminy	<ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów niebędących własnością Gminy, na których przeprowadzono prace rewaloryzacyjne dofinansowane przez Gminę [szt.]	
		C. Działania w zakresie ochrony zabytków	<ul style="list-style-type: none"> prowadzenie gminnej ewidencji zabytków opracowanie i wdrożenie „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Łądek-Zdrój”	
6.3. Podnoszenie atrakcyjności krajobrazu	A. Utrzymanie dotychczasowych i opracowanie nowych	<ul style="list-style-type: none"> liczba dotychczasowych i nowych szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych), wykorzystujących	<ul style="list-style-type: none"> analiza działalności Gminy i jednostek organizacyjnych w zakresie	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
	kulturowego miasta pod względem edukacyjnym, społecznym i turystycznym	szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych), wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego	walory dziedzictwa kulturowego [szt.] <ul style="list-style-type: none"> długość ww. szlaków turystycznych [km] liczba nowych/wymienionych oznakowań turystycznych [szt.]	podnoszenia atrakcyjności krajobrazu kulturowego miasta pod względem edukacyjnym, społecznym i turystycznym
7. Działania w zakresie ochrony środowiska	7.1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza	A. Wspieranie likwidacji źródeł niskiej emisji i wymiany pieców	<ul style="list-style-type: none"> liczba zlikwidowanych źródeł niskiej emisji [szt.] liczba wspartych projektów zmierzających do likwidacji źródeł niskiej emisji [szt.] liczba uczestników ww. projektów [os./gospodarstwo] liczba projektów lub programów, w których uczestniczy Gmina	<ul style="list-style-type: none"> analiza działalności władz Gminy w zakresie ochrony środowiska
		B. Podejmowanie działań w zakresie monitorowania jakości powietrza	<ul style="list-style-type: none"> liczba urządzeń/stacji monitorujących jakość powietrza [szt.]	
	7.2. Wzrost efektywności energetycznej	A. Poprawa efektywności energetycznej i termomodernizacja budynków użyteczności	<ul style="list-style-type: none"> liczba inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii [szt.] liczba przeprowadzonych termomodernizacji budynków użyteczności publicznej [szt.]	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		publicznej i mieszkalnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba budynków wykorzystujących odnawialne źródła energii [szt.]	
		B. Zwiększenie efektywności energetycznej oświetlenia drogowego	<ul style="list-style-type: none"> • długość sieci oświetleniowej, w tym wykorzystującej energooszczędną technologię [km] • liczba zmodernizowanych punktów świetlnych/słupów oświetleniowych	
	7.3. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska przyrodniczego	A. Kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców poprzez realizację programów ekologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzanych akcji na rzecz ochrony zasobów środowiska przyrodniczego [szt.] • liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych i imprez zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców [szt.] • liczba zrealizowanych programów ekologicznych w placówkach oświatowych [szt.]	
	7.4. Eliminacja zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska	A. Zapobieganie i ochrona przed klęskami żywiołowymi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba ofiar wypadków i klęsk żywiołowych w danym roku [os.] • wielkość środków przeznaczonych na realizację inwestycji w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej [zł]	
B. Usuwanie skutków klęsk żywiołowych				

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
	atmosferyczne i kłęski żywiołowe	i zjawisk atmosferycznych		
8. Rozwój komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej	8.1. Wspieranie inicjatyw lokalnych i działań mających na celu zwiększenie świadomości obywatelskiej wśród mieszkańców	A. Współpraca samorządu lokalnego z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań będących efektem współpracy samorządu z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami [szt.] • liczba uczestników ww. działań [os.], • frekwencja w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego [%] • liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na terenie Gminy [szt.]	<ul style="list-style-type: none"> • analiza działalności Gminy i jednostek organizacyjnych w zakresie rozwoju komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej
	8.2. Poprawa sprawności obsługi społeczeństwa przez instytucje administracji publicznej, w tym upowszechnianie e-usług publicznych	A. Podnoszenie standardu obsługi interesantów w UMiG	<ul style="list-style-type: none"> • liczba usług zrealizowanych lub klientów obsłużonych przez UMiG oraz jednostki Gminy za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej [szt./os.]	
		B. Budowa systemu informacji miejskiej dialogu społecznego, wykorzystujących media tradycyjne, nowoczesne	<ul style="list-style-type: none"> • liczba aplikacji, systemów komunikacji audiowizualnej itp. umożliwiających komunikację między UMiG, mieszkańcami i kuracjuszami (szt.) • liczba tytułów prasy lokalnej (szt.) • nakład prasy lokalnej (szt.)	

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki		
			ilościowe	opisowe	
		technologie oraz media społecznościowe	<ul style="list-style-type: none"> • liczba polubień/obserwujących profil Gminy na mediach społecznościowych (os.) • liczba wchodzących na internetową stronę Gminy (os.)		
		C. Zapewnienie funkcjonowania systemu badania opinii mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych (szt.) • liczba osób/organizacji pozarządowych (NGO) biorących udział w konsultacjach społecznych (os.)		
	8.3. Wspieranie współpracy wewnętrznej i zewnętrznej (międzyregionalnej i transgranicznej)	A. Rozwój współpracy z innymi gminami, zwłaszcza uzdrowiskowymi z województwa dolnośląskiego, w celu budowania wspólnego produktu turystycznego	<ul style="list-style-type: none"> • liczba umów partnerskich z innymi gminami uzdrowiskowymi, krajowymi i zagranicznymi [szt.] • liczba działań podjętych w ramach współpracy z ww. gminami (w tym spotkania, imprezy, projekty itp.) [szt.]		
			B. Rozwój współpracy transgranicznej		<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań podjętych w ramach współpracy transgranicznej (w tym spotkania, imprezy, projekty itp.) [szt.] • liczba jednostek, z którymi Gmina współpracuje w ramach współpracy transgranicznej [szt.]

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY ŁĄDEK-ZDRÓJ
NA LATA 2021-2027

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania	Wskaźniki/mierniki	
			ilościowe	opisowe
		C. Współpraca z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami uzdrowiskowymi	<ul style="list-style-type: none"> • liczba krajowych i międzynarodowych organizacji, do których przystąpiła Gmina [szt.] • liczba działań podejmowanych w kooperacji z ww. organizacjami [szt.]	

Źródło: opracowanie własne.

6.5. Potencjalne źródła finansowania realizacji Strategii

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027 będzie wymagała ponoszenia określonych nakładów finansowych, które związane są m.in. z zaplanowanymi działaniami inwestycyjnymi. Spodziewanym efektem jest poprawa jakości życia mieszkańców Gminy. Koszty związane z podjęciem działań zawartych w Strategii pozostają w zasięgu budżetu Gminy, którego wysokość zależna jest od dochodów własnych, subwencji i dotacji celowych pochodzących z budżetu państwa. Gmina ma również możliwość skorzystać ze zwrotnych źródeł finansowania, np. kredytów, pożyczek, obligacji komunalnych, obligacji przychodowych, faktoringu samorządowego itd.

Popularnym źródłem finansowania inwestycji i zadań są środki pozyskane z funduszy Unii Europejskiej dzięki programom krajowym i międzynarodowym. Ku końcowi dobiega obecna perspektywa finansowa na lata 2014–2020, a od kilku lat trwają prace nad nową perspektywą finansową na lata 2021–2027. W chwili przygotowywania Strategii wysokość Budżetu Unii Europejskiej pozostawała nadal nieokreślona i podlegała stałym negocjacjom. Komisja Europejska opublikowała 29 maja 2018 r. pakiet projektów rozporządzeń dotyczących polityki spójności na okres nowej perspektywy finansowej. Wstępna alokacja dla naszego kraju ma wynieść 64 397 mln euro, z tymże zostanie ona pomniejszona m.in. o obowiązkowe transfery na rzecz pomocy technicznej oraz instrumentów i programów, wdrażanych przez Komisję Europejską. Działania te pomniejszą alokację dla Polski o około 3 mld euro, a do zagospodarowania w ramach Umowy Partnerstwa pozostanie około 61 446 mln euro. W ZUP na lata 2021-2027 zaprezentowano propozycje trzech wariantów w zakresie udziału programów operacyjnych. Ostatecznie na podstawie wyników prac grup roboczych, działających na mocy zarządzenia Ministra Inwestycji i Rozwoju zostanie wybrany jeden z nich. Po wybraniu wariantu uzyskamy informację o zakresie wsparcia w ramach poszczególnych Celów Polityki, a także o jego podziale na programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Warianty nadal proponują 16 regionalnych programów operacyjnych, a także komponent pomocy

technicznej w ramach programów krajowych, ponadregionalnych i regionalnych. Zostanie również utrzymany obecny system zarządzania na poziomie krajowym, natomiast zmieni się wysokość dostępnego dofinansowania. Do tej pory maksymalnie można było uzyskać 85%, a w perspektywie 2021-2027 będzie to: 55% dla województwa śląskiego i wielkopolskiego, 40% dla województwa mazowieckiego oraz 70% dla pozostałych województw.

Innym sposobem pozyskania funduszy na realizację założeń Strategii jest bezzwrotna pomoc finansowa udzielona w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG), które zwane są potocznie funduszami EOG i funduszami norweskimi. Są to dwa instrumenty finansowe ustanowione przez Państwa Darczyńców (tj. Norwegię, Islandię i Liechtenstein) w zamian za dostęp do wspólnego rynku UE. Mechanizmy te zostały objęte jednolitymi zasadami oraz procedurami i podlegają jednemu systemowi zarządzania i wdrażania w Polsce. Gmina może pozyskać środki także z programów priorytetowych, realizowanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który jest także krajowym operatorem Systemu Zielonych Inwestycji. Aby uzyskać wsparcie ze wspomnianych funduszy, należy spełnić określone warunki dofinansowania oraz kryteria.

Ponadto Gmina może pozyskać środki poprzez kredyt, pożyczki czy emisję obligacji komunalnych, które oferują np. Bank Światowy, Bank Rozwoju Rady Europy, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Bank Gospodarstwa Krajowego, a także banki komercyjne. Decydując się na skorzystanie ze zwrotnych źródeł finansowania należy wziąć pod uwagę koszty pozyskania środków oraz warunki współpracy z daną instytucją finansową.

Jeszcze jednym sposobem pozyskania funduszy finansowych są możliwości oferowane z budżetu państwa w ramach programów opracowywanych przez poszczególne ministerstwa. Warto również wziąć pod uwagę możliwości, jakie daje budżet województwa dolnośląskiego czy budżet powiatu kłodzkiego. Szansą dla Gminy może być także partnerstwo publiczno-prywatne, które objęte korzystną dla Gminy umową oraz odpowiednią oceną ryzyka, może pozwolić na realizację inwestycji bez nadmiernego obciążania budżetu Gminy.

Powyższe rozwiązania są przykładami możliwości pozyskania środków finansowych na realizację założeń Strategii Gminy Łądek-Zdrój. Konieczne jest stałe monitorowanie pojawiających się okazji do zdobycia kapitału, aby jak najefektywniej działać w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców Gminy.

Bibliografia

Dokumenty strategiczne (unijne, krajowe, regionalne, lokalne)

Country Report Poland 2019, Komisja Europejska, Bruksela 2019.

Gołąb N., *Ochrona przeciwpowodziowa Polski w latach 2007–2016*, [w:] *Bezpieczeństwo i zagrożenie kryzysowe. Źródła i rodzaje zagrożeń bezpieczeństwa publicznego*, red. Z. Wilk-Woś, A. Marjański, Przedsiębiorczość i Zarządzanie, t. 19, z. 8, cz. II, Łódź-Warszawa 2018, s. 87-100.

Koncepcja sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego, oprac. Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław 2018.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011.

Lista działań strategicznych dla obszaru dorzecza Odry, oprac. Państwowe Gospodarstwo Wodne. Wody Polskie, <https://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/materialy-informacyjne/plany-zarzadzania-ryzykiem-powodziowym> (dostęp: 29.11.2020).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, oprac. Instytut Rozwoju Terytorialnego, Wrocław 2020.

Projekt Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2020.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, Komisje Europejska, Strasburg 2018; *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz*, Komisje Europejska, Bruksela 2020.

Strategia rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2004-2013, Łądek-Zdrój 2004.

Strategia Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2014-2020, oprac. A. Sztando, Łądek-Zdrój 2014.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030, obejmująca swoim zasięgiem subregiony wałbrzyski i jeleniogórski (NUTS 3) – Strategia Rozwoju Sudety 2030, oprac. Centrum Badawczo-Rozwojowe Samorządu Terytorialnego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2018.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2018.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, oprac. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2019 r.

Sprawozdania, informacje, raporty

Informacja o wynikach egzaminu maturalnego przeprowadzonego w terminie głównym (w czerwcu), dodatkowym (w lipcu) i poprawkowym (we wrześniu) 2020 r. , wyd. CKE, Warszawa 2020.

Raport o stanie Gminy Łądek-Zdrój za 2019 r., oprac. UMiG Łądek-Zdrój, Łądek-Zdrój 2020.

Rynek pracy w województwie dolnośląskim w 2018 r., oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020.

Sprawozdanie ogólne z egzaminu maturalnego 2019, wyd. CKE, Warszawa 2019.

Sprawozdanie za rok 2020. Egzamin maturalny. Województwo dolnośląskie, wyd. CKE, Warszawa 2020.

Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r., oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2020.

Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 r., oprac. GUS, Warszawa-Białystok 2020.

Turystyka w województwie dolnośląskim w latach 2015-2017, oprac. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2018.

Wyniki matury w 2019 r. (dokument udostępniony przez Dyрекję Liceum Ogólnokształcące im. Andrzeja Zawady w Łądku-Zdroju).

Zdawalność egzaminu maturalnego (w tym zdawalność obowiązkowych egzaminów pisemnych i ustnych z poszczególnych przedmiotów). Powiat kłodzki, wyd. Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu, Wrocław 2020.

Akty prawne

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2019.506 tj., z późn. zm.).

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. 1991 nr 9 poz. 31).

Ustawa o z dnia 16 kwietnia 2004 roku ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92 poz. 880).

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1056 ze zmianami).

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2020 r. poz. 310).

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

Inne opracowania

Adynkiewicz-Piragas M., Lejcuś I., *System wspomaganie decyzji jako narzędzie harmonizacji działań w dolinach rzecznych na obszarach Natura 2000*, [w:] *Gospodarowanie w dolinach rzecznych na obszarach Natura 2000*, red. B. Pawluśkiewicz, Warszawa 2013, s. 37-55.

Ciężkowski W., *Łądek Zdrój – miastem górniczym*, WUG: bezpieczeństwo pracy i ochrona środowiska w górnictwie, t. 4 (2007), s. 9-11.

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.

Korczak J., *Gmina uzdrowiskowa w prawodawstwie polskim*, *Opolskie Studia Administracyjno-Prawne*, t.16/1 (2018), s. 99-118.

Marek A., Tylman I., Żochowska M., *Kolej w Dolinie Białej Łądeckiej jako niewykorzystany element krajobrazu kulturowego*, [w:] *Infrastruktura komunikacyjna w krajobrazie*, *Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego*, nr 18, Sosnowiec 2012, s. 116-129.

Marek A. – Wybrane kamieniołomy Ziemi Kłodzkiej i ich wykorzystywanie geoturystyczne – Instytut Geografii i Studiów Regionalnych, Akademia Pomorska w Słupsku, 2017, str. 153-170

Szukalski P., *Depopulacja – konsekwencje dla rynku pracy*, Rynek Pracy, nr 1 (160)(2017), s. 11-19.

Szukalski P., *Depopulacja w Polsce w 2019 r.*, Demografia i Gerontologia Społeczna – Biuletyn Informacyjny 2019, nr 10, s. 1-5.

Truba M., Jankowski K., Jankowska J, Wiśniewska-Kadżajan B., *Analiza zabezpieczeń przeciwpowodziowych województwa dolnośląskiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Seria: Administracja i Zarządzanie, nr 98 (2013), s. 23-32.

Wykaz tabel

<i>Tab. 1. Liczba ludności na obszarach wiejskich Gminy Łądek-Zdrój w 2019 r.</i>	25
<i>Tab. 2. Bezwzględne i względne współczynniki ruchu migracyjnego ludności w Gminie Łądek-Zdrój</i>	28
<i>Tab. 3. Bezwzględne i względne współczynniki ruchu naturalnego ludności w Gminie Łądek-Zdrój</i>	29
<i>Tab. 4. Wskaźniki obciążenia demograficznego dla Gminy Łądek-Zdrój w latach 2014-2019</i> <i>(jednostka miary: osoba).</i>	34
<i>Tab. 5. Wychowanie przedszkolne w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019</i>	38
<i>Tab. 6. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2014-2019</i> <i>(jednostka miary:%)</i>	39
<i>Tab. 7. Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019</i>	40
<i>Tab. 8. Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2014-2019 (jednostka miary: %)</i>	41
<i>Tab. 9. Zdawalność egzaminów maturalnych w liceach ogólnokształcących (jednostka miary: %)</i>	42
<i>Tab. 10. Liczba przychodni na 10 000 ludności (jednostka miary: obiekt).</i>	45
<i>Tab. 11. Liczba osób na aptekę ogólnodostępną (jednostka miary: osoba)</i>	46
<i>Tab. 12. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej według</i> <i>kryterium dochodowego w Gminie Łądek-Zdrój (jednostka miary: gospodarstwo)</i>	49
<i>Tab. 13. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności (jednostka miary: osoba)</i>	49
<i>Tab. 14. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności (jednostka miary: osoba)</i>	53
<i>Tab. 15. Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach (jednostka miary: wolumin)</i> .	53
<i>Tab. 16. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności (jednostka miary: osoba)</i>	57
<i>Tab. 17. Wykaz organizacji pozarządowych i realizowanych przez nie projektów, które otrzymały</i> <i>dofinansowanie od Gminy Łądek-Zdrój w 2019 r.</i>	62
<i>Tab. 18. Struktura dochodów Gminy Łądek-Zdrój ogółem rolnictwa i łowiectwa (wg działów</i> <i>Klasyfikacji Budżetowej (jednostka miary:%)</i>	65
<i>Tab. 19. Struktura wydatków Gminy Łądek-Zdrój ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej</i> <i>(jednostka miary: %)</i>	67
<i>Tab. 20. Liczba umów / decyzji o dofinansowanie wg programów operacyjnych ogółem (szt.)</i>	70
<i>Tab. 21. Podmioty nowo zarejestrowane według sekcji i działów PKD 2007 w Gminie Łądek-Zdrój</i>	73

Tab. 22. Podmioty wg klas wielkości na 1000 mieszkańców ogółem w Gminie Łądek-Zdrój	74
Tab. 23. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	76
Tab. 24. Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	76
Tab. 25. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2014-2019 (jednostka miary:%).....	82
Tab. 27. Pracujący na 1000 ludności wg innego podziału niż PKD	84
Tab. 28. Turystyczne obiekty noclegowe w lipcu w Gminie Łądek-Zdrój (jednostki miary: obiekt, miejsce).....	90
Tab. 29. Kategorie turystycznych obiektów noclegowych w lipcu w Łądku-Zdroju (jednostka miary: obiekt)	91
Tab. 30. Rodzaje placówek gastronomicznych w turystycznych obiektach noclegowych w Gminie Łądek-Zdrój	92
Tab. 31. Turyści zagraniczni ogółem w latach 2014-2019.....	93
Tab. 32. Turystyczne obiekty noclegowe w Gminie Łądek-Zdrój na podstawie danych Informacji Turystycznej CKiR.	94
Tab. 33. Kategorie turystycznych obiektów noclegowych w Łądku-Zdroju na podstawie danych Informacji Turystycznej CKiR.	94
Tab. 34. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności	103
Tab. 35. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności	104
Tab. 36. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności.....	105
Tab. 36. Mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania w % ogółu mieszkań	106
Tab. 38. Liczba budynków mieszkalnych i mieszkań	110
Tab. 39. Liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców.....	111
Tab. 40. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (jednostka miary: m ²).....	112
Tab. 41. Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu (jednostka miary: izba)	112
Tab. 42. Przeciętna liczba osób na 1 izbę (jednostka miary: osoba).....	113
Tab. 43. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (jednostka miary: m ²).....	114
Tab. 44. Zestawienie kategorii dróg na terenie miasta Łądek-Zdrój.....	119
Tab. 45. Zestawienie kategorii dróg poza granicami miasta Łądek-Zdrój.....	119
Tab. 46. Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem (jednostka miary: %)	122
Tab.47. Koncepcja głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego (Trasa Kłodzka oznaczona kolorem szarym).....	125
Tab. 48. Analiza SWOT Gminy Łądek-Zdrój	133
Tab. 49. Cele strategiczne i cele operacyjne wyznaczone przez SRWD 2030	149

<i>Tab. 50. Macierz kierunków interwencji i priorytetowych celów operacyjnych dla Górskiego i Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego i obszarów peryferyjnych</i>	152
<i>Tab. 51. Cele strategiczne i operacyjne wyznaczone przez Strategię Rozwoju Sudety 2030</i>	158
<i>Tab. 52. Cele strategiczne i cele operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój 2021-2027</i>	163
<i>Tab. 53. Wykaz wskaźników i mierników służących do monitorowania postępów w realizacji Strategii Rozwoju Gminy Łądek-Zdrój na lata 2021-2027</i>	168

Wykaz wykresów

<i>Wykres 1. Liczba ludności Gminy Łądek-Zdrój ogółem (jednostka miary: osoba)</i>	27
<i>Wykres 2. Współczynnik przyrostu naturalnego</i>	29
<i>Wykres 3. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 osób dla Gminy Łądek-Zdrój, woj. dolnośląskiego oraz Polski w latach 2014-2019</i>	30
<i>Wykres 4. Ludność Gminy Łądek-Zdrój według ekonomicznych grup wieku w latach 2014-2019 (jednostka miary: osoba)</i>	32
<i>Wykres 5. Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym i niemobilnym ogółem w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019 (jednostka miary: osoba)</i>	33
<i>Wykres 6. Wskaźniki obciążenia demograficznego w 2019 r. (jednostka miary: osoba)</i>	36
<i>Wykres 7. Rodzaje imprez organizowanych przez CKiR w 2019 r.</i>	56
<i>Wykres 8. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. (%)</i>	60
<i>Wykres 9. Frekwencja w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w 2018 r. (%)</i>	61
<i>Wykres 10. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca w Gminie Łądek-Zdrój (jednostka miary: zł)</i>	68
<i>Wykres 11. Bezrobotni zarejestrowani według płci w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019</i>	79
<i>Wykres 12. Bezrobotni zarejestrowani: do 25 roku życia, do 30 roku życia, powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotni w Gminie Łądek-Zdrój w latach 2014-2019</i>	81
<i>Wykres 13. Pracujący w Gminie Łądek-Zdrój według innego podziału niż PKD</i>	83
<i>Wykres 14. Pięć Celów Polityki Spójności na lata 2021-2027</i>	141
<i>Wykres 15. Główne cele wyznaczone przez SOR</i>	143
<i>Wykres 16. Cele szczegółowe i kierunki interwencji polityki regionalnej określonej w KSRR 2030</i>	146
<i>Wykres 17. Cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju określone w KPZK 2030</i>	148
<i>Wykres 18. Priorytetowe działania horyzontalne określone przez SRWD 2030</i>	151
<i>Wykres 19. Cele strategiczne Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030</i>	155

Wykres 20. Cele wyznaczone przez PZPWD 2020.....	156
Wykres 21. Aspekty Misji Gminy Łądek-Zdrój	162

Wykaz map

Mapa 1. Położenie Gminy Łądek-Zdrój.....	12
Mapa 2. Gmina Łądek-Zdrój.....	13
Mapa 3. Lokalizacja Łądko-Zdroju według regionalizacji J Kondrackiego.....	14
Mapa 4. Ocena stanu ekologicznego jednolitych części wód Białej Łądeckiej w 2011 r.....	16
Mapa 6. Zagrożenie powodziowe według województw.....	22
Mapa 7. Poziom przedsiębiorczości w województwach Polski	75
Mapa 8. Pętla rowerowa Orłowiec	87
Mapa 9. Mapa sieci DSS	108
Mapa 10. Powiązania transportowe sieci TEN-T.....	116
Mapa 11. Największe ośrodki osadnicze województwa dolnośląskiego na tle powiązań komunikacyjnych	117
Mapa 12. Przebieg dróg ekspresowych S5 i S8 tworzących tzw. sudecki igrek.....	118
Mapa 13. Przebieg dróg wojewódzkich nr 390 i 392 na obszarze Gminy Łądek-Zdrój	120
Mapa 14. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej [km] na 100 km w subregionach wałbrzyskim i jeleniogórskim według powiatów (stan na 31 XII 2016)	121

Wykaz rycin

Ryc. 1. Herb Łądko-Zdroju obowiązujący od 2015 r.....	96
Ryc. 2. Logo promocyjne Gminy Łądek-Zdrój	97
Ryc. 3. Logo European Historic Thermal Towns Association (EHTTA) oraz Cultural Route of the Council of Europe.....	99
Ryc. 4. Logo Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP	100